

Ankestyrelsens praksisundersøgelser om

Inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger

April 2011

Ankestyrelsen

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Forord	1
1 Resume og anbefalinger	3
1.1 Ankestyrelsens samlede vurdering af sagerne	4
1.2 Ankestyrelsens anbefalinger til kommunerne	11
2 Ankestyrelsens samlede vurdering	13
2.1 Årsager til, at afgørelserne ikke er i overensstemmelse med regler og praksis	14
2.2 Vurdering af oplysningsgrundlaget	16
2.3 Sagernes oplysningsgrundlag sammenholdt med afgørelsernes korrekthed	17
3 Vurdering af den børnefaglige undersøgelse efter § 50	18
3.1 Inddragelse af forældre og barnet eller den unge i den børnefaglige undersøgelse	18
3.2 Det siger serviceloven om den børnefaglige undersøgelse	19
3.3 Hyppigheden af børnefaglige undersøgelser i de målte sager	20
3.4 Om samtykke til § 50 undersøgelsen	22
3.5 Barnets/den unges og forældremyndighedsindehavers holdning til foranstaltningen	25
3.6 Vurdering af det samlede indhold i § 50 undersøgelserne	28
3.7 Begrundet stillingtagen til foranstaltningen	31
3.8 Rettidig afslutning af § 50 undersøgelsen og fire måneders frist	32
4 Vurdering af handleplanen efter § 140	36
4.1 Handleplanen som arbejdsredskab	36
4.2 Det siger serviceloven om handleplaner	37

4.3	Hyppigheden af handleplaner i de indsendte sager	37
4.4	Vurdering af formål, nødvendig indsats og mål i handleplanerne	39
4.5	Rettidig afslutning af handleplanen	43
5	Samtykke til foranstaltningen	46
5.1	Samtykke i sager om fast kontaktperson og aflastning	46
5.2	Vurdering af samtykke til aflastningsophold	47
5.3	Vurdering af samtykke til fast kontaktperson	47
5.4	Informeret samtykke om anbringelse	48
5.5	Vurdering af samtykke om anbringelse	48
6	Børnesamtale og systematisk inddragelse af barnet/den unge og forældre	51
6.1	Børnesamtalen	51
6.2	Systematisk inddragelse af barnet/den unge og forældrene i forløbet er en forudsætning for dialog og samarbejde	58
7	Den børnesagkyndige vurdering	63
7.1	Generel vurdering af kommunernes sagsbehandling	64
7.2	Oplysningsgrundlaget skal være tilstrækkeligt	67
7.3	Samtaler med barnet eller den unge	67
7.4	Inddragelse af barnet eller den unge	71
7.5	Inddragelse af forældrene	72
7.6	Om kommunen samlet set har taget højde for barnets eller den unges situation, og om valget af foranstaltning er hensigtsmæssigt og tilstrækkeligt	75
	Bilag 1 Metode	78
	Bilag 2 Regelgrundlag mv.	86
	Bilag 3 Udvalgte kommunefordelte resultater	93
	Bilag 4 Måleskema	97

Titel Inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger

Udgiver Ankestyrelsen, april 2011

ISBN nr 978-87-7811-136-4

Layout Identitet & Design AS

Kontakt Ankestyrelsen
Amaliegade 25, 1256 København K

Telefon 33 41 12 00

Hjemmeside www.ast.dk

E-mail ast@ast.dk

Forord

Denne praksisundersøgelse er den femte i rækken af Ankestyrelsens praksisundersøgelser på området for udsatte børn og unge. Ankestyrelsen har vurderet, om kommunerne i forbindelse med afgørelser om tre typer af frivillige foranstaltninger til børn og unge har udarbejdet § 50 undersøgelser, handleplaner og børnesamtaler i overensstemmelse regler og praksis. Undersøgelsen har fokus på kommunernes inddragelse af børn og unge og deres forældre i sagsforløbet. Resultaterne i undersøgelsen er baseret på en materiel og formel vurdering af i alt 121 sager, som er indhentet i 15 kommuner, samt som noget nyt en børnesagkyndig vurdering af 40 ud af de 121 sager.

Sagerne er tilnærmelsesvist ligeligt fordelt på tre typer af frivillige foranstaltninger:

- afgørelse om aflastningsordning efter servicelovens § 52, stk. 3, nr. 5
- afgørelse om fast kontaktperson efter servicelovens § 52, stk. 3, nr. 7
- afgørelse om anbringelse efter servicelovens § 52, stk. 3, nr. 8

I forbindelse med Barnets Reform, der trådte i kraft den 1. januar 2011, skal Ankestyrelsens vurdering i praksisundersøgelser på området for udsatte børn og unge fremover suppleres med en børnesagkyndig vurdering af kommunernes sagsbehandling. Formålet med denne er, at praksisundersøgelserne i forøget grad kan bidrage til læring i kommunerne, så udsatte børn og unge får den sagsbehandling, som de har krav på, og som sikrer beslutninger, som er til barnets eller den unges bedste.

Da denne praksisundersøgelse er den første, hvori der indgår en børnesagkyndig vurdering, fungerer undersøgelsen som en pilotundersøgelse for udvikling af konceptet om inddragelse af børnesagkyndig vurdering i de fremtidige praksisundersøgelser.

Den børnesagkyndige vurdering er i praksisundersøgelsen foretaget af Ankestyrelsens lægefaglige konsulenter, som er speciallæger i børne- og ungdomspsykiatri.

Ankestyrelsen offentliggjorde i december 2009 en praksisundersøgelse omhandlende kommunernes praksis i forhold til § 50 undersøgelser, handleplaner og børnesamtaler i sager med afgørelse om anbringelser, både med og uden samtykke. De to praksisundersøgelser har ikke samme indhold og fokus og kan derfor ikke sammenlignes.

På børne- og ungeområdet har Ankestyrelsen beføjelser til at tage sager op af egen drift. Der er i denne praksisundersøgelse fundet anledning til at behandle 2 sager. I disse sager har Ankestyrelsen truffet afgørelser om anbringelse uden samtykke.

Undersøgelsen har været i høring i de deltagende kommuner. Ankestyrelsen har modtaget fire høringssvar.

Praksisundersøgelsen skal i henhold til retssikkerhedslovens § 79 a behandles på et møde i kommunalbestyrelsen i de kommuner, der har deltaget i undersøgelsen. Bestemmelsen præciserer det kommunalpolitiske ansvar for at følge op på klageinstansernes praksisundersøgelser og understreger kommunalbestyrelsens ansvar for at sikre retssikkerheden i kommunerne.

Ankechef Henrik Jørgen Horster, april 2011

1 Resume og anbefalinger

Ankestyrelsen har i denne undersøgelse vurderet 15 kommuners praksis i sagsbehandlingen ved afgørelser om tre typer af frivillige foranstaltninger til børn og unge: aflastningsordning, fast kontaktperson og frivillig anbringelse. Resultaterne i praksisundersøgelsen bygger på de dokumenterede oplysninger i 121 sager.

Ankestyrelsen har vurderet, om kommunerne ved behandlingen af sagerne har fulgt de, efter serviceloven lovpligtige krav samt gældende praksis på området. Herunder om de har udarbejdet § 50 undersøgelser, handleplaner efter lovens § 140 og afholdt børnesamtaler efter lovens § 48. Der har særligt været fokus på kommunernes inddragelse af børn og unge, herunder børnesamtalen, samt inddragelse af forældrene i forbindelse med de nævnte sagsbehandlingsskridt og i det hele taget i sagsforløbet op til afgørelsen træffes.

Som følge af aftalen om Barnets Reform, der trådte i kraft den 1. januar 2011, er Ankestyrelsens vurdering af korrektheden af de sager, der indgår i praksisundersøgelsen, suppleret med en børnesagkyndig vurdering af kommunernes sagsbehandling med særlig fokus på barnets behov. Formålet hermed er at øge læringen af undersøgelsens resultater i kommunerne. Der er i praksisundersøgelsen foretaget en børnesagkyndig vurdering af 40 udvalgte sager. Forudsætningen for den børnesagkyndige vurdering har været, at sagernes problemstilling fremstår tydelig og er velbeskrevet, og der er derfor valgt sager med en vis tyngde og sager, som er veldokumenterede. Endvidere er der udvalgt sager, hvor det er fundet relevant med en supplerende børnesagkyndig vurdering af, om kommunen har valgt den rette foranstaltning.

De børnesagkyndige vurderinger af de 40 sager er sammenskrevet særskilt i kapitel 7 i praksisundersøgelsen. Der er ikke tale om afrapportering af sagerne enkeltvis, men om en mere generel beskrivelse af de fremherskende tendenser i de vurderinger og valg af foranstaltninger, som indgår i de undersøgte sager.

I det følgende kommer først et resumé af Ankestyrelsens samlede vurdering af sagerne, hvorefter hovedpointerne fra de børnesagkyndige vurderinger følger, og endelig Ankestyrelsens anbefalinger.

1.1 Ankestyrelsens samlede vurdering af sagerne

Ankestyrelsen har vurderet, at afgørelserne er i overensstemmelse med regler og praksis, når der:

- foreligger samtykke til foranstaltningen fra sagens parter
- er tilstrækkeligt oplysningsgrundlag i sagen
- er udarbejdet en § 50 undersøgelse, herunder at undersøgelsen:
 - indholdsmæssigt opfylder lovens krav
 - er udarbejdet før der træffes afgørelse om en af foranstaltningerne
- er udarbejdet en handleplan efter § 140, herunder at handleplanen:
 - indholdsmæssigt opfylder lovens krav
 - er udarbejdet før der træffes afgørelse om en af foranstaltningerne
- er afholdt børnesamtale, er foretaget en vurdering af, om der skal afholdes børnesamtale, eller barnets eller den unges holdning på anden vis er tilvejebragt

Det er nødvendigt, for at en sag kan anses for at være behandlet i overensstemmelse med regler og praksis, at det er vurderet, at alle ovennævnte betingelser er opfyldt. Det vil sige, at kommunen har efterlevet alle de lovkrav, der ligger til grund for disse betingelser. I nogle sager mangler der kun én betingelse for, at sagerne opfylder alle lovkravene, mens der i andre sager er tale om manglende opfyldelse af to eller flere lovkrav.

Ankestyrelsens samlede vurdering af sagerne viser, at 38 procent af sagerne (46 sager) samlet set er i overensstemmelse med regler og praksis.

Af sagerne om aflastningsordning er 42 procent af disse (18 sager) i overensstemmelse med regler og praksis, 24 procent af sagerne (8 sager) om fast kontaktperson er i overensstemmelse med regler og praksis, og 44 procent af sagerne (20 sager) om frivillig anbringelse er i overensstemmelse med regler og praksis.

En ikke uvæsentlig del af sagerne er således ikke i fuld overensstemmelse med lovgivningen. 75 ud af de 121 sager (62 procent) mangler opfyldelse af mindst én betingelse. Især sager om fast kontaktperson kendetegnes ofte ved, at én eller flere af lovens betingelser mangler at blive opfyldt. Det ses samtidig, at i over halvdelen af disse sager (45 sager) mangler én betingelse for, at sagerne opfylder alle lovkravene.

Kommunerne kan derfor i en del af sagerne forbedre deres sagsbehandling markant ved at øge fokus på denne ene betingelse.

De hyppigste årsager til, at afgørelserne vurderes ikke at være i overensstemmelse med lovgivningen, er:

- manglende § 50 undersøgelse eller manglende rettidig udarbejdelse af § 50 undersøgelse
- manglende handleplan eller manglende rettidig udarbejdelse af handleplan
- manglende samtykke til foranstaltningen fra alle relevante parter

§ 50 undersøgelse mangler i en tredjedel af sagerne

Den hyppigste mangel ved sagerne er, at der ikke er udarbejdet § 50 undersøgelse, inden afgørelsen træffes. I 27 procent af sagerne er der ikke udarbejdet en § 50 undersøgelse, hvor der burde have været det, og i 10 procent af sagerne, hvor der foreligger en § 50 undersøgelse, er denne ikke udarbejdet rettidigt, det vil sige før der træffes afgørelse.

Andelen af sager, der mangler § 50 undersøgelse er næsten den samme for de tre foranstaltningstyper.

For så vidt angår de indholdsmæssige krav til § 50 undersøgelserne er barnets eller den unges forhold afdækket i tilstrækkelig grad i 97 procent af de sager, hvori der er udarbejdet § 50 undersøgelse.

Forældrenes forhold er i disse sager tilstrækkelig afdækket i 95 procent af tilfældene.

De indholdsmæssige krav er således opfyldt i vidt omfang, når der gennemføres § 50 undersøgelse.

Manglende handleplan er også en hyppig årsag til, at sagerne ikke kan vurderes at være korrekte

Selv om der oftere er udarbejdet handleplaner end § 50 undersøgelser i de målte sager, er manglende handleplan, inden der træffes afgørelse, også en væsentlig årsag til, at afgørelserne ikke er i overensstemmelse med lovgivningen. I 24 procent af sagerne er der således ikke udarbejdet en handleplan, hvor denne burde have været udarbejdet. I 38 procent af de sager, hvor der er udarbejdet en handleplan, er denne ikke udarbejdet, før der træffes afgørelse.

I 96 procent af sagerne, hvori der er udarbejdet handleplan, er formålet med indsatsen angivet i tilstrækkelig grad. Indsatsen for at opnå formålet er angivet i tilstrækkelig grad i 93 procent af sagerne, og den samlede beskrivelse af mål og delmål i handleplanerne er

angivet i tilstrækkelig grad i 83 procent af sagerne. I de handleplaner, der er udarbejdet, er de indholdsmæssige krav således opfyldt i vidt omfang.

Kommunerne er bedst til at indhente samtykke i sager om aflastningsordning

I 86 procent af de 43 sager, der vedrører aflastningsordning, har kommunerne indhentet tilstrækkeligt samtykke, før afgørelsen er truffet, og i sager om fast kontaktperson er der givet samtykke i 64 procent af 33 sager. I sager om frivillig anbringelse skal der indhentes samtykke fra både forældremyndighedshaver(ne) og den unge, der er fyldt 15 år. I 76 procent ud af 45 sager er der indhentet samtykke fra alle relevante parter. I de 21 af disse sager var den unge fyldt 15 år, og kommunerne har i alle disse tilfælde indhentet samtykke fra den unge.

Der afholdes oftest børnesamtaler i sager om fast kontaktperson

I 61 procent ud af de 121 sager er der gennemført en samtale med barnet eller den unge. Antallet af gennemførte børnesamtaler varierer i forhold til hvilken foranstaltning, der er tale om. I sager om anbringelse er der gennemført børnesamtale i 60 procent af sagerne, i sager om fast kontaktperson er der gennemført børnesamtale i 91 procent af sagerne, og i sager om aflastning er der kun gennemført børnesamtale i 40 procent af sagerne.

Ikke overraskende er kommunerne i mindre omfang tilbøjelige til at afholde børnesamtale med de mindre børn. For børn i aldersgruppen 4-6 år er der således afholdt børnesamtale i 4 sager svarende til 44 procent, for de 7-11 årige er der afholdt børnesamtale i 16 sager svarende til 53 procent, for de 12-14 årige i 20 sager svarende til 65 procent, og for de 15-17 årige i 34 sager svarende til 87 procent. I cirka halvdelen af de sager, hvor der ikke er afholdt børnesamtale, har kommunen vurderet, at samtalen ikke har kunnet afholdes. De hyppigste årsager hertil er barnets unge alder, handicap eller psykiske tilstand.

I de afholdte børnesamtaler er barnets eller den unges holdning kommet frem i 68 procent af sagerne. I de sager, hvor der ikke er afholdt børnesamtale, er barnets eller den unges holdning søgt tilvejebragt på anden vis i 13 procent af sagerne. Kommunerne skal være opmærksomme på, at barnets eller den unges holdning skal tilvejebringes på anden vis, såfremt holdningen ikke er fremkommet ved børnesamtalen.

Forældre inddrages i højere grad end børn og unge i sagsforløbet

Det er i praksisundersøgelsen vurderet, i hvilket omfang barnet eller den unge og forældrene er inddraget i forløbet af den sociale sag, dels ved løbende samtaler og anden kontakt, og samtaler i forbindelse med underretninger, udarbejdelse af § 50 undersøgelser og handleplaner, dels i form af systematisk inddragelse ved for eksempel familierådslagning og netværksmøder.

I de sager, hvor det er vurderet relevant at inddrage barnet eller den unge i sagsbehandlingen, er det sket i tilstrækkeligt omfang i 63 procent af sagerne, mens de ikke eller kun i ringe grad er inddraget i 37 procent af sagerne.

Forældre er i højere grad end børn og unge inddraget i sagsforløbet. Forældrene er således inddraget i høj grad eller i nogen grad i 88 procent af sagerne, mens de ikke er inddraget, eller kun er inddraget i ringe grad, i de resterende 12 procent.

Den børnesagkyndige vurdering

Ankestyrelsens vurdering af korrektheden af de sager, der indgår i praksisundersøgelsen, er suppleret med en børnesagkyndig vurdering af kommunernes sagsbehandling med særlig fokus på barnets eller den unges behov.

Den børnesagkyndige vurdering er foretaget af et antal af de børnefaglige konsulenter, der er speciallæger i børne- og ungdomspsykiatri, som bistår Ankestyrelsen i den almindelige klagesagsbehandling af børnesager. Såfremt de børnesagkyndiges vurdering af sagerne giver anledning til bekymring for et barns forhold, har Ankestyrelsen beføjelse til at tage sagen op af egen drift.

De børnesagkyndige har navnlig vurderet:

- om sagen overordnet set er tilstrækkelig belyst til at kunne vurderes børnesagkyndigt
- kvaliteten af børnesamtalen og inddragelsen af barnet eller den unge, herunder:
 - kommunens beslutning om, hvorvidt der skal gennemføres børnesamtale eller ej
 - om børnesamtalen er med til at understøtte valget af foranstaltning samt begrundelsen herfor
 - om barnet eller den unge generelt har været inddraget relevant i sagsforløbet
- kvaliteten af inddragelsen af inddragelsen af forældrene, herunder:
 - i hvilket omfang forældrene har været inddraget relevant i sagsforløbet
 - om inddragelsen af forældrene har været med til at understøtte valget af foranstaltning samt begrundelsen herfor
- om kommunerne samlet set har taget højde for barnets eller den unges situation
- om kommunens valg af foranstaltning er hensigtsmæssig og tilstrækkelig i forhold til barnets eller den unges støttebehov

Fra de børnesagkyndiges vurderinger kan følgende fremhæves:

Hurtig opfølgning på underretninger og tidlig indsats

De børnesagkyndige peger i deres vurderinger på, at en hurtig opfølgning på underretninger om bekymring for et barn eller en ung er meget væsentlig for at kunne

støtte barnet eller den unge tidligt og relevant. Det er samtidig nødvendigt, at kommunen tidligt i forløbet foretager nærmere udredning og undersøgelser af forholdene og hurtigt inddrager både barnet eller den unge og forældrene i sagsforløbet. Endvidere er det vigtigt, at der ikke går for lang tid, fra kommunen træffer afgørelse om en foranstaltning, til den iværksættes.

Iværksættelse af relevante og nødvendige undersøgelser

I de børnesagkyndiges vurderinger er det flere gange bemærket, at der mangler udredning eller undersøgelse af barnet eller den unge – også efter at støtte er iværksat. Det er påpeget, at det er vigtigt for at kunne iværksætte relevant støtte, at barnet eller den unge og barnets eller den unges forhold er udredt og undersøgt, således at undersøgelsesresultaterne kan underbygge valget af foranstaltning. I nogle tilfælde er der, som supplement til den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50, behov for en psykologisk undersøgelse af barnet eller den unge, og i enkelte sager er der behov for en egentlig børne- og ungdomspsykiatrisk undersøgelse.

Helhedsorienteret sagsbehandling

Det er flere gange i den børnesagkyndige vurdering fremhævet, at kommunerne i sagsbehandlingen er for lidt opmærksomme på forældrenes egne vanskeligheder, for eksempel i form af misbrug eller psykiske problemer og behandlingen heraf. Det er påpeget, at det kan være afgørende for, om barnet eller den unge kan profitere af støtte, at forældrenes vanskeligheder behandles parallelt med at barnet eller den unge tilbydes støtte.

Endvidere er det fremhævet, at det er nødvendigt, når der iværksættes støtte til ét barn i familien, at eventuelle søskendes forhold ligeledes undersøges, da det er muligt, at en søskende til et udsat barn også har et støttebehov.

Sagsbehandlerens styring af sagerne

De børnesagkyndige har peget på, at sagsbehandlerne ofte skal forholde sig til svære problemstillinger og foretage nogle vanskelige afvejninger i sager om støtte til børn og unge, hvor der både skal opbygges et godt samarbejde med barnet eller den unge samt forældrene, men også kunne træffes indgribende og svære beslutninger overfor familien.

Sagsbehandleren bør derfor være særlig opmærksom på at "styre" processen både i forhold til tidspunktet for inddragelse, dokumentation og faglig sparring.

I forbindelse med inddragelse af forældrene skal sagsbehandleren sikre, at forældrenes behov eller modvilje mod at samarbejde ikke sker på bekostning af barnets eller den unges behov. I den forbindelse skal sagsbehandleren sikre, at tidspunktet for inddragelse ikke trækker ud samt at inddragelsen er relevant.

Ligeledes skal sagsbehandlerne være opmærksomme på at sikre den nødvendige dokumentation, for eksempel i forhold til børnesamtalen.

De børnesagkyndige påpeger desuden, at det er vigtigt, at sagsbehandlerne løbende er opmærksomme på om og hvornår, der er behov for at få hjælp og støtte i sagsbehandlingen, for eksempel i form af mulighed for sparring med kolleger eller andre fagpersoner.

Samtaler med og inddragelse af børn og unge

De børnesagkyndige har vurderet børnesamtalen efter servicelovens § 48, men også andre samtaler der er afholdt med barnet eller den unge i sagsforløbet samt anden form for inddragelse af barnet eller den unge.

De børnesagkyndige har påpeget, at det er vigtigt, at der afholdes en samtale med barnet eller den unge umiddelbart før der træffes afgørelse, uanset om der også tidligere er gennemført en eller flere samtaler, da barnet eller den unge skal have mulighed for at give sin mening til kende i forhold til den påtænkte foranstaltning. Samtidig er det påpeget, at det er for sent at tale med barnet eller den unge, efter at kommunen har truffet sin afgørelse, da der i sådanne tilfælde alene bliver tale om en orientering om afgørelsen og ikke en samtale om støttemuligheder.

De børnesagkyndige pointerer også, at der i sagen bør være dokumentation for børnesamtalen samt beskrivelse og referat af samtalen, ligesom sagsbehandleren anbefales at referere sine efterfølgende overvejelser og beskrive konklusionen på samtalen.

De børnesagkyndige har vurderet, at barnet eller den unge ikke bliver tilstrækkelig og relevant inddraget i sagsforløbet i flere af sagerne. Det er i den forbindelse påpeget, at det har stor betydning, at barnet eller den unge føler sig hørt og oplever, at samtaler med sagsbehandleren medfører, at denne rent faktisk handler i sagen. Endvidere er der peget på, at inddragelsen af børn og unge skal være relevant, hvilket blandt andet betyder, at det er nødvendigt, at sagsbehandleren målrettet sætter rammer og struktur for, hvor meget barnet eller den unge skal inddrages, og hvilken vægt barnets eller den unges tilkendegivelser skal tillægges.

Inddragelse af forældrene

De børnesagkyndige har vurderet, at forældrene i langt størstedelen af sagerne har været inddraget meget i sagsforløbet, og tendensen er, at forældrene generelt inddrages i sagsbehandlingen, også i højere grad end tilfældet er for barnet og den unge, og det er tydeligt, at sagsbehandleren bruger mange ressourcer på at gennemføre samtaler med og tage på hjemmebesøg hos forældrene. Desuden er det vurderet, at inddragelsen af og samarbejdet med forældrene har været med til at understøtte afgørelsen om støtte til barnet eller den unge i de fleste af sagerne.

De børnesagkyndige peger på, at sagsbehandleren i langt størstedelen af sagerne er gode til at opretholde en god og relevant forældrekontakt på trods af barnets eller den unges alvorlige problemer.

I få sager kommer sagsbehandleren dog til at bruge for mange ressourcer på forgæves at etablere et samarbejde med forældrene, der ikke ønsker eller evner dette. Herved flyttes fokus fra barnets eller den unges vanskeligheder og støttebehov.

Foranstaltningerne er ikke hensigtsmæssige og tilstrækkelige i alle sager

I en del sager har de børnesagkyndige vurderet, at kommunerne samlet set ikke har taget højde for barnets eller den unges situation, samt at kommunens valg af foranstaltning ikke er hensigtsmæssig og tilstrækkelig i forhold til barnets eller den unges støttebehov.

De børnesagkyndige har blandt andet begrundet dette med, at kommunen har handlet for sent eller undladt at handle i forhold til bekymringer og underretninger om barnets eller den unges vanskeligheder. En anden begrundelse har været, at manglende undersøgelse af barnet eller den unge eller forældrene gør det vanskeligt at definere barnets eller den unges støttebehov med det resultat, at den valgte foranstaltning ikke er tilstrækkelig til at imødekomme barnets eller den unges behov.

I nogle sager er det vurderet, at kommunen har valgt en utilstrækkelig foranstaltning, fordi arbejdet med barnet eller den unge er for overfladisk, og man derfor ikke kommer i dybden med barnets eller den unges egentlige problemstilling.

I andre sager er begrundelsen, at det ikke har været muligt at få samtykke fra forældrene til for eksempel en anbringelse uden for hjemmet af barnet eller den unge, og kommunen ikke har ønsket at iværksætte en anbringelse uden forældrenes samtykke eller har vurderet, at betingelserne herfor ikke er opfyldt. I nogle tilfælde er der peget på et relevant støttetilbud, som dog ikke iværksættes af praktiske grunde som for eksempel ventelister eller mangel på institutionsplads.

De børnesagkyndige har peget på, at kommunerne bør have fokus på, om og i hvilket omfang, de foranstaltninger der iværksættes for et barn eller en unge, virker. I nogle tilfælde hvor kommunen har iværksat støtte, men hvor det alligevel er vurderet, at denne ikke er hensigtsmæssig og tilstrækkelig, er grunden, at den iværksatte foranstaltning har ringe effekt, og at kommunen ikke ved revision af foranstaltningen har tænkt tilstrækkeligt i nye og andre tiltag.

1.2 Ankestyrelsens anbefalinger til kommunerne

På baggrund af Ankestyrelsens vurderinger af de 121 sager samt den udvidede børnesagkyndige vurdering af 40 sager, opfordres kommunerne til at følge nedenstående anbefalinger. Anbefalingerne er udarbejdet med afsæt i, at der i praksisundersøgelsen er særlig fokus på kommunernes inddragelse af såvel børn og unge som forældre i hele sagsforløbet.

Anbefalingerne omhandler ikke § 50 undersøgelser og handleplaner. Da resultaterne imidlertid viser, at kommunerne ikke i alle sager udarbejder § 50 undersøgelser og handleplaner, som loven foreskriver, skal det understreges, at kommunerne fortsat skal have fokus på, at få udarbejdet § 50 undersøgelser og handleplaner før der træffes afgørelse.

Generelle anbefalinger

Ankestyrelsen anbefaler, at:

- kommunerne etablerer faste procedurer, der sikrer en hurtig opfølgning på underretninger med undersøgelse af forholdene og eventuel iværksættelse af relevant støtte til barnet eller den unge
- kommunerne er opmærksomme på behovet for yderligere udredning og undersøgelse af barnet eller den unge med henblik på iværksættelse af relevant og tilstrækkelig støtte
- kommunerne altid tager stilling til, om der også er behov for undersøgelse af og støtte til søskende

Inddragelse af børn og unge, herunder børnesamtalen

Ankestyrelsen anbefaler, at:

- kommunerne i større omfang inddrager børn og unge i sagsforløbet, herunder afholder børnesamtale, og sikrer, at inddragelsen er relevant
- kommunerne sørger for, at børnesamtalen afholdes før der træffes afgørelse i sagen, så barnets eller den unges holdning kan indgå i overvejelserne
- kommunerne dokumenterer afholdelse af børnesamtalen og dens indhold, for eksempel ved notat herom i journalen eller på et særskilt ark. Hvis samtalen ikke gennemføres, skal begrundelsen fremgå af sagen, og barnets eller den unges holdning skal forsøges afdækket på anden vis

Inddragelse af forældre

Ankestyrelsen anbefaler, at:

- kommunerne før den enkelte samtale med forældrene har et klart mål for samtalens afholdelse
- kommunerne er mere opmærksomme på, at forældrene kan have egne problemer og behov for støtte i den forbindelse
- kommunerne er opmærksomme på, at ønsket om at samarbejde med forældrene ikke kommer til at flytte fokus fra barnets eller den unges vanskeligheder og støttebehov

2 Ankestyrelsens samlede vurdering

Ankestyrelsen har i denne praksisundersøgelse vurderet 121 sager, hvor kommunerne har truffet afgørelse om aflastningsophold, fast kontaktperson eller anbringelse af børn og unge i alderen fra 0-17 år. 15 kommuner har deltaget i undersøgelsen. På baggrund af gennemgangen af sagerne, som beskrevet i kapitel 2-5, vurderer Ankestyrelsen, at 38 procent af sagerne samlet set er overensstemmelse med regler og praksis. I 75 af de 121 sager, svarende til 62 procent, har Ankestyrelsen fundet så alvorlige sagsbehandlingsfejl, at afgørelserne samlet set vurderes ikke at være lovmæssigt korrekte, *jf. tabel 2.1.*

Tabel 2.1 Ankestyrelsens samlede vurdering

Afgørelse om:	Opfylder lovgivningens krav		Opfylder ikke lovgivningens krav		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Aflastning	18	42	25	58	43	100
Fast kontaktperson	8	24	25	76	33	100
Anbringelse	20	44	25	56	45	100
I alt	46	38	75	62	121	100

Som det fremgår af tabellen, er det overvejende i sager, hvor et barn eller ung tildeles en fast kontaktperson, at der samlet set er problemer med at overholde lovgivningen. I 76 procent af sagerne om fast kontaktperson vurderer Ankestyrelsen, at der er så alvorlige sagsbehandlingsfejl, at afgørelsen samlet set ikke er i overensstemmelse med reglerne. Kommunerne har været bedre til at følge reglerne i sagerne om frivillig anbringelse, hvor 44 procent af sagerne opfylder lovgivningens krav. Lovgivningens krav er fulgt i 42 procent af sagerne om aflastning.

Ankestyrelsen har ved vurdering af de målte sager taget stilling til, om afgørelserne er behandlet i overensstemmelse med gældende regler og lovgivning. Der har ved vurderingen været særligt fokus på kommunernes inddragelse af børn og unge, herunder børnesamtalen, samt inddragelse af forældrene i forbindelse med disse sagsbehandlingsskridt og i det hele taget i sagsforløbet op til afgørelsen træffes.

Afgørelserne er vurderet til at være i overensstemmelse med regler og praksis, når der:

- foreligger samtykke til foranstaltningen fra sagens parter
- er tilstrækkeligt oplysningsgrundlag i sagen
- er udarbejdet en § 50 undersøgelse, herunder at undersøgelsen:
 - indholdsmæssigt opfylder lovens krav
 - er udarbejdet før der træffes afgørelse om en af foranstaltningerne
- er udarbejdet en handleplan efter § 140, herunder at handleplanen:
 - indholdsmæssigt opfylder lovens krav
 - er udarbejdet før der træffes afgørelse om en af foranstaltningerne
- er afholdt børnesamtale, er vurderet, om der skal afholdes børnesamtale eller barnets eller den unges holdning på anden vis er tilvejebragt

Ved at have særligt fokus på inddragelse af sagens parter, og ved at handle om de tre foranstaltningstyper: aflastningsophold, fast kontaktperson og anbringelse, adskiller nærværende praksisundersøgelse sig fra Ankestyrelsens seneste praksisundersøgelse på børneområdet fra december 2009. Den samlede vurdering er, som følge heraf, foretaget på et forskelligt grundlag, og resultatet kan derfor ikke direkte sammenlignes med den tidligere undersøgelse. For en uddybning heraf, se *bilag 1*. Det bemærkes vedrørende vurderingen af § 50 undersøgelserne, at det i denne undersøgelse ikke indgår som et kriterium for sagernes korrekthed, at § 50 undersøgelsen er afsluttet inden fire måneder.

2.1 Årsager til, at afgørelserne ikke er i overensstemmelse med regler og praksis

Der kan være flere årsager til, at Ankestyrelsen har vurderet, at en afgørelse ikke lever op til kravene i lovgivningen. Den hyppigste mangel ved sagerne er, at der ikke er udarbejdet en § 50 undersøgelse i forbindelse med afgørelsen i sagen. Således mangler § 50 undersøgelsen i 33 af sagerne. I 8 af sagerne er § 50 undersøgelsen udarbejdet, men ikke afsluttet inden der er truffet afgørelse i sagen.

En manglende eller for sent udarbejdet handleplan er også en væsentlig årsag til at sagerne ikke er i overensstemmelse med lovgivningen. I 29 sager mangler handleplanen helt, mens den i 32 sager er færdiggjort efter, at afgørelsen er truffet.

Endelig er en vigtig årsag til, at afgørelserne ikke er i overensstemmelse med regler og praksis, at der ikke er samtykke til foranstaltningen fra alle relevante parter. Det er således lagt til grund for vurderingen, at begge forældre skal give samtykke i sager, hvor der er fælles forældremyndighed. Endvidere skal unge, der er fyldt 15 år give samtykke til en frivillig anbringelse. Samlet set har der manglet samtykke i 29 af sagerne, *jf. tabel 2.2*.

Tabel 2.2 Årsager til, at afgørelserne ikke er i overensstemmelse med regler og praksis

Årsag	Antal sager	Andel i forhold til alle sager	Heraf eneste årsag i antal
§ 50 undersøgelse mangler	33	27	7
§ 50 undersøgelse ikke udarbejdet rettidigt (før afgørelsen)	8	7	3
Indholdet i § 50 undersøgelsen vurderes ikke at være tilstrækkeligt til at træffe en afgørelse	1	1	0
§ 140 handleplanen mangler	29	24	12
§ 140 handleplanen ikke udarbejdet inden afgørelsen	32	26	16
Indholdet i handleplanen vurderes ikke at være tilstrækkeligt	1	1	0
Samtykke til foranstaltningen fra alle relevante parter mangler	29	24	6
Børnesamtale ikke afholdt inden afgørelsen er truffet (holdning ikke tilvejebragt, ingen vurdering)	14	12	1
Oplysningerne mangler	19	16	0
I alt			45

I over halvdelen af de sager Ankestyrelsen har vurderet til ikke at være lovmæssigt korrekte (45 sager), mangler der kun én betingelse for at sagerne opfylder alle regler i lovgivningen. I disse sager er det især manglende/for sent udarbejdet handleplan, der er årsag til, at sagen ikke kan vurderes til at leve op til lovgivningen. Manglende/for sent udarbejdet handleplan er således eneste udslagsgivende faktor i 28 (37 procent) ud af de 75 sager, der ikke opfylder lovgivningens krav. Manglende/for sent udarbejdet § 50 undersøgelse er eneste årsag til, at sagen ikke vurderes til at være i overensstemmelse med regler og praksis i 10 af sagerne (13 procent). Manglende samtykke fra alle relevante parter er eneste udslagsgivende faktor i 6 tilfælde, mens børnesamtalen kun i ét tilfælde, har været eneste udslagsgivende faktor til, at en sag ikke er vurderet til at opfylde alle regler i lovgivningen.

2.2 Vurdering af oplysningsgrundlaget

Ankestyrelsen har også vurderet, om der har foreligget tilstrækkelige oplysninger om barnet eller den unge og familien til at kunne træffe afgørelsen om den pågældende foranstaltning. Ved oplysningsgrundlaget forstås dokumentation for alle de oplysninger, kommunen er i besiddelse af, og som foreligger i sagen om barnet eller den unge, eksempelvis journalen, indhentede erklæringer, statusattester og referater af børnesamtalen mv.

Resultaterne i undersøgelsen bygger alene på de dokumenterede oplysninger i de sager, som indgår i undersøgelsen. Ved manglende oplysninger er det lagt til grund, at sagen er behandlet i kommunen uden disse oplysninger.

Vurderingen af oplysningsgrundlaget viser, at 84 procent af sagerne ikke mangler oplysninger eller mangler enkelte mindre oplysninger. I 16 procent af sagerne mangler der afgørende eller flere og/eller væsentlige oplysninger, *jf. tabel 2.3*.

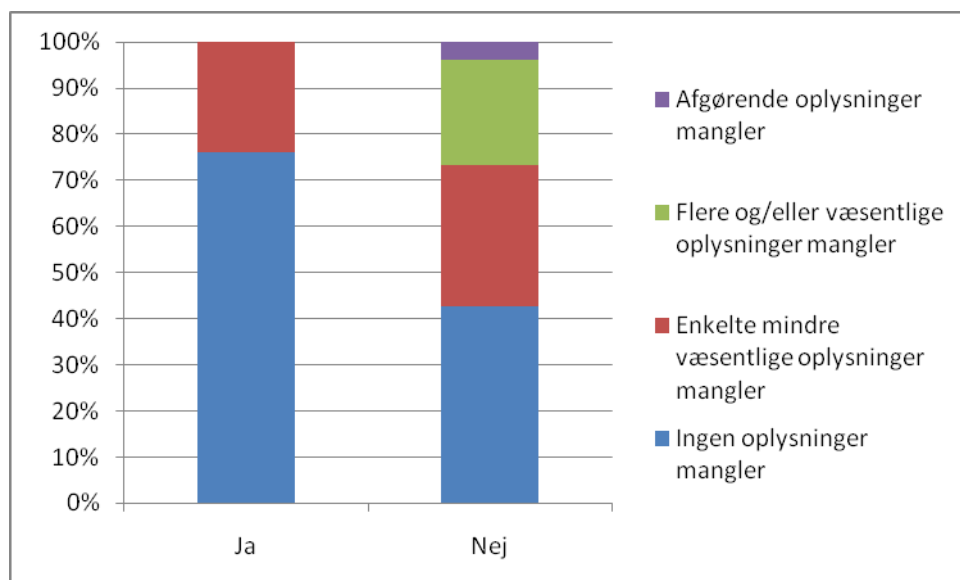
Tabel 2.3 Vurdering af oplysningsgrundlaget

	Antal	Procent
Ingen oplysninger mangler	68	56
Enkelte mindre væsentlige oplysninger mangler	34	28
Flere og/eller væsentlige oplysninger mangler	16	14
Afgørende oplysninger mangler	3	2
I alt	121	100

2.3 Sagernes oplysningsgrundlag sammenholdt med afgørelsernes korrekthed

I 76 procent af de sager, hvor afgørelsen er vurderet i overensstemmelse med regler og praksis, mangler ingen oplysninger i sagen. I de resterende 24 procent af de 46 sager mangler enkelte mindre væsentlige oplysninger, *jf. figur 2.1*. En sag kan ikke være i overensstemmelse med lovgivningen, hvis flere og/eller væsentlige eller afgørende oplysninger mangler.

Figur 2.1 Afgørelsens korrekthed i forhold til sagens oplysningsgrundlag

44 procent af de sager, som ikke er i overensstemmelse med regler og praksis, er fuldt oplyste. Det svarer til 32 sager. I ingen af sagerne hvor Ankestyrelsen har fundet at afgørende eller flere og/eller væsentlige oplysninger mangler, har dette været den eneste årsag til at sagen ikke er i overensstemmelse med regler og praksis.

3 Vurdering af den børnefaglige undersøgelse efter § 50

3.1 Inddragelse af forældre og barnet eller den unge i den børnefaglige undersøgelse

Ankestyrelsen har vurderet, om kommunerne i forbindelse med afgørelser om de tre frivillige foranstaltningstyper: aflastningsordning, fast kontaktperson til barnet eller den unge og anbringelse uden for hjemmet har udarbejdet undersøgelser efter servicelovens § 50. I forbindelse hermed har der særligt været fokus på kommunernes inddragelse af børn og unge og forældrene i sagsforløbet.

Af hensyn til barnets eller den unges og familiens retssikkerhed er det vigtigt, at der i hele forløbet af en social sag vedrørende barnet eller den unge sker en grundig orientering af familien om de oplysninger, der ligger i sagen. Endvidere er det vigtigt, at familien orienteres om de overvejelser, kommunen gør sig med hensyn til indhentelse af andre oplysninger og eventuelle overvejelser om nødvendige foranstaltninger.

En grundig orientering og en god inddragelse af hele familien, herunder også af barnet eller den unge, er en nødvendig forudsætning for, at der kan etableres et reelt samarbejde mellem familien og kommunen om at finde de løsninger, der bedst tilgodeser barnets eller den unges og familiens behov, således at familien kan bringes ud af vanskelighederne.

Det er væsentligt, at familien medvirker aktivt til løsning af problemerne, og dette kan kun ske, hvis familien undervejs bliver gjort bekendt med kommunens overvejelser, og får mulighed for at fremkomme med kommentarer og korrektioner til de oplysninger, der er i sagen. Der bør således ske en løbende orientering i hele sagsforløbet.

Forældre og barnet eller den unge skal således inddrages i den undersøgelse af barnets eller den unges forhold, som kommunen er forpligtet til at udarbejde, når det på baggrund af foreliggende oplysninger må antages, at barnet eller den unge trænger til særlig støtte. Undersøgelsen betegnes fremover som § 50 undersøgelsen. Forældrenes forståelse for undersøgelsen er vigtig, da den er en forudsætning for et godt samarbejde mellem dem og kommunen. Inddragelse skal foregå både i form af en orientering om formål med og indhold af undersøgelsen, og i form af inddragelse i selve undersøgelsesprocessen. Barnet eller den unge, familien og netværket er de bedste kilder, når det gælder om at få kendskab til forhold i barnets eller den unges liv.

3.2 Det siger serviceloven om den børnefaglige undersøgelse

Sagerne i praksisundersøgelsen er målt på baggrund af de regler, der var gældende til og med den 31. december 2010. Den 1. januar 2011 trådte Barnets Reform i kraft. I det omfang der som følge heraf er sket ændringer i reglerne, der relaterer sig til de bestemmelser, der ligger til grund for praksisundersøgelsen, vil lovændringerne kort blive beskrevet de relevante steder i undersøgelsen.

Efter servicelovens § 50 skal kommunen undersøge et barns eller en ungs forhold nærmere, hvis det på baggrund af foreliggende oplysninger må antages, at barnet eller den unge trænger til særlig støtte. Undersøgelsen betegnes efter 1. januar 2011 som en børnefaglig undersøgelse.

Formålet med undersøgelsen er, at der så tidligt som muligt foretages en kvalificeret og grundig afdækning af, om der foreligger problemer, der bør resultere i iværksættelse af hjælpeforanstaltninger i forhold til barnet eller den unge, og i bekræftende fald at få et godt grundlag for at kunne vurdere, hvilke foranstaltninger der vil være formålstjenlige ud fra karakteren af problemerne.

Den mest effektive indsats opnås, hvis der fra starten iværksættes en indsats, som er dækkende i forhold til barnets eller den unges problemer.

Kommunen skal i forbindelse med udarbejdelse af § 50 undersøgelsen arbejde bredt og helhedsorienteret og have fokus på de ressourcer, der kan bidrage til at løse problemerne. Der er krav om, at § 50 undersøgelsen skal afdække både ressourcer og problemer i forhold til følgende seks punkter vedrørende barnets eller den unges 1) udvikling og adfærd 2) familieforhold 3) skoleforhold 4) sundhedsforhold 5) fritidsforhold og venskaber og 6) andre relevante forhold.

En § 50 undersøgelse er en systematisk afdækning af barnets eller den unges situation, som indebærer dels en indsamling af viden om barnets eller den unges situation, dels en vurdering og en konklusion på grundlag af den indsamlede viden. Kravet om en § 50 undersøgelse er ikke opfyldt blot ved, at de nødvendige oplysninger er indhentet.

§ 50 undersøgelsen er endvidere fundamentet for den handleplan, der skal udarbejdes efter servicelovens § 140, se nærmere herom i kapitel 4. Handleplanen skal forholde sig til de samme seks punkter, der behandles som led i § 50 undersøgelsen.

For at sikre sammenhæng mellem problemer og valg af indsats skal der i henhold til servicelovens § 52, være gennemført en § 50 undersøgelse, inden kommunen iværksætter foranstaltninger, herunder aflastningsordning, fast kontaktperson og frivillig anbringelse.

Der er ingen formkrav til en § 50 undersøgelse, og det er derfor ikke et krav, at undersøgelsen er udarbejdet på et særskilt dokument, selvom dette er hensigtsmæssigt, blandt andet for at andre også kan anvende undersøgelsen. Det skal dog tydeligt fremgå, at der er tale om en § 50 undersøgelse. Langt de fleste af de gennemgåede § 50 undersøgelser i praksisundersøgelsen foreligger i et særskilt dokument.

3.3 Hyppigheden af børnefaglige undersøgelser i de målte sager

Ankestyrelsen vurderer i praksisundersøgelsen den § 50 undersøgelse, der vedrører den aktuelle foranstaltning. I de sager, hvor der foreligger en undersøgelse vedrørende en anden (tidligere) foranstaltning, vurderer Ankestyrelsen, at lovens krav om en § 50 undersøgelse er opfyldt, hvis der er udarbejdet et supplement eller et tillæg til undersøgelsen. Det er dog en betingelse, at den supplerende undersøgelse indeholder aktuelle oplysninger om relevante forhold, oplysninger om forældremyndighedsindehavers og barnets eller den unges holdning til foranstaltningen, samt en begrundet stillingtagen til, hvilken støtte der er behov for.

Hvis dette ikke er tilfældet, vurderer Ankestyrelsen, at der ikke foreligger en § 50 undersøgelse.

I 78 sager, svarende til 64 procent af de 121 målte sager, er der udarbejdet en § 50 undersøgelse i forbindelse med foranstaltningen. I 10 sager, svarende til 9 procent, hvor der ikke er udarbejdet § 50 undersøgelse, vurderer Ankestyrelsen, at der har været tale om en akut situation, hvor der ikke er krav om en § 50 undersøgelse før en foranstaltning iværksættes. For så vidt angår nærmere om krav om § 50 undersøgelse i akutte situationer, henvises til afsnit 3.8.1 om rettidig udarbejdelse af § 50 undersøgelse.

I 33 sager, svarende til 27 procent, er der ikke udarbejdet en § 50 undersøgelse, eller et supplement til tidligere § 50 undersøgelse, selvom denne burde have været udarbejdet, *jf. tabel 3.1.*

Tabel 3.1 Er der udarbejdet en § 50 undersøgelse?

	Antal	Pct.
Ja	78	64
Nej – men det burde der have været	33	27
Nej – fordi foranstaltningen var akut	10	9
I alt	121	100

Det er ikke indgået i denne opgørelse over hyppigheden af § 50 undersøgelser, om undersøgelserne er udarbejdet, før der er truffet afgørelse om en foranstaltning. Se nærmere om rettidig udarbejdelse af § 50 undersøgelser i afsnit 3.8.1.

Ses der på § 50 undersøgelserne fordelt på foranstaltningstyper, ses det, at andelen af sager, hvor der mangler § 50 undersøgelse, næsten er den samme for alle tre foranstaltningstyper nemlig mellem 26 og 30 procent.

Tabel 3.2 § 50 undersøgelser fordelt på foranstaltning – er der udarbejdet en § 50 undersøgelse?

	Ja		Nej - men det burde der have været		Nej - fordi foranstaltning/anbringelse var akut		I alt	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Anbringelse	24	53	12	27	9	20	45	100
Aflastning	31	72	11	26	1	2	43	100
Fast kontaktperson	23	70	10	30	0	0	33	100
I alt	78	64	33	27	10	9	121	100

Ankestyrelsen har vurderet, at en afgørelse ikke er behandlet i overensstemmelse med regler og praksis, hvis der ikke er udarbejdet en § 50 undersøgelse før der træffes afgørelse om en foranstaltning. Der henvises i øvrigt til kapitel 2 om den samlede vurdering.

3.3.1 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Supplerende § 50 undersøgelse tilstrækkelig til at opfylde kravet om undersøgelse

Sag nr. 116 En 17-årig pige får tildelt en fast kontaktperson. Pigen har været indlagt på ungdomspsykiatrisk afdeling på grund af depressioner og massive problemer med indesluttethed og social isolation. Hendes relationer til forældrene er vanskelig, og familien har deltaget i et familiebehandlingsforløb. Pigen bortvises fra efterskole på grund af tyveri fra andre elever. Efter hjemkomsten isolerer hun sig meget, og plages af tvangstanker og -handlinger. Kommunen har 2 år før udarbejdet en § 50 undersøgelse omhandlende kontaktperson og familiebehandling. I forbindelse med den aktuelle afgørelse om fast kontaktperson indhenter kommunen ny status vedrørende pigen og vurderer på baggrund heraf, at der ikke er sket væsentlige ændringer af forholdene, siden den tidligere undersøgelse blev udfærdiget.

Sag nr. 134 Sagen drejer sig om en 15-årig pige, der har psykiske problemer og sukkersyge. Hun bor hos sin mor, som har store vanskeligheder med behandlingen af pigens sukkersyge. Moderen har tidligere været tilbudt støtte i form af familiekonsulent

og kontaktperson. Det besluttes at pigen skal anbringes uden for hjemmet. Forud herfor udarbejder kommunen et supplement til en tidligere § 50 undersøgelse, der blev udfærdiget to år tidligere, omhandlende familiebehandling og kontaktperson. I supplementet er der redegjort for forholdene i familien siden den tidligere undersøgelse, herunder pigens mangelfulde skolegang, hendes fortsatte svære psykiske problemer og hendes problemer med, at hun har sukkersyge. Endvidere er moderens manglende indsigt i pigens problemer og hendes utilstrækkelige evner til at støtte pigen beskrevet. Kommunen har vurderet, at den tidligere indsats ikke er tilstrækkelig, og at det er nødvendigt at anbringe pigen uden for hjemmet.

Ankestyrelsen vurderer, at det i de to sager er tilstrækkeligt, at kommunen har udarbejdet et supplement til en tidligere udarbejdet § 50 undersøgelse.

Tidligere § 50 undersøgelse ikke tilstrækkelig til at opfylde kravet om undersøgelse

Sag nr. 025 Sagen drejer sig om en tilknytningsforstyrret dreng på 12 år, som bor hos sin mor. Moderen har få ressourcer og lider af ludomani, som belaster familiens økonomi. Drengen bliver mobbet i skolen og kommer let i konflikt. Der iværksættes aflastning til drengen. Der er to år tidligere udarbejdet § 50 undersøgelse om både drengen og hans søskende. Denne konkluderede, at moderen og børnene havde behov for støtte fra familiekonsulent. Kommunen udarbejder ikke i forbindelse med aflastningen en ny § 50 undersøgelse eller et supplement til den tidligere undersøgelse.

Sag nr. 091 Sagen drejer sig om et 2 måneder gammelt barn, som anbringes uden for hjemmet efter ophold på familieinstitution sammen med moderen, der har psykiske problemer og er dårligt begavet. Der er før barnets fødsel udarbejdet § 50 undersøgelse omhandlende familiebehandling. Der er ikke efter barnets fødsel og i forbindelse med afgørelsen om anbringelse udarbejdet en ny § 50 undersøgelse eller et supplement til den tidligere undersøgelse.

Ankestyrelsen vurderer, at kravet om en § 50 undersøgelse forud for foranstaltningen ikke er opfyldt i de to sager, da de foreliggende § 50 undersøgelser vedrører andre (og tidligere) støtteforanstaltninger, og der ikke er udarbejdet supplerende undersøgelser vedrørende de aktuelle foranstaltninger.

3.4 Om samtykke til § 50 undersøgelsen

Afgørelsen om at der skal udarbejdes en § 50 undersøgelse af barnets eller den unges forhold, krævede efter de regler, der var gældende på måletidspunktet, samtykke fra forældremyndighedens indehaver(e) og den unge, hvis denne var fyldt 15 år.

Begrundelsen for kravet om samtykke var, at forældremyndighedsindehavers og den unges forståelse for undersøgelsen og samtykke hertil har stor betydning, da

undersøgelsen bør være indledningen på et samarbejde mellem kommunen og familien om at løse barnets eller den unges vanskeligheder.

Hvis det efter de tidligere gældende regler ikke var muligt at opnå samtykke fra forældremyndighedens indehaver(e) og den unge, der var fyldt 15 år, kunne en § 50 undersøgelse gennemføres uden samtykke ved at indhente de nødvendige eksisterende oplysninger, jf. servicelovens § 50, stk. 9, og retssikkerhedslovens § 11 c, stk. 1, nr. 1. En anden mulighed var at undersøge barnet eller den unge uden samtykke efter servicelovens § 51, hvis betingelserne herfor var opfyldt.

Med ikrafttræden af Barnets Reform er kravet om formelt samtykke til gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse ophævet, ligesom bestemmelsen i lovens § 50, stk. 9, om gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse uden samtykke fra sagens parter, er ophævet.

I stedet er det understreget i lovens § 50, stk. 1, at den børnefaglige undersøgelse så vidt muligt skal gennemføres i samarbejde med forældremyndighedsindehaver og den unge, der er fyldt 15 år.

Ankestyrelsen har ved vurderingen i praksisundersøgelsen lagt til grund, at der foreligger et samtykke til § 50 undersøgelsen, selvom dette ikke direkte er oplyst, hvis det tydeligt fremgår af en sag, at forældremyndighedens indehaver(e) og den unge, der er fyldt 15 år, er enig i eller selv har ønsket undersøgelsen udfærdiget.

Generelt foreligger samtykke til § 50 undersøgelserne i sagerne ikke skriftligt. I en del sager fremgår det således alene af kommunens journal eller en afkrydsning på skemaet om § 50 undersøgelse, at der er givet samtykke.

Da der efter ikrafttræden af Barnets Reform er sket ændringer i kravet til samtykke til udarbejdelse af en § 50 undersøgelse, er det i praksisundersøgelsen ikke indgået i vurderingen af en sags korrekthed, om der foreligger samtykke til § 50 undersøgelsen.

I 70 ud af de 78 undersøgte § 50 undersøgelser er der indhentet samtykke fra en eller begge forældremyndighedsindehavere. I 5 af de resterende 8 sager er der kun indhentet samtykke fra en af de to forældremyndighedsindehavere, mens der intet samtykke foreligger i 3 sager, jf. tabel 3.3.

Tabel 3.3 Er der samtykke fra relevante forældremyndighedsindehavere?

	Antal	Pct.
Ja	75	96
Nej	3	4
I alt	78	100

I 12 ud af 16 sager, hvor den unge er fyldt 15 år på undersøgelsestidspunktet, er der indhentet samtykke fra den unge. Der er 4 sager, hvor der ikke foreligger samtykke fra den unge, selvom denne er fyldt 15 år på undersøgelsestidspunktet. I alle 4 sager er der indhentet samtykke fra relevant forældremyndighedsindehaver(e).

Tabel 3.4 Er der samtykke fra den unge der er fyldt 15 år?

	Antal	Pct.
Ja	12	15
Nej	4	5
Ikke relevant	62	80
I alt	78	100

I én sag er der indhentet samtykke fra den unge, men ikke fra forældremyndighedsindehaver.

Tabel 3.5 Form på samtykke fra forældre og den unge

	Samtykke fra forældremyndighedsindehavere		Samtykke fra den unge, der er fyldt 15 år	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Skriftligt	30	40	6	50
Mundtligt	40	53	5	42
Andet	5	7	1	8
I alt	75	100	12	100

Der var ikke formkrav til samtykket til en § 50 undersøgelse. I de fleste sager har forældremyndighedsindehaver givet samtykket mundtligt. I et lidt færre antal sager har der foreligget et skriftligt samtykke fra forældremyndighedsindehaver. For så vidt angår de unge, der er fyldt 15 år, har stort set lige mange givet samtykket henholdsvis skriftligt og mundtligt.

3.4.1 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Ikke tilstrækkeligt samtykke til § 50 undersøgelse

Sag nr. 116 Sagen der drejer sig om en 17-årig pige, der tildeles kontaktperson, er omtalt under punkt 3.3.1. Forud for tildeling af fast kontaktperson giver forældrene samtykke til, at kommunen udarbejder et supplement til en tidligere § 50 undersøgelse omhandlende kontaktperson og familiebehandling, men der foreligger ikke et samtykke til den supplerende undersøgelse fra pigen.

Sag nr. 134 Sagen der drejer sig om en pige på 15 år, der anbringes uden for hjemmet, er omtalt under punkt 3.3.1. Pigen er ikke forud for anbringelsen spurgt om og har ikke givet samtykke til, at kommunen udarbejder et supplement til en tidligere § 50 undersøgelse, omhandlende familiebehandling og kontaktperson.

Ankestyrelsen vurderer, at der i de to sager ikke foreligger tilstrækkeligt samtykke til undersøgelsen, da der mangler samtykke fra de unge, der er fyldt 15 år.

Sag nr. 022 Sagen drejer sig om en 15-årig dreng, der løbende har været til afhøring hos politiet på grund af kriminalitet. Skolen har underrettet og udtrykt bekymring for drengen. Drengen bor hos sin mor, der ønsker hjælp til ham. Kommunen etablerer fast kontaktperson til drengen. Drengen og moderen har forud herfor givet samtykke til den § 50 undersøgelse, der udarbejdes i forbindelse hermed, men kommunen har ikke forsøgt at indhente samtykke til undersøgelsen fra faderen, der har del i forældremyndigheden sammen med moderen.

Ankestyrelsen vurderer, at der i denne sag ikke foreligger tilstrækkeligt samtykke til undersøgelsen, da der mangler samtykke fra faderen, der har del i forældremyndigheden.

3.5 Barnets/den unges og forældremyndighedsindehavers holdning til foranstaltningen

En § 50 undersøgelse skal i henhold til servicelovens § 50, stk. 6, indeholde oplysninger om, hvordan forældremyndighedens indehaver(e) og barnet eller den unge stiller sig til foranstaltningen. Der er ikke i bestemmelsen anført en aldersgrænse for inddragelse af barnet.

Den indstilling, som forældremyndighedens indehaver(e) og barnet eller den unge har til iværksættelse af en foranstaltning, kan få stor betydning for sagens videre forløb.

Kommunen kan få kendskab til barnets eller den unges holdning ved at tale med barnet eller den unge. Se nærmere herom i kapitel 6 om børnesamtaler. I nogle tilfælde kan kommunen dog også få oplysninger om barnets eller den unges holdning på anden måde, for eksempel fra andre, der kender barnet eller den unge.

I 81 procent af sagerne har kommunen tilvejebragt oplysninger om, hvordan forældremyndighedsindehaver stiller sig til foranstaltningen, mens der i 19 procent ikke er tilvejebragt oplysninger herom, *jf. tabel 3.6.*

Tabel 3.6 Er der oplysninger om, hvordan forældremyndighedsindehaver(e) stiller sig til foranstaltningen?

	Antal	Pct.
Ja	63	81
Nej	15	19
I alt	78	100

Der er flere § 50 undersøgelser, som indeholder oplysninger om forældremyndighedsindehavers holdning til foranstaltningen end undersøgelser, der indeholder oplysninger om barnets eller den unges holdning. I 29 procent af sagerne er der oplysninger om, hvordan barnet eller den unge stiller sig til foranstaltningen. I 71 procent af sagerne indeholder § 50 undersøgelserne ikke sådanne oplysninger, *jf. tabel 3.7.*

Tabel 3.7 Er der oplysninger om, hvordan barnet/den unge stiller sig til foranstaltningen?

	Antal	Pct.
Ja	23	29
Nej	55	71
I alt	78	100

En fordeling på alder på barnet/den unge viser, at i 43 af de 55 sager, hvor barnets eller den unges holdning til foranstaltningen ikke fremgår af § 50 undersøgelsen, er barnet eller den unge mellem 7 og 17 år, *jf. tabel 3.8.*

Tabel 3.8 Oplysninger om hvorvidt barnets/den unges holdning fremgår fordelt på alder

alder og holdning	Holdning fremgår ikke		Holdning fremgår		I alt	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
15-17 år	7	33	14	67	21	100
12-14 år	17	77	5	23	22	100
7-11 år	19	90	2	10	21	100
4-6 år	6	75	2	25	8	100
0-3 år	6	100	0	0	6	100
I alt	55	71	23	29	78	100

3.5.1 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Ikke oplysninger om barnets eller den unges holdning til foranstaltningen

Sag nr. 027 Sagen drejer sig om en 7-årig pige, der er forsinket i sin udvikling på grund af Downs Syndrom. Pigen bor med sine forældre og storesøster. Familien er velfungerende. Moderen ansøger om aflastning til pigen, og kommunen træffer afgørelse herom. I § 50 undersøgelsen er der ikke oplysninger om, hvordan pigen stiller sig til aflastning, idet kommune vurderer, at der ikke skulle tales med pigen. Pigen holdning til aflastning er ikke tilvejebragt på anden vis.

Sag nr. 063 Sagen drejer sig om en dreng på 8 år med ADHD, der bor sammen med sin mor og lillesøster. Moderen er meget belastet og familien meget sårbar. ADHD Klinikken kontakter kommunen og oplyser, at familien har brug for hjælp. Kommunen beslutter at iværksætte aflastning til drengen. I § 50 undersøgelsen er der ikke oplysninger om drengens holdning til aflastning. Kommunen har ikke talt med drengen, idet det blev vurderet, at det kunne være svært for drengen at forholde sig til, hvad aflastning ville indebære for ham, og hans holdning er ikke tilvejebragt på anden vis. Kommunen taler med drengen efter, der er truffet afgørelse om aflastning, idet det er vurderet, at dette er det bedste for ham.

De to nævnte sager er eksempler på tilfælde, hvor kommunen efter en konkret vurdering af hensynet til barnet skønner, at barnets holdning til foranstaltningen ikke skal afdækkes ved at tale med barnet, før afgørelsen træffes.

Ankestyrelsen finder på baggrund af de foreliggende oplysninger ikke anledning til at tilsidesætte vurderingerne i sagerne. Det bemærkes i den forbindelse, at det er afgørende, at det fremgår af sagerne, at kommunerne har begrundet deres vurdering.

3.6 Vurdering af det samlede indhold i § 50 undersøgelserne

Det er i servicelovens § 50, stk. 2, bestemt, at den børnefaglige undersøgelse som minimum skal omfatte følgende seks punkter: barnets eller den unges 1) udvikling og adfærd, 2) familieforhold, 3) skoleforhold, 4) sundhedsforhold, 5) fritidsforhold og venskaber samt 6) andre relevante forhold.

Kommunen skal afdække både ressourcer og problemer i forhold til de seks punkter hos barnet, familien og netværket.

Når der gennemføres en systematisk undersøgelse, som når hele vejen rundt om barnet eller den unge, har man de bedste vilkår for at fastsætte realistiske målsætninger i handleplanen og vælge de rigtige foranstaltninger. De seks faste punkter kan bidrage til dette og dermed give mulighed for løbende og systematisk at følge op på, om indsatsen virker efter hensigten, eller om der er behov for justering. Samtidig giver de faste punkter og den klare målbeskrivelse i handleplanen bedre grundlag for dokumentation og evaluering.

Undersøgelsesresultatet skal tilvejebringes ved en tværfaglig indsats fra kommunens side, og undersøgelsen skal i videst muligt omfang inddrage allerede foreliggende viden, eksempelvis fra barnets eller den unges dagtilbud, skolen, sundhedsplejersken eller andre, der har kendskab til barnets eller den unges forhold. Herudover kan det være nødvendigt at indhente bistand fra særlige sagkyndige. Kommunen skal, hvis det er påkrævet, lade barnet eller den unge undersøge af en læge eller en psykolog.

Med Barnets Reform er den tidligere fortolkning af kravet om, at § 50 undersøgelsen skal anlægge en helhedsbetragtning, omfattende de seks nævnte, præciseret. Efter denne skal de seks faste punkter indgå i undersøgelsen med mindre konkrete forhold betyder, at et eller flere af punkterne ikke er relevante i forhold til det pågældende barn eller den unge.

Ved bedømmelsen af § 50 undersøgelserne har Ankestyrelsen foretaget en helhedsvurdering af, hvorvidt undersøgelserne omfatter de seks ovennævnte punkter, om undersøgelsen afdækker både ressourcer og problemer i forhold til punkterne hos barnet eller den unge og forældrene. I vurderingen indgår desuden, om undersøgelsen afdækker de særlige forhold, der skal indgå ved valg af indsats for unge, der er fyldt 15 år.

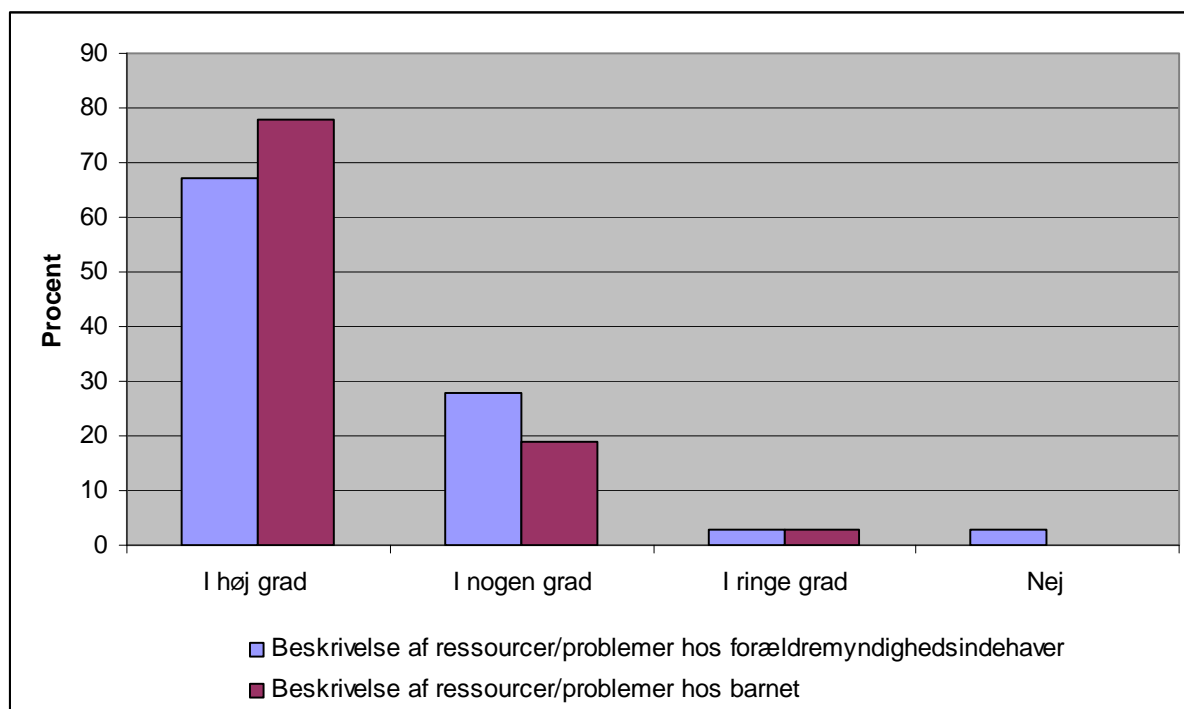
Ankestyrelsen vurderer, at afgørelsen samlet set ikke er behandlet i overensstemmelse med regler og praksis, hvis § 50 undersøgelsen ikke, eller kun i ringe grad, afdækker de forhold (ressourcer og problemer) hos barnet eller den unge, som er relevante samt de forhold (ressourcer og problemer) hos forældremyndighedsindehaver(e), der er relevante.

I 78 procent af sagerne er barnets eller den unges forhold afdækket i høj grad, mens forældrenes forhold er i høj grad afdækket i 67 procent af sagerne.

I 4 af de 78 sager er forældrenes forhold ikke afdækket eller er afdækket i ringe grad. I 2 af de 78 sager er barnets eller den unges forhold afdækket i mindre grad.

Samlet set er de indholdsmæssige krav til § 50 undersøgelserne i praksisundersøgelsen således opfyldt i vidt omfang.

Figur 3.1 Beskrivelse af ressourcer/problemer

3.6.1 Sagseksempel og Ankestyrelsens vurdering

Om indhold af § 50 undersøgelsen

Sag nr. 076 Sagen drejer sig om en 10-årig dreng, der har ADHD, og er i medicinsk behandling herfor. Han har adfærdsmæssige problemer som følge af sygdommen, selvom der er bedring på grund af medicinen. Han har svært ved at gå i almindelig SFO efter skoletid, da han er træt på det tidspunkt og laver ballade, hvis han ikke har tæt kontakt med voksne, hvilket der ikke er ressourcer til. Der bevilges aflastning til drengen. I § 50 undersøgelsen er de fleste punkter velbeskrevet, men i punktet vedrørende sundhedsforhold er det alene anført, at drengen er sund og rask.

Ankestyrelsen vurderer, at § 50 undersøgelsen samlet set afdækker drengens forhold i nogen grad, idet der burde være en beskrivelse af hans sygdom.

3.6.2 Omfanget af § 50 undersøgelserne

Det fremgår af servicelovens § 50, stk. 5, at § 50 undersøgelsen ikke må være mere omfattende, end formålet tilsiger, og at undersøgelsen skal gennemføres så skånsomt, som forholdene tillader det.

Under hensyn til den belastning, som en undersøgelse kan udgøre både for familien og barnet eller den unge, må det løbende i undersøgelsesforløbet vurderes, hvor vidtgående undersøgelsen skal være. Det er i den forbindelse væsentligt, at kommunen nøje overvejer, hvilke oplysninger der er brug for i den konkrete sag og alene indhenter disse.

Samtidig er det centralt, at kommunen fra starten af undersøgelsen afklarer, hvilke oplysninger kommunen allerede har om barnets eller den unges forhold, og tager udgangspunkt i disse oplysninger, således at undersøgelsen ikke bliver mere vidtgående end nødvendigt. Denne afklaring vil ofte med fordel kunne ske i samarbejde med forældremyndighedens indehaver og barnet eller den unge, og vil kunne danne baggrund for en aftale om undersøgelsens videre forløb.

Ankestyrelsen vurderer, at ingen af § 50 undersøgelserne er mere omfattende end nødvendigt, *jf. tabel 3.9*.

Tabel 3.9 Er § 50 undersøgelsen mere omfattende end nødvendig i forhold til at iværksætte foranstaltning?

	Antal	Pct.
Ja	0	0
Nej	78	100
I alt	78	100

3.7 Begrundet stillingtagen til foranstaltningen

Kommunen skal i henhold til lovens § 50, stk. 6 på baggrund af den indsamlede viden om barnet eller den unge, familien og omgivelserne udfærdige en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for at iværksætte foranstaltninger for barnet eller den unge, og i bekræftende fald af hvilken art, disse bør være.

Bestemmelsen understreger, at der skal foretages en grundig undersøgelse, og at denne skal tjene som retningslinje for kommunens virksomhed. Kommunen skal vurdere, om arbejdet for at hjælpe barnet eller den unge skal fortsættes, fordi det vurderes, at det er nødvendigt at iværksætte hjælpeforanstaltninger, eller om sagen skal henlægges.

Med Barnets Reform er der sket en tilføjelse hertil, idet der nu også skal tages stilling til, om foranstaltninger, der er iværksat sideløbende med, at undersøgelsen gennemføres, skal videreføres.

I 78 procent af sagerne har kommunen udfærdiget en begrundet stillingtagen til foranstaltningen. I 22 procent af § 50 undersøgelserne er der ikke en begrundet stillingtagen til foranstaltningen, *jf. tabel 3.10*.

Tabel 3.10 Har kommunen på baggrund af undersøgelsen udfærdiget en begrundet stillingtagen til foranstaltningen?

	Antal	Procent
Ja	61	78
Nej	17	22
I alt	78	100

3.7.1 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Ikke udfærdiget begrundet stillingtagen til foranstaltningen

Sag nr. 131 Sagen drejer sig om en 8-årig pige, hvis forældre er skilt. Pigen bor lige meget hos hver af forældrene. Moderen har været misbruger, og har ikke haft meget overskud til sin datter, og faderen lever i et voldeligt forhold med alkoholmisbrug. Pigen har følelsesmæssige vanskeligheder, der belaster hende i en sådan grad, at hun ikke kan fungere/koncentrere sig i skole og SFO. Der træffes afgørelse om kontaktperson til pigen. I forbindelse med afgørelsen herom udarbejdes en § 50 undersøgelse. Der er dog ikke i undersøgelsen udfærdiget en begrundet stillingtagen til, om og i bekræftende fald hvilken støtte, der skal iværksættes for pigen.

Ankestyrelsen vurderer, at kommunen burde have udfærdiget en begrundet stillingtagen i § 50 undersøgelsen.

3.8 Rettidig afslutning af § 50 undersøgelsen og fire måneders frist

3.8.1 Rettidig afslutning af § 50 undersøgelsen

Det følger af servicelovens § 52, stk. 2, at § 50 undersøgelsen skal være udarbejdet inden en foranstaltning kan iværksættes. Kravet kan fraviges, hvis særlige forhold gør sig gældende. Det kan for eksempel være nødvendigt af hensyn til barnet eller den unge at iværksætte en akut foranstaltning, før undersøgelsen er gennemført. Det vil typisk være i sager om anbringelse, at der kan opstå en akut situation, der gør det nødvendigt at handle, selvom der ikke er udfærdiget en § 50 undersøgelse. I de målte sager har der også i et enkelt tilfælde været tale om akut aflastningsophold. Det drejer sig om sag nr. 135, der er omtalt under punkt 4.5.1.

Kommunen skal således altid tage stilling til, om der er akut behov for foranstaltninger, uanset at § 50 undersøgelsen ikke er udarbejdet eller afsluttet, da det er centralt, at barnet eller den unge ikke oplever en periode uden relevant hjælp.

I de tilfælde, hvor en foranstaltning er iværksat inden gennemførelsen af en § 50 undersøgelse skal der efterfølgende udarbejdes eller færdiggøres en § 50 undersøgelse inden fire måneders fristens udløb¹. Der henvises herom til punkt 3.8.2.

Det er indgået i den samlede vurdering af, om en afgørelse er i overensstemmelse med regler og praksis, om § 50 undersøgelsen foreligger før der træffes afgørelse om en foranstaltning.

I 88 procent af de 78 sager, hvor § 50 undersøgelsen foreligger, er undersøgelsen afsluttet inden foranstaltningen er iværksat. 10 procent af undersøgelserne er ikke afsluttet, inden foranstaltningen er iværksat, *jf. tabel 3.11*.

Tabel 3.11 Er § 50 undersøgelsen afsluttet inden foranstaltningen er iværksat?

	Antal	Pct.
Ja	69	88
Nej	8	10
Nej – fordi anbringelsen var akut	1	2
I alt	78	100

¹ Det fremgår af forarbejdet til anbringelsesreformen, som trådte i kraft d. 1. januar 2006, at kommunen i de tilfælde, hvor en anbringelse på grund af særlige forhold er iværksat inden gennemførelse af en § 50 undersøgelse, efterfølgende skal gennemføre en § 50 undersøgelse.

3.8.1.1 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

§ 50 undersøgelse foreligger forud for anbringelsen

Sag nr. 134 Sagen der drejer sig om en pige på 15 år, der anbringes uden for hjemmet er omtalt under punkt 3.3.1 og 3.4.1. Kommunen træffer afgørelse om, at pigen skal anbringes uden for hjemmet samme dag, som et supplement til en tidligere § 50 undersøgelse er udfærdiget.

Ankestyrelsen vurderer, at § 50 undersøgelsen er afsluttet rettidigt.

§ 50 undersøgelse mangler, akutte forhold kan ikke begrunde den manglende undersøgelse

Sag nr. 034 Sagen drejer sig om en 15-årig dreng, der bor sammen med sin mor og 2 brødre. Familien har været kendt af kommunen igennem flere år, og der er modtaget mange underretninger – især de seneste to år - om bekymring for alle 3 drenge på grund af vold i hjemmet, misbrug og psykiske problemer hos moderen. Familien har flere gange været tilknyttet hjemmehosser og modtaget familievejledning. Moderen er træt og uden overskud til at drage tilstrækkelig omsorg for drengen. Drengen er usikker og trist, og meget bekymret for sin mor. Kommunen indhenter samtykke til en § 50 undersøgelse, men undersøgelsen færdiggøres ikke. 3 måneder efter indhentelse af samtykke til § 50 undersøgelse tilkaldes politiet i forbindelse med at moderen udsættes for vold af sin kæreste, mens drengen er til stede. 10 dage efter anbringes drengen uden for hjemmet. Kommunen anser anbringelsen for at være akut.

Ankestyrelsen vurderer, at der ikke er tale om akutte eller andre forhold der kan begrunde, at der ikke foreligger en færdig § 50 undersøgelse, da drengen anbringes uden for hjemmet. Begrundelsen herfor er, at kommunen gennem flere år har været bekendt med, at der var problemer i familien. Desuden anbringes drengen først 10 dage efter den voldsomme episode i hjemmet.

§ 50 undersøgelse mangler, akutte forhold kan begrunde den manglende undersøgelse

Sag nr. 103 Sag om en 16-årig dreng, der bor sammen med sin mor. Drengen lider af en ambivalent tilknytningsforstyrrelse og skal udredes psykiatrisk, da der er mistanke om psykiatrisk lidelse. Forældrene er skilt og har store vanskeligheder med at samarbejde om samvær med drengen. Efter en episode, hvor drengen går amok på sit værelse, og moderen ikke kan få kontakt til ham, anbringes han akut. Der er ikke udarbejdet § 50 undersøgelse før anbringelsen.

Ankestyrelsen vurderer, at der er tale om akutte forhold, der kan begrunde, at der ikke er udarbejdet § 50 undersøgelsen før anbringelsen. Der er tale om, at familiens situation pludselig forværres, og der opstår et akut behov for at anbringe drengen.

3.8.2 Overholdelse af fire måneders fristen for undersøgelsens afslutning

For at sikre en tidlig indsats er det blandt andet vigtigt, at § 50 undersøgelsen af barnets eller den unges forhold gennemføres så hurtigt som muligt. Samtidig er en hurtig gennemførelse af en undersøgelse en fordel, fordi langvarige undersøgelsesprocesser kan være en belastning for de involverede parter.

Det er bestemt i servicelovens § 50, stk. 7, at § 50 undersøgelsen af barnets eller den unges forhold skal afsluttes senest fire måneder efter, at kommunen bliver opmærksom på, at barnet eller den unge kan have behov for særlig støtte. Fire måneders fristen regnes fra det tidspunkt, hvor kommunen modtager en underretning eller en henvendelse fra familien eller barnet eller den unge selv eller selv bliver opmærksom på, at barnet eller den unge kan have problemer. Fristen regnes altså ikke først fra det tidspunkt, hvor kommunen iværksætter undersøgelsen.

En undersøgelse anses for afsluttet, når kommunen har forholdt sig til de beskrevne forhold, som en § 50 undersøgelse skal omfatte, og har udarbejdet en begrundet stillingtagen til, om der skal iværksættes foranstaltninger.

I særlige tilfælde kan undersøgelsen ikke afsluttes endeligt inden for fire måneder på grund af forhold, som kommunen ikke har indflydelse på, eksempelvis i tilfælde hvor der er længere ventetid i forbindelse med undersøgelse hos specialister. Hvis undersøgelsen undtagelsesvist ikke kan afsluttes inden fire måneder, skal kommunen udarbejde en foreløbig vurdering og snarest herefter afslutte undersøgelsen.

I en del af de målte sager har kommunerne haft kontakt til familien gennem længere tid og har endvidere i nogle af sagerne iværksat forskellige foranstaltninger i hjemmet. I nogle af sagerne har det været vanskeligt at vurdere, om fire måneders fristen er overholdt, da det er uklart, hvornår kommunen er blevet opmærksom på, at der kunne være behov for en (anden) indsats overfor barnet eller den unge.

Overholdelse af fire måneders fristen er ikke indgået som et kriterium for sagens korrekthed i denne praksisundersøgelse. Begrundelsen herfor er, at fokus i undersøgelsen er inddragelse af barnet eller den unge og forældrene i sagsforløbet.

Det skal dog understreges, at fire måneders fristen for udarbejdelse af § 50 undersøgelser er et lovkrav, og at fristen skal sikre, at der rent faktisk sker noget i en sag, hvor der kan være brug for støtte til et barn eller en ung.

I 47 procent af de sager, hvor der er udarbejdet en § 50 undersøgelse, er denne afsluttet inden for fire måneder. I 41 sager, svarende til 53 procent, er undersøgelsen ikke afsluttet inden for fire måneder, *jf. tabel 3.12.*

Tabel 3.12 Er § 50 undersøgelsen afsluttet inden for 4 måneders fristen, jf. § 50, stk. 7?

	Antal	Pct.
Ja	37	47
Nej	41	53
Nej – fordi anbringelsen var akut	0	0
I alt	78	100

3.8.2.1 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Fire måneders fristen ikke overholdt

Sag nr. 068 Sagen drejer sig om en 9-årig dreng, der bor hos sin far, der er meget syg efter misbrug af både stoffer og alkohol. Drengen har flere gange fundet faderen bevidstløs. Forældrene har fælles forældremyndighed over ham, men moderen er ikke megen støtte for drengen. Der har været bekymring for de forhold, drengen lever under i ca. 7 år. Faderen og drengen flyttede til en ny kommune for godt 1½ år siden. Den nye kommune tager på hjemmebesøg umiddelbart herefter. Der udarbejdes § 50 undersøgelse, der er afsluttet tidligst 5 måneder herefter, og der træffes afgørelse om aflastning til drengen.

Ankestyrelsen vurderer, at § 50 undersøgelsen ikke er afsluttet, inden 4 måneder efter kommunen bliver opmærksom på, at barnet har behov for særlig støtte.

4 Vurdering af handleplanen efter § 140

4.1 Handleplanen som arbejdsredskab

En handleplan er et arbejdsredskab, som kan være med til at fremme en aktiv inddragelse af barnet eller den unge og familien i forbindelse med behandlingen af en sag om støtte til barnet eller den unge efter serviceloven. I denne praksisundersøgelse, hvor inddragelse af forældrene og barnet eller den unge er i fokus, bliver handleplanen særlig central, idet en god og brugbar handleplan vil kunne medvirke til at skabe en fælles forståelse for og fokus på barnets eller den unges problemer og løsninger heraf.

Handleplanen skal blandt andet beskrive formålet med indsatsen, og hvilken indsats der er nødvendig for at opnå formålet, samt foranstaltningens forventede varighed. En handleplan skal udarbejdes på baggrund af resultater og konklusioner i § 50 undersøgelsen og skal fremadrettet danne rammen om samarbejdet mellem sagsbehandler, forældrene og barnet eller den unge.

En handleplan, som beskriver målet med en foranstaltning, og som indeholder præcise og konkrete anvisninger på, hvilken indsats der er nødvendig for at løse barnets eller den unges problemer, kan betyde, at både barnet eller den unge og forældrene lettere kan sætte sig ind i og forstå sammenhængen i kommunens indsats overfor familien. En handleplan, som er udarbejdet i samarbejde mellem forældre og kommunen, vil endvidere øge forældrenes motivation til at støtte barnet eller den unge i forhold til den iværksatte foranstaltning og vil kunne lette samarbejdet med forældrene.

Vurderingen af om de fastsatte mål bliver opfyldt, om indsatsen er den rigtige, og om barnets eller den unges udvikling er tilfredsstillende, skal tage udgangspunkt i handleplanen. Betyder ændringer i barnets eller den unges behov eller udvikling, at indsatsen skal justeres, skal handleplanen revideres, så der altid er overensstemmelse mellem handleplanen og den indsats, der aktuelt arbejdes med.

Handleplanen er således både et redskab, som kommunen kan bruge aktivt i samarbejdet med familien og barnet eller den unge for at sikre, at forældrene og barnet eller den unge er tilstrækkelig inddraget i sagen, men er også sagsbehandlerens eget arbejdsredskab i forhold til at sikre systematisk planlægning og god opfølgning på resultatet af indsatsen. En god handleplan vil endvidere kunne medvirke til, at en ny sagsbehandler lettere vil kunne orientere sig i sagen.

Når beslutning om foranstaltning er truffet og indsats er valgt, vil handleplanen være et godt udgangspunkt for udarbejdelse af den behandlingsplan, som opholdssted, pleje- eller aflastningsfamilien skal arbejde ud fra. I den forbindelse er det dog vigtigt, at være

opmærksom på, at udlevering af selve handleplanen vil kræve samtykke fra forældrene og den unge over 15 år.

4.2 Det siger serviceloven om handleplaner

Reglerne om kommunens pligt til at udarbejde handleplaner i forbindelse med sager om aflastning, fast kontaktperson og frivillig anbringelse uden for hjemmet findes i servicelovens § 140, stk. 1, 3 og 4.

Der skal udarbejdes en handleplan, inden der træffes afgørelse om en foranstaltning. Handleplanen skal blandt andet sikre, at formålet med indsatsen, samt hvilken indsats der er nødvendig, er beskrevet.

Betyder hensynet til barnet eller den unge, at man ikke kan afvente udarbejdelsen af en handleplan, er en kortfattet angivelse af formålet med foranstaltningen tilstrækkelig. Det påhviler da kommunen snarest muligt og senest inden 4 måneder at opstille en handleplan.

Efter de regler der var gældende på måletidspunktet skulle handleplanen med udgangspunkt i de problemer, der var afdækket i § 50 undersøgelsen, beskrive konkrete mål og delmål i forhold til barnets eller den unges trivsel og udvikling, som var i overensstemmelse med det overordnede formål med foranstaltningen. Handleplanen skulle desuden opstille både mål og delmål i forhold til barnets eller den unges udvikling og adfærd, familieforhold, skoleforhold, sundhedsforhold, fritid og venskaber og andre for barnet eller den unge relevante forhold. Der henvises nærmere herom til punkt 3.6.

Der er ikke krav om, at handleplanen skal udarbejdes på et særskilt dokument, selv om dette er tilfældet i langt de fleste af undersøgelsens handleplaner. En handleplan som er udarbejdet i et særskilt dokument er i høj grad med til at gøre en sag overskuelig både for forældre, barnet eller den unge og for sagsbehandleren.

Der er ikke krav om, at forældremyndighedsindehaveren skal give samtykke til, at der udarbejdes en handleplan. Handleplanen skal dog så vidt muligt udarbejdes i samarbejde med forældremyndighedens indehaver og barnet eller den unge.

4.3 Hyppigheden af handleplaner i de indsendte sager

I 85 sager, svarende til 70 procent af det samlede antal sager på 121, er der udfærdiget en handleplan. I 29 ud af de 121 sager er handleplanen ikke udarbejdet, selvom den burde have været det. I 7 af de indsendte sager, hvor der ikke er udarbejdet handleplan, vurderer Ankestyrelsen, at der har været tale om en akut situation, hvor der ikke er krav herom, før der træffes afgørelse om foranstaltningen, *jf. tabel 4.1*. Se nærmere om rettidig afslutning af handleplan i afsnit 4.5.

Tabel 4.1 Er der udarbejdet en handleplan efter § 140?

	Antal	Pct.
Ja	85	70
Nej – men det burde der have været	29	24
Nej – fordi foranstaltningen var akut	7	6
I alt	121	100

I denne praksisundersøgelse indgår kun frivillige foranstaltninger. Den omstændighed at forældrene og den unge over 15 år er enige i og giver samtykke til iværksættelse af foranstaltningen, betyder imidlertid ikke, at man kan undlade at udarbejde en handleplan, før man iværksætter en foranstaltning.

Ankestyrelsen har vurderet, at en sag ikke er i overensstemmelse med regler og praksis, hvis der ikke er udarbejdet en handleplan, i de tilfælde, hvor den burde have foreligget.

4.3.1 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Der er ikke udfærdiget handleplan

Sag nr. 030 Sagen drejer sig om en 17-årig dreng med faglige og adfærdsmæssige vanskeligheder. Han har tidligere været anbragt på socialpædagogisk opholdssted, men blev hjemtaget efter et år og har siden hjemtagelsen ikke modtaget undervisning. Han har et hashmisbrug og har fået en dom for vold. Kommunen bevilger drengen en kontaktperson. Der udarbejdes ikke handleplan.

Ankestyrelsen vurderer, at der burde have været udarbejdet en handleplan, hvor det beskrives hvordan iværksættelse af en kontaktperson vil kunne støtte drengen i hans udvikling, herunder i at få en uddannelse og komme ud af sit misbrug.

Sag nr. 098 Sagen der drejer sig om en pige på 14 år, der har det svært i skolen og derhjemme. Hun bor sammen med sin mor, der flere gange har været alvorligt syg. Moderen er alene om at varetage omsorgen for pigen, da faderen er misbruger. Familien har været kendt af forvaltningen i en årrække. Moderen beder om hjælp til pigen, og der bevilges aflastning. Kommunen udarbejder ikke handleplan, før der træffes afgørelse om aflastning.

Ankestyrelsen vurderer, at der burde have været udarbejdet en handleplan, hvor foranstaltning, formålet hermed og hvilken indsats der er nødvendig for bedst at støtte pigen, var beskrevet.

Der er ikke udfærdiget handleplan – akut anbringelse

Sag nr. 074 Sagen drejer sig om en 15-årig pige fra en familie, der er ukendt af kommunen. Pigen får problemer i skolen, skader sig selv ved at skære sig i armene og

forsøger at begå selvmord. Hun ønsker efter selvmordsforsøg ikke kontakt til sine forældre, og hun anbringes akut. Kommunen laver ikke en handleplan før anbringelsen.

Ankestyrelsen vurderer, at kommunen ikke kan afventes, at der udarbejdes en handleplan forud for den akutte anbringelse. Kommunen har ikke tidligere været i kontakt med pigen og har derfor ikke kendskab til hende. Den akutte situation, hvor pige efter et selvmordsforsøg ikke ville hjem til sine forældre, betød, at kommunen ikke kunne nå at udarbejde en handleplan.

4.4 Vurdering af formål, nødvendig indsats og mål i handleplanerne

I forhold til inddragelse af forældrene og barnet eller den unge er det vigtigt, at handleplanen lever op til lovens indholdsmæssige krav.

At formålet med foranstaltningen skal være velbeskrevet er væsentlig, idet formålet vil afspejle de vanskeligheder, som barnet har, og som iværksættelse af foranstaltningen forhåbentlig vil være med til at løse.

Hvad angår beskrivelsen af den nødvendige indsats, er det af stor betydning for handleplanens brugbarhed i samarbejdet mellem kommunen og familien, at indsatsen er defineret og beskrevet konkret og præcist. Er indsatsen velbeskrevet, vil man lettere kunne vurdere, om den har haft den ønskede virkning på barnets eller den unges vanskeligheder. Beskrivelse af indsatsen i generelle og overordnede vendinger, vil gøre det svært efterfølgende at vurdere, om indsatsen har været den rette for barnet eller den unge, eller om man skal forsøge andre tiltag for at nå det ønskede mål.

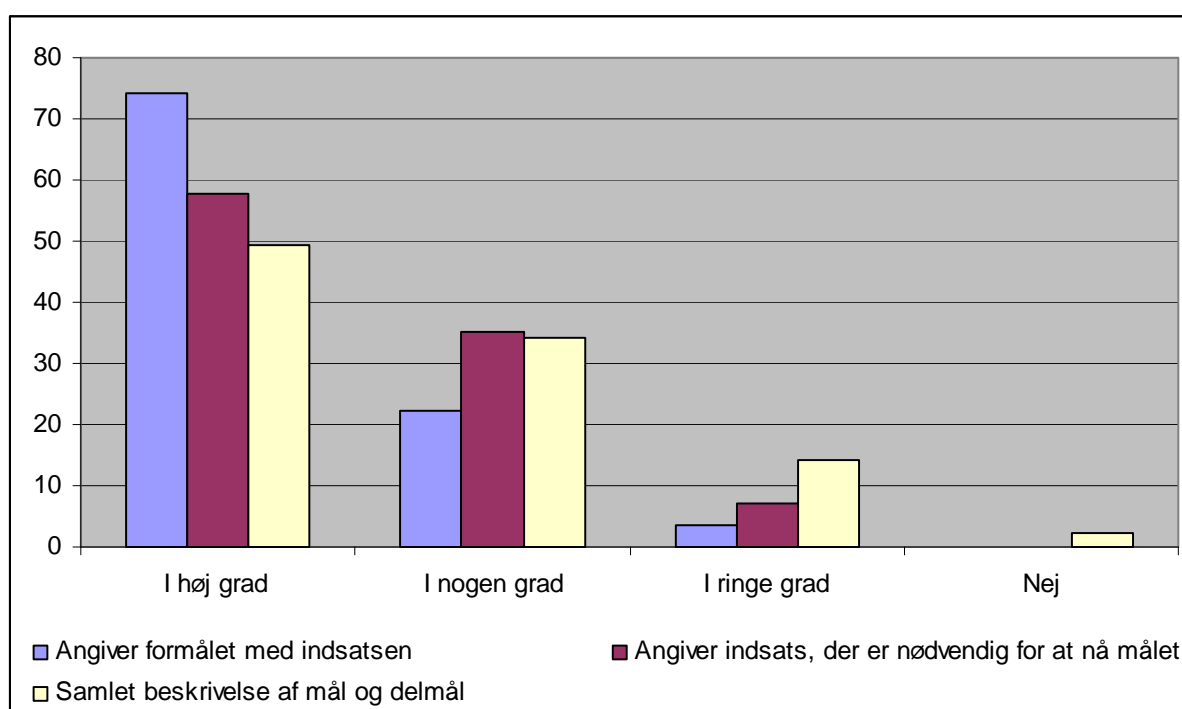
En god handleplan vil lette samarbejdet med forældrene og barnet eller den unge. Det er af stor betydning, at både sagsbehandleren, forældrene og barnet eller den unge har en fælles forståelse af barnets eller den unges vanskeligheder, af mulige løsninger og af tidsperspektivet herfor, således at alle arbejder ud fra samme målsætning.

Med ikrafttrædelse af Barnets Reform, er der alene krav om beskrivelse af mål i forhold til de seks faste punkter: barnets eller den unges 1) udvikling og adfærd, 2) familieforhold, 3) skoleforhold, 4) sundhedsforhold, 5) fritidsforhold og venskaber og 6) andre relevante forhold.

Ankestyrelsen har vurderet, at en sag ikke er i overensstemmelse med regler og praksis, hvis handleplanen ikke eller kun i ringe grad angiver formålet med indsatsen, hvis handleplanen ikke eller kun i ringe grad angiver, hvilken indsats der er nødvendig for at opnå formålet, og hvis handleplanen samlet set ikke eller kun i ringe grad opstiller de mål og delmål, som er nødvendige for at nå formålet med foranstaltningen. Se endvidere om den samlede vurdering i kapitel 2.

I størstedelen af de 85 sager, hvor der er udarbejdet handleplan, er formål med indsatsen angivet i høj grad, svarende til 74 procent af sagerne, og i nogen grad i 22 procent af sagerne. Indsatsen for at opnå formålet er angivet i høj grad i 58 procent af sagerne og i nogen grad i 35 procent af sagerne, *jf. figur 4.1*.

Figur 4.1 Er indsatsen med formålet angivet?

Af de 85 udfærdigede handleplaner opfylder 49 procent i høj grad lovens krav, mens 34 procent i nogen grad opfylder kravene i loven, *jf. kapitel 2*. 12 procent opfylder kravene i ringe grad, og i 24 procent af sagerne er kravene slet ikke opfyldt.

4.4.1 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Både formål og indsats er angivet i handleplanen

Sag nr. 025 Sagen der drejer sig om en 12-årig dreng, for hvem der iværksættes aflastning er omtalt i punkt 3.3.1. I handleplanen er det beskrevet, at aflastningsfamilien blandt andet skal give drengen mulighed for kontakt til en familie, som møder og anerkender ham, og hvor han oplever en positiv familiedynamik. Aflastningsfamilien skal endvidere støtte ham i skolen, hvor han tidligere er blevet mobbet.

Ankestyrelsen vurderer, at formål og indsats er velbeskrevet, og at handleplanen opfylder lovens krav.

Formål er mangelfuldt beskrevet

Sag nr. 091 Sagen der drejer sig om en 2 måneder gammel pige, der anbringes uden for hjemmet er omtalt under punkt 3.3.1. Handleplanen beskriver i generelle vendinger formålet med anbringelsen af pigen, som at hun "...skal i positiv udvikling, udvikle sig alderssvarende, have øjenkontakt og knytte sig." Der er ikke i handleplanen beskrevet mål og indsats i forhold til de seks faste punkter.

Ankestyrelsen vurderer, at formålet med den iværksatte foranstaltning er for sparsom og generelt beskrevet, og at det således vil være svært at bruge handleplanen som udgangspunkt for vurderingen af, om den iværksatte foranstaltning støtter barnet tilstrækkeligt.

Indsats er angivet i ringe grad

Sag nr. 010 Sagen handler om en dreng på 17 år med adfærdsvanskeligheder, som har flere domme for vold og våbenbesiddelse. Drengen har tidligere to gange været anbragt uden for hjemmet, men er nu hjemgivet til faderen. Kommunen konkluderer i sin § 50 undersøgelse, at drengen ikke igen skal anbringes uden for hjemmet, da det ikke er lykkedes at vende hans fejludvikling. I stedet skal han tilbydes fast kontaktperson. Kommunen laver handleplan, men beskriver ikke i handleplanen, hvilken konkret indsats, der er nødvendig for at vende den negative udvikling.

Ankestyrelsen vurderer, at handleplanen kun i ringe grad indeholder beskrivelse af den indsats, som er nødvendig for, at formålet vil kunne nås, hvorfor handleplanen ikke vil kunne fungere som fælles arbejdsredskab mellem sagsbehandler, forældre og den unge.

4.4.2 Indsatsens forventede varighed

Handleplanen skal angive foranstaltningens forventede varighed. Selv om det nogle gange kan være vanskeligt at angive tidsperspektivet, må det konkret overvejes, hvilken tid det vil tage at nå formålet. For forældrene og barnet eller den unge er det vigtigt at kende resultatet af disse overvejelser. En angivelse af tidsperspektivet kan bidrage til at skabe en forståelse hos forældrene, barnet eller den unge for, at foranstaltningen må forløbe i overensstemmelse med den lagte handleplan, for at formålet kan opnås.

I sager om anbringelse uden for hjemmet, som er den mest indgribende foranstaltning, er angivelsen af den forventede varighed især vigtig, og en fælles forståelse af tidsperspektivet i disse sager vil kunne bidrage til, at hjemgivelsesbegæring midt i processen – om end ikke undgås – så formindskes.

I denne undersøgelse, hvor der både indgår sager om aflastning, fast kontaktperson og anbringelse uden for hjemmet, har Ankestyrelsen i vurderingen af sagerne, stillet større krav til angivelsen af foranstaltningens forventede varighed ved afgørelser om anbringelse uden for hjemmet end ved afgørelser om aflastning og kontaktperson. Grunden hertil er, at en afgørelse om anbringelse er mere indgribende overfor

forældrene og barnet eller den unge, hvorfor der er et tilsvarende større behov for at kende tidsperspektivet. Der henvises til eksemplerne herpå i afsnit 4.4.3.

Angivelsen af den forventede varighed er ikke i denne undersøgelse indgået som et kriterium i vurderingen af afgørelsens rigtighed. Det er alene undersøgt, om kommunerne i handleplanen angiver den forventede varighed og i givet fald, hvordan den forventede varighed angives. Der er anført eksempler herpå nedenfor.

I 82 procent af de 85 udarbejdede handleplaner har kommunen angivet, hvor længe foranstaltningen forventes at vare, *jf. tabel 4.2*.

Tabel 4.2 Er den forventede varighed af indsatsen angivet?

	Antal	Pct.
Ja	70	82
Nej	15	18
I alt	85	100

4.4.3 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Forventet varighed er ikke angivet i handleplanen

Sag nr. 130 Sagen drejer sig om en 13-årig pige med adfærdsmæssige vanskeligheder, som bor alene med sin far med sparsom kontakt til sin mor. Faderen har svært ved at varetage forælderrollen og der iværksættes aflastning, blandt andet for at imødekomme pigens behov for en kvindelig rollemodel. I handleplanen anføres alene, at den forventede varighed er uvis.

Sag nr. 084 Sagen drejer sig om en 12-årig pige med sociale og adfærdsmæssige vanskeligheder, som bor alene sammen med sin mor. Moderen har få ressourcer og har levet i et voldeligt parforhold igennem længere tid. Kommunen beslutter, at pigen skal anbringes uden for hjemmet og anfører, at den forventede varighed ikke kan vurderes på nuværende tidspunkt, men vil afhænge af pigens udvikling.

Ankestyrelsen vurderer, at foranstaltningens forventede varighed ikke er angivet tilstrækkeligt præcist i de to sager. Kommunen bør beskrive nærmere, hvilke overvejelser der ligger til grund for vurderingen, og hvorfor varigheden ikke på daværende tidspunkt kunne præciseres nærmere.

Forventet varighed er angivet i handleplanen (anbringelse)

Sag nr. 134 Sagen der drejer sig om en 15-årig pige, der anbringes uden for hjemmet er omtalt i punkt 3.3.1, 3.4.1 og 3.8.1.1. I handleplanen beskrives at det forventes at anbringelsen skal vare barnealderen ud.

Ankestyrelsen vurderer, at foranstaltningens forventede varighed er angivet tilstrækkeligt præcist, og at det af sagen fremgår, hvilke overvejelser kommunen har gjort i forbindelse med vurderingen af foranstaltningens varighed.

Forventet varighed er angivet i handleplanen (aflastning og kontaktperson)

Ved gennemgang af de sager i denne praksisundersøgelse, som omhandler aflastning og fast kontaktperson, har kommunerne forskellige angivelser af en iværksat foranstaltningens forventede varighed. Nedenfor er anført eksempler fra de gennemgåede sager, hvor Ankestyrelsen har vurderet, at foranstaltningens forventede varighed er angivet tilstrækkeligt præcist, foranstaltningens karakter (aflastning og kontaktperson) taget i betragtning.

- *"12 måneder med opfølgning undervejs og vurdering af om der fortsat er behov for aflastning"* (063)
- *"Formentlig barnealderen ud eller så længer der er et behov"* (027)
- *"1-2 år til at starte med, men behovet vurderes løbende"* (062)
- *"I en længere periode, gerne 2 år eller længere"* (097)
- *"Mangeårig, men skal løbende vurderes"* (088)
- *"Et skoleår"* (125)
- *"Aflastning hver anden weekend i 12 måneder med løbende opfølgning og vurdering af om der fortsat er behov"* (063)

4.5 Rettidig afslutning af handleplanen

Det fremgår af servicelovens § 140, stk. 1, at handleplanen som hovedregel skal være udarbejdet, inden der træffes afgørelse om en støtteforanstaltning. En handleplan, der er afsluttet før afgørelse træffes, vil kunne sikre, at sagsbehandleren, forældrene og barnet eller den unge har en fælles forståelse for den indsats, som er nødvendig for at yde den bedste støtte.

Som tidligere beskrevet er det i akutte situationer tilstrækkeligt, at der udarbejdes en foreløbig handleplan med en kortfattet angivelse af formålet med foranstaltningen. Kommunen skal snarest muligt og senest inden fire måneder efter afgørelsen opstille en handleplan.

I de sager Ankestyrelsen har gennemgået i forbindelse med denne praksisundersøgelse, har handleplanen i en del sager ikke været dateret, hvilket har besværliggjort vurderingen af, om handleplanen er udfærdiget i forbindelse med den aktuelle foranstaltning eller en tidligere iværksat foranstaltning.

Et andet gennemgående problem i de sager som er indgået i undersøgelsen er, at handleplanen har været dateret, efter afgørelse om at iværksætte en foranstaltning er truffet. Handleplanen har ofte været god og præcis med beskrivelse af både formål og indsats, men har været dateret efter, at afgørelse er truffet.

Er grunden hertil, at sagsbehandleren igennem en periode har arbejdet med udarbejdelse af handleplanen, men først har dateret og færdiggjort denne, når alt andet er "faldet på plads", giver denne arbejdsform et ufuldstændigt billede af, i hvilket omfang kommunens sagsbehandlere udarbejder handleplaner rettidigt. Eksempelvis vil en sag, hvor handleplanen reelt er udarbejdet før afgørelsen er truffet, men først dateret efterfølgende, fremstå som om, at handleplanen er udarbejdet for sent, selv om dette i realiteten ikke er tilfældet.

Kommunerne opfordres derfor til at være mere opmærksomme på at datere handleplanerne, når de er færdiggjort af sagsbehandler.

I 55 procent af de 85 sager med handleplaner er disse udarbejdet før, der er truffet afgørelse om foranstaltning. Cirka en tredjedel af de udarbejdede handleplaner, svarende til 38 procent, er ikke udarbejdet, før afgørelse om foranstaltning er truffet, *jf. tabel 4.3.*

Tabel 4.3 Er handleplanen udarbejdet inden der er truffet afgørelse om iværksættelse af foranstaltning?

	Antal	Pct.
Ja	47	55
Nej – men det burde der have været	32	38
Nej – fordi foranstaltningen var akut	6	7
I alt	85	100

4.5.1 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Handleplanen er ikke rettidig afsluttet – men er udarbejdet efter iværksættelse af foranstaltningen

Sag nr. 009 Sagen handler om en 17-årig dreng, som bor sammen med sin far og bror. Moderen flytter på plejecenter efter alvorlig sygdom, og faderen har efterfølgende svært ved at overkomme omsorgen for børnene, arbejde og husholdning alene. Faderen har mange konflikter med drengen, som ryger hash og har svært ved at passe sin skole. Kommunen træffer afgørelse om fast kontaktperson og udarbejder handleplan 1½ måned efter afgørelsen.

Ankestyrelsen vurderer, at handleplanen skulle have været udarbejdet, inden afgørelse blev truffet.

Handleplanen er rettidig afsluttet

Sag nr. 115 Sagen handler om en pige på 6 år med adfærdsvanskeligheder, som bor sammen med sin mor og to større søskende. Moderen har natarbejde og sover om dagen. Pigen er urolig og opmærksomhedskrævende, og moderen har ikke ressourcer til at yde hende den nødvendige omsorg. Kommunen udarbejder handleplan og det besluttes at iværksætte aflastning. Handleplan og afgørelse er dateret samme dag.

Sag nr. 058 Sagen handler om en ung mand på 17 år, som bor sammen med sin mor, søster og lillebror, uden kontakt til sin far. Han har igennem længere tid haft vanskeligheder i skolen og har et voldsomt temperament. Han er begyndt at ryge hash og har begået kriminalitet for at finansiere forbruget. Kommunen træffer afgørelse om fast kontaktperson. Der udarbejdes en kortfattet, god handleplan, hvor mål og indsats er beskrevet, en måned før der træffes afgørelse.

Ankestyrelsen vurderer, at handleplanerne i de to sager er udarbejdet rettidigt.

Handleplan er rettidigt afsluttet – akutte forhold

Sag nr. 092 Sagen drejer sig om en nyfødt dreng, som anbringes akut dagen efter fødslen. Drengen fødes 8 uger for tidligt og har abstinenser få timer efter fødslen, som følge af moderen stofmisbrug. Kommunen har modtaget underretning fra jordmoderen kort tid inden fødslen, men når på grund af den tidlige fødsel ikke at udarbejde handleplan. Handleplan foreligger to måneder efter fødslen.

Sag nr. 135 Sagen drejer sig om en pige på 17 år, som bor sammen med sin mor og 2 mindre søskende. Moderen har få ressourcer og psykiske problemer og har overladt ansvaret for de huslige pligter til pigen. Pigen har mange uoverensstemmelser med moderen, som smider pigen ud af hjemmet. Pigen tilbydes aflastning, som iværksættes akut, da moderen ikke i situationen ønsker pigen hjem.

Ankestyrelsen vurderer, at hensynet til barnet og den unge i de to sager betyder, at kommunen ikke kunne afvente, at der blev udarbejdet handleplan, før der blev truffet afgørelse i sagerne. Der er efterfølgende og inden 4 måneder udarbejdet handleplaner, hvilket er i overensstemmelse med reglerne.

5 Samtykke til foranstaltningen

5.1 Samtykke i sager om fast kontaktperson og aflastning

En afgørelse om at iværksætte en foranstaltning efter servicelovens § 52 træffes som hovedregel med samtykke fra forældremyndighedsindehaverne. Ved iværksættelse af fast kontaktperson og aflastning stilles der ikke krav om samtykke fra den unge, der er fyldt 15 år. Væsentligt for, om den unge vil have gavn af foranstaltningen, er imidlertid, at han eller hun er indstillet på og indforstået med at modtage den iværksatte støtte. Dette gælder især, når den foranstaltning, som tilbydes, er fast kontaktperson.

Efter servicelovens § 56 er det muligt at træffe afgørelse om blandt andet fast kontaktperson, selv om forældremyndighedsindehaveren ikke ønsker foranstaltningen iværksat. Forudsætningen herfor er, at formålet med foranstaltningen vil kunne nås på trods af forældrenes modvilje. Den unge skal således selv ønske at få en kontaktperson, og det skal vurderes, at han eller hun vil have gavn heraf, selv om forældrene ikke er enige.

Har forældrene fælles forældremyndighed skal begge give samtykke, uanset om de bor sammen eller ej. Det er ikke tilstrækkeligt at den forælder, hvor barnet eller den unge har adresse, giver samtykke. Dette gælder uanset, at det er den forælder, som varetager den daglige omsorg for barnet, og det derfor naturligt er den forælder, som kommunen først er i kontakt med i forbindelse med barnets eller den unges vanskeligheder.

Der er ikke i loven krav om, at et samtykke skal indhentes skriftligt eller på en særlig blanket. I en del af de sager, som er målt i praksisundersøgelsen, fremgår det kun indirekte, at samtykke er indhentet eller givet. Eksempelvis kan det i sagens akter være beskrevet, at forældrene ønsker aflastning eller kontaktperson, eller at de er positivt indstillede overfor tilbud herom. Ankestyrelsen vurderer, at samtykke er givet, hvis det fremgår af sagens akter, at forældremyndighedsindehaveren er indforstået med eller positiv indstillet overfor en påtænkt foranstaltning. Dette uanset at det ikke direkte fremgår, at forældremyndighedsindehaver er spurgt, om de samtykker til foranstaltningen.

I enkelte af de sager, som er gennemgået, er samtykket indhentet på en særlig blanket, som er vedlagt sagens akter. Denne fremgangsmåde, som dokumenterer samtykket, er anbefalelsesværdig, da det er overskueligt og klart for både sagsbehandler og familien, at der er givet samtykke, hvem der har givet samtykke og i givet fald, hvad samtykket er givet til. En sådan dokumentation gør, at der ikke efterfølgende opstår tvivl om samtykket.

I de sager, hvor der ikke foreligger samtykke til foranstaltningen fra alle sagens parter, har Ankestyrelsen vurderet, at afgørelsen ikke er i overensstemmelse med regler og praksis.

5.2 Vurdering af samtykke til aflastningsophold

Der indgår 43 sager om aflastningsophold i undersøgelsen. Der er givet samtykke fra relevante parter i 37 af sagerne svarende til 86 procent. I 3 sager er der ikke indhentet samtykke fra nogen af parterne, og i 3 sager er der kun indhentet samtykke fra den ene af forældremyndighedsindehaver, hvor der er fælles forældremyndighed, *jf. tabel 5.1*.

Tabel 5.1 Har forældremyndighedsindehaver(ne) givet samtykke til aflastning?

	Antal	Pct.
Ja	37	86
Kun samtykke fra den ene af to forældremyndighedsindehavere	3	7
Intet samtykke foreligger	3	7
I alt	43	100

5.3 Vurdering af samtykke til fast kontaktperson

Af de sager, som er indgået i denne undersøgelse, er det i sagerne om fast kontaktperson, at kommunen har haft sværest ved at få indhentet samtykke fra alle relevante parter. I 21 af de 33 sager, der omhandler fast kontaktperson, er samtykket indhentet. I 8 sager foreligger der slet intet samtykke i sagen, *jf. tabel 5.2*. Som det gør sig gældende for de to øvrige foranstaltninger, er det oftest ved fælles forældremyndighed, at der mangler samtykke fra den ene part.

Tabel 5.2 Har forældremyndighedsindehaver(ne) givet samtykke til, at der udpeges en fast kontaktperson for barnet/den unge?

	Antal	Pct.
Ja	21	64
Kun samtykke fra den ene af to forældremyndighedsindehavere	4	12
Intet samtykke foreligger	8	24
I alt	33	100

Som tidligere anført kan kommunen træffe afgørelse om fast kontaktperson på trods af forældremyndighedsindehaverens modvilje. Såfremt samtykke fra forældremyndighedsindehaveren ikke kan opnås, og den unge på trods heraf vil have gavn af en fast kontaktperson, skal det imidlertid fremgå af sagens akter, at afgørelse

om iværksættelse er truffet efter servicelovens § 56. Dette har ikke været tilfældet i nogen af de gennemgåede sager.

Nedenfor er anført eksempler på sager, hvor Ankestyrelsen har vurderet, at der er givet samtykke fra begge forældre.

5.3.1 Sagseksempel og Ankestyrelsens vurdering

Sag nr. 116 Sagen der drejer sig om en 17-årig pige, der får tildelt en fast kontaktperson, er omtalt under punkt 3.3.1 og 3.4.1. Da det fremgår af et journalnotat, at begge forældre er indforståede med, at der iværksættes fast kontaktperson, er det vurderet, at samtykke er indhentet.

5.4 Informeret samtykke om anbringelse

I sager om anbringelse uden for hjemmet stilles der større krav til samtykket end i sager om iværksættelse af andre foranstaltninger efter § 52. Kravet er defineret i reglen om informeret samtykke, som er beskrevet i servicelovens § 53. Det fremgår heraf, at samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, til en anbringelse uden for hjemmet, skal omfatte formålet med anbringelsen.

5.5 Vurdering af samtykke om anbringelse

I de sager, som vedrører anbringelse uden for hjemmet, er der indhentet samtykke fra forældremyndighedsindehaver(ne) i 34 ud af 45 sager, svarende til 76 procent af sagerne. I 6 af sagerne er der ikke dokumentation for samtykke fra forældremyndighedsindehaver(ne), *jf. tabel 5.3*.

I 16 sager om frivillig anbringelse uden for hjemmet, hvor der er fælles forældremyndighed, mangler der samtykke fra begge forældremyndighedsindehaverne i 3 sager. I 4 sager foreligger der kun samtykke fra moderen, selvom også faderen har del i forældremyndigheden. Dette svarer til, at der er indhentet relevant samtykke i 56 procent af sagerne med fælles forældremyndighed.

Tabel 5.3 Har forældremyndighedsindehaver(ne) i sager om anbringelse givet samtykke, som omfatter formålet med anbringelsen?

	Antal	Pct.
Ja	34	76
Kun samtykke fra den ene af to forældremyndighedsindehavere	5	11
Intet samtykke foreligger	6	13
I alt	45	100

En af de oftest anførte grunde til, at der ikke er indhentet samtykke fra begge forældre med del i forældremyndigheden, er, at den ene forælder har overladt ansvaret for barnet eller den unge til den anden forælder, at det er den forælder hos hvem, barnet eller den unge bor, som har kontakt til kommunen, hvorfor man har "glemt" at inddrage den anden forælder, eller at det ikke har været muligt at få kontakt til den anden forælder, som enten har været bortrejst, eller ikke har ønsket kontakt til kommunen. Er der fælles forældremyndighed vil der imidlertid altid skulle indhentes samtykke fra begge forældre, før lovens krav om samtykke er opfyldt.

5.5.1 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Der er indhentet samtykke

Sag nr. 083 Sagen handler om et ungt forældrepar med et 1½ år gammelt barn. Forældrene er primært optaget af egne behov og mangler forståelse for forælderrollen. Moderen forlader hjemmet og det besluttet, at barnet skal anbringes uden for hjemmet. Kommunen indhenter skriftligt samtykke på en fortrykt formular fra begge forældre. Samme formular er brugt i forbindelse med indhentelse af samtykke til § 50 undersøgelsen.

Ankestyrelsen vurderer, at samtykke indhentet skriftligt på fortrykt formular dokumenterer samtykket og sikrer forældrenes forståelse for og inddragelse i sagen.

Der er kun indhentet samtykke fra én forælder

Sag nr. 001 Sagen handler om en følelsesmæssigt svært belastet pige på 15 år, som siden forældrenes skilsmisse har boet hos sin mor under kaotiske forhold. Forældrene har fortsat fælles forældremyndighed. Kommunen indhenter samtykke fra moderen til anbringelse af pigen, men det fremgår ikke af sagen, at samtykke er indhentet fra faderen.

Sag nr. 008 Sagen handler om en pige på 16 år, som bor hos sin mor. Dagligdagen er præget af forældrenes indbyrdes vanskeligheder og periodevise stofmisbrug. Pigen henvender sig til kommunen, da hun mangler et sted at sove og anbringes uden for hjemmet. Kommunen indhenter samtykke fra moderen, men det ses ikke i sagen, at der er indhentet samtykke fra faderen.

Ankestyrelsen vurderer, at kommunen i begge sager burde have indhentet samtykke fra begge forældre, da forældrene havde fælles forældremyndighed, uanset at den unge bor hos moderen.

5.5.2 Samtykke fra den unge der er fyldt 15 år

I anbringelsessager hvor den unge er fyldt 15 år, sørger kommunerne i høj grad for at indhente samtykke fra den unge. Samtykke fra den unge er således indhentet i alle af de 21 sager i undersøgelsen, hvor den unge er fyldt 15 år, *jf. tabel 5.4.*

Tabel 5.4 Har den unge, der er fyldt 15 år i sager om anbringelse, givet samtykke, som omfatter formålet med anbringelsen?

	Antal	Pct.
Ja	21	100
Nej	0	0
I alt	21	100

Ankestyrelsen har i praksisundersøgelsen vurderet, at samtykke er givet, når det er anført i sagens akter eller indirekte fremgår af sagen, at den unge er indstillet på at blive anbragt og er indforstået med, hvorfor anbringelse er nødvendig.

Nedenfor er anført eksempler, hvor Ankestyrelsen har vurderet, at samtykke er givet fra den unge over 15 år til anbringelse uden for hjemmet.

5.5.3 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Samtykke er givet fra den unge, der er fyldt 15 år

Sag nr. 060 Sagen handler om en pige på 17 år, som bor sammen med sin mor, som har store psykiske problemer. Det vurderes, at pigen skal anbringes på eget værelse. Det fremgår ikke af sagen, at kommunen har indhentet samtykke fra pigen, men det er noteret i journalen, at pigen giver udtryk for "...at hun glæder sig til at flytte og spørger til, hvornår hun kan begynde at søge efter en bolig".

Sag nr. 080 Sagen omhandler en pige på 17 år, som er vokset op i en familie med mange indbyrdes konflikter og beskyldninger om seksuelt misbrug. Efter pigens selvmordsforsøg giver hun udtryk for, at hun ønsker "...at komme langt væk fra forældrene".

Ankestyrelsen vurderer i begge sager, at de unge ved deres tilkendegivelser har givet samtykke til formålet med anbringelsen.

6 Børnesamtale og systematisk inddragelse af barnet/den unge og forældre

6.1 Børnesamtalen

Som tidligere beskrevet i afsnittene om § 50 undersøgelser, handleplaner og samtykke til foranstaltninger bør der ske en løbende inddragelse af barnet eller den unge i forbindelse med behandlingen af barnets eller den unges sag. Der kan således være behov for flere samtaler med et barn eller en ung under et sagsforløb. Samtalerne kan have forskellige formål, for eksempel kan formålet være at informere om sagsskridt, at få oplysninger af barnet eller den unge eller at få afklaret barnets eller den unges holdning til en påtænkt foranstaltning.

Ved denne praksisundersøgelse fokuseres særligt på den børnesamtale, kommunen har pligt til at tilbyde barnet eller den unge, inden der træffes afgørelse om foranstaltninger vedrørende barnet eller den unge. Det vurderes dog også, om barnet eller den unge generelt er inddraget i sagsforløbet.

6.1.1 Det siger serviceloven om børnesamtalen

Efter servicelovens § 48, stk. 1, skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge, inden myndigheden træffer afgørelse om blandt andet aflastningsordning, fast kontaktperson og frivillig anbringelse uden for hjemmet af barnet eller den unge.

I henhold til lovens § 48, stk. 2, kan samtalen undlades i det omfang barnets modenhed eller sagens karakter i afgørende grad taler imod samtale gennemførelse. Hvis samtalen ikke gennemføres, skal barnets holdning til den påtænkte afgørelse søges tilvejebragt.

Formålet med samtalen er for det første, at kommunen får et førstehåndskendskab til det barn eller den unge, som sagen drejer sig om. Der kan gå væsentlige oplysninger tabt, hvis sagsbehandleren ikke taler med barnet eller den unge. For det andet er det vigtigt, at der bliver taget hensyn til barnets eller den unges egen opfattelse af situationen. Samtalen skal derfor klarlægge barnets eller den unges egen holdning til den påtænkte foranstaltning. Under samtalen vil barnet eller den unge desuden ofte blive informeret om, hvad kommunen påtænker at foretage sig og hvorfor.

Samtalen skal ske på en kvalificeret og respektfuld måde. Særligt for mindre børn skal samtalen foregå på en måde, der er afpasset barnets alder, modenhed og sagens art. Kommunen bør vejlede barnet eller den unge om muligheden for at have en bisidder som personlig støtte under samtalen.

Efter der er truffet afgørelse om en foranstaltning, er det endvidere vigtigt, at barnet eller den unge informeres om afgørelsen og hvad foranstaltningen indebærer inden den iværksættes. Det kan være forældrene, der informerer barnet eller den unge. Hvis forældrene ikke kan eller evner dette, skal kommunen sørge for, at barnet eller den unge får den nødvendige information.

Ankestyrelsen har i praksisundersøgelsen vurderet, at en sag ikke er behandlet i overensstemmelse med regler og praksis i de tilfælde, hvor der ikke er afholdt børnesamtale, hvor barnets eller den unges holdning ikke er fremkommet på anden vis, og hvor der ikke er foretaget en vurdering på baggrund af barnets modenhed og sagens karakter af, om samtalen kunne afholdes.

6.1.2 Hyppigheden af børnesamtaler i de målte sager

I 74 ud af de 121 sager, der indgår i undersøgelsen, svarende til 61 procent, er der gennemført en samtale med barnet eller den unge i forbindelse med afgørelsen om en foranstaltning. I 47 af sagerne svarende til 39 procent er der ikke afholdt samtale med barnet forud for en afgørelse, *jf. tabel 6.1*.

Tabel 6.1 Antal sager, hvor børnesamtale er afholdt, fordelt på alder på afgørelsestidspunktet

	Samtale afholdt	Procent	Samtale ikke afholdt	Procent	I alt	Procent
15-17 år	34	87	5	13	39	100
12-14 år	20	65	11	35	31	100
7-11 år	16	53	14	47	30	100
4-6 år	4	44	5	56	9	100
0-3 år	0	0	12	100	12	100
I alt	74	61	47	39	121	100

Det fremgår af tabellen, at kommunerne afholder børnesamtale med en langt overvejende del af børn og unge i aldersgruppen 15-17 år. Der afholdes også børnesamtale med størstedelen af de 4-14-årige, mens der i de undersøgte sager ikke er afholdt samtale med børnene i aldersgruppen 0-3 år.

I de sager hvor det ikke fremgår af sagens akter, at der har været talt med barnet eller den unge, har Ankestyrelsen ved sin vurdering lagt til grund, at der ikke er afholdt børnesamtale.

6.1.3 Børnesamtale kan undlades

Kommunen er som udgangspunktet forpligtet til at tilbyde alle børn og unge en samtale – uanset deres alder – før der træffes afgørelse om en støtteforanstaltning. Samtalen kan dog undlades, hvis barnets modenhed eller sagens karakter i afgørende grad taler imod samtale gennemførelse. Dette kan for eksempel være tilfældet, hvis en samtale vil stille barnet i en urimelig presset situation. Kommunen skal således foretage en konkret vurdering af, om hensynet til barnet eller den unge i afgørende grad taler imod, at barnet eller den unge høres eller inddrages. Der skal ved denne vurdering ikke tages udgangspunkt i, hvorvidt "det nytter noget" at høre barnet eller den unge, men alene i om barnets situation tilsiger, at høring og inddragelse bør undlades.

Barnet eller den unge har naturligvis ret til at afstå fra at udtale sig. Hvis barnet eller den unge ikke ønsker at udtale sig, vil oplysningerne herom opfylde lovens krav om, at barnet eller den unge skal tilbydes en samtale. I praksisundersøgelsen har de børn og unge, der er tilbudt en samtale, gerne villet udtale sig.

Hvis der ikke gennemføres en samtale med barnet eller den unge, bør der af sagen fremgå en konkret begrundelse for, at samtalen ikke har fundet sted. Samtidig bør kommunen forsøge at afdække barnets eller den unges holdning til den påtænkte foranstaltning på anden vis. Dette kan for eksempel ske ved at tale med personer i barnets eller den unges netværk, som barnet eller den unge er fortrolig med eller ved at se på tidligere oplysninger i sagen.

Forældremyndighedsindehaver kan ikke modsætte sig, at kommunen giver barnet mulighed for en samtale. Forældremyndighedsindehaver har ikke ret til at være til stede under samtalen. I nogle tilfælde kan det dog – for eksempel af hensyn til barnets tryghed - være hensigtsmæssigt, at forældrene er til stede under samtalen. Desuden kan barnet eller den unge bede om at have forældremyndighedsindehaver med til samtalen som bisidder. Barnet eller den unge har nemlig ret til at medbringe en bisidder efter eget valg til samtalen.

I cirka halvdelen af de 47 sager, hvor der ikke er afholdt samtale med barnet eller den unge, foreligger der en vurdering af, om der kunne afholdes samtale med barnet eller den unge. I den anden halvdel af disse sager, svarende til 49 procent, foreligger der ikke en vurdering/begrundelse for, hvorfor samtalen ikke er afholdt, *jf. tabel 6.2.*

Tabel 6.2 Kommunernes vurdering af, om børnesamtalen har kunnet afholdes, fordelt på alder

	Vurderinger foretaget		Vurderinger ikke foretaget		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
15-17 år	0	0	5	100	5	100
12-14 år	3	30	7	70	10	100
7-11 år	10	63	6	37	16	100
4-6 år	3	60	2	40	5	100
0-3 år	8	73	3	27	11	100
I alt	24	51	23	49	47	100

De hyppigste årsager til, at kommunen vurderer, at der ikke skal afholdes børnesamtale er, at barnets unge alder eller barnets handicap eller psykiske tilstand taler imod det.

6.1.4 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Der er ikke gennemført børnesamtale før afgørelsen, men der er foretaget en vurdering af, om der kunne afholdes en samtale

Sag nr. 027 Sagen der drejer sig om en pige på 7 år, der er forsinket i sin udvikling på grund af Downs Syndrom, er omtalt under punkt 3.5.1. Der er ikke afholdt samtale med pigen før der træffes afgørelse om aflastning, og pigens holdning til foranstaltningen er ikke søgt tilvejebragt på anden vis. Kommunen har vurderet, at det på grund af pigens alder og syndrom er irrelevant at afholde samtale med hende. Kommunen observerer i stedet pigen i hjemmet sammen med familien.

Sag nr. 063 Sagen, der drejer sig om en dreng på 8 år med ADHD, er omtalt under punkt 3.5.1. Der er ikke afholdt børnesamtale før afgørelsen om aflastning, og drengens holdning til foranstaltningen er ikke søgt tilvejebragt på anden vis. Kommunen har vurderet, at det kunne være svært for drengen at forholde sig til, hvad aflastning ville indebære for ham. Kommunen har fundet, at det var bedst for drengen, at man ventede med at tale med ham, til man var mere klar over, hvor han eventuelt kunne komme hen i aflastning. Kommunen taler med drengen efter afgørelsen er truffet.

Ankestyrelsen vurderer, at kommunen i de to sager har foretaget en vurdering af, om der kunne afholdes samtale med børnene.

Der er ikke afholdt børnesamtale før afgørelsen, og der er ikke foretaget en vurdering af, om der kunne afholdes en samtale

Sag nr. 086 Sagen drejer sig om en 14-årig dreng, der bor sammen med sine 5 søskende hos sin mor. Drengen har en negativ kontakt til voksne, han laver ballade i skolen, reagerer voldsomt overfor andre børn, og har begået småkriminalitet. Moderen har ingen erkendelse af, at drengen har problemer. Kommunen træffer afgørelse om at

tilbyde drengen en kontaktperson. Der er ikke forud herfor afholdt samtale med drengen eller taget stilling til, om der skulle tales med ham herom. Endvidere er drengens holdning ikke tilvejebragt på anden vis. Kommunen taler efterfølgende med drengen sammen med moderen og orienterer om, hvordan det fungerer med en kontaktperson.

Sag nr. 093 Sagen drejer sig om en 13-årig pige, der, ligesom sine 2 mindre søskende, har været i aflastning gennem cirka 8 år. Hjemmet har været præget af alkoholmisbrug og vold. Kommunen har i mange år modtaget bekymrende underretninger om pigen. Kommunen træffer afgørelse om anbringelse af pigen uden for hjemmet. Der er ikke forud for afgørelsen talt med pigen, pigens holdning til anbringelsen er ikke søgt tilvejebragt, og kommunen ses ikke at have foretaget en vurdering af, om der kunne afholdes samtale med pigen.

Ankestyrelsen vurderer, at kommunen i de to sager burde have afholdt samtale med den unge, før der blev truffet afgørelse om henholdsvis kontaktperson og anbringelse.

6.1.5 Holdning til foranstaltningen

Barnets eller den unges holdning til foranstaltningen skal tilvejebringes ved børnesamtalen. Hvis børnesamtalen ikke kan afholdes, skal barnets eller den unges holdning søges tilvejebragt på anden vis.

Det fremgår af servicelovens § 46, stk. 3, at barnets eller den unges opfattelse skal tillægges passende vægt. Det betyder, at barnets eller den unges opfattelse bør tillægges betydning i den samlede vurdering af, hvilken afgørelse der skal træffes.

Selv om børn og unge skal involveres, og deres synspunkter tillægges vægt, er det dog myndighedens ansvar, at der træffes en korrekt beslutning. Det er vigtigt, at kommunen gør barnet eller den unge opmærksom på, at der ikke er tale om, at barnet eller den unge selv kan vælge, hvad der skal ske. Dermed kan det for det første undgås, at barnet eller den unge oplever selv at have ansvaret for beslutningen. For det andet sikrer dette, at barnet eller den unge ikke oplever unødigt skuffelse, hvis kommunen ender med at træffe en anden afgørelse end den afgørelse, barnet eller den unge havde ønsket.

I 50 af de 74 afholdte børnesamtaler, svarende til 68 procent, er barnets eller den unges holdning til foranstaltningen tilvejebragt ved samtalen, *jf. tabel 6.3.*

Tabel 6.3 Er barnets holdning til den påtænkte foranstaltning tilvejebragt ved samtalen?

	Antal	Procent
Ja	50	68
Nej	23	31
Ikke relevant	1	1
I alt	74	100

I 6 ud af de 47 sager, hvori der ikke er afholdt børnesamtale, og hvor barnets eller den unges holdning således ikke er kommet frem ved en samtale, er barnets eller den unges holdning tilvejebragt på anden vis. I 29 sager er der således ikke talt med barnet eller den unge, og barnets eller den unges holdning er ikke søgt tilvejebragt på anden vis. I 12 sager er det skønnet ikke at være relevant at søge barnets eller den unges holdning tilvejebragt på anden vis, *jf. tabel 6.4*.

Tabel 6.4 Er barnets holdning om foranstaltningen søgt tilvejebragt på anden vis?

Ja	6	13
Nej	29	62
Ikke relevant	12	26
I alt	47	100

Det er især i sager om meget små børn, men også i sager om børn og unge, der er svært udviklingshæmmede, vurderet ikke at være relevant at søge barnets eller den unges holdning tilvejebragt på anden vis.

6.1.6 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Der er afholdt børnesamtale og barnets/den unges holdning til foranstaltningen fremgår

Sag nr. 105 Sagen drejer sig om en 12-årig pige, der bor sammen med sine forældre og søskende. Kommunen har kendt familien fra før pigen blev født, og der har været etableret hjemmehosser. Forældrene har økonomiske problemer, og børnenes hygiejne og påklædning er dårlig, ligesom de er dårlig ernæret og virker forsømte. Kommunen træffer afgørelse om fast kontaktperson til pigen. Kontaktpersonen skal hjælpe hende med det at blive teenager og tilbyde hende samvær og vejledning samt støtte til at kunne udvikle sig positivt på det sociale og følelsesmæssige niveau. Der afholdes samtale med pigen før der træffes afgørelse, og pigen giver udtryk for, at hun gerne vil være sammen med en bestemt kontaktperson.

Sag nr. 025 Sagen, der drejer sig om en dreng på 12 år, er omtalt under punkt 3.3.1 og 4.4.1. Der afholdes samtale med drengen før der træffes afgørelse, og han giver udtryk for, at han synes, en aflastningsfamilie er en god ide.

Ankestyrelsen vurderer, at kravet om afholdelse af børnesamtale og tilvejebringelse af barnets holdning er opfyldt i de to sager.

Der er afholdt børnesamtale, men barnets/den unges holdning til foranstaltningen fremgår ikke

Sag nr. 120 Sagen drejer sig om en 9-årig dreng, der bor sammen med sin mor og bror. Familien er flyttet meget rundt. Moderen har ikke overskud til at tage sig af børnene, og drengen har alvorlige sociale og følelsesmæssige vanskeligheder og er truet i sin udvikling. Han fungerer dårligt i skolen, og kommunen har gennem længere tid modtaget underretninger om ham. Der træffes afgørelse om aflastning for en periode på 4 måneder. Der er afholdt samtale med drengen før afgørelsen, men der er kun talt med ham om, hvordan han generelt har det, ikke om aflastning og hans holdning hertil.

Ankestyrelsen vurderer, at drengen skulle være spurgt om sin holdning til aflastning.

Der er ikke afholdt børnesamtale og barnets/den unges holdning er ikke fremkommet på anden vis

Sag nr. 075 Sagen drejer sig om en 9-årig dreng, hvis mor er psykisk syg og lider af depression. Der er tidligere bevilget aflastning, men aflastningsfamilien ophørte. Familien søgte om aflastning igen, hvilket kommunen bevilger hver 4. weekend for at give drengen oplevelser, der skal give ham selvværd og selvtillid og lære at give slip på det derhjemme. Der er ikke afholdt samtale med drengen før afgørelsen, og hans holdning til aflastning er ikke søgt tilvejebragt på anden vis. Endvidere er der ikke foretaget en vurdering af, om der kunne afholdes samtale med drengen.

Ankestyrelsen vurderer, at der forud for afgørelsen skulle have været afholdt en samtale med drengen.

Sag nr. 114 Sagen drejer sig om en pige på 5 år, der er mentalt retarderet i svær grad og uden sprog. Pigen bor med sine ressourcestærke forældre, og kommunen træffer afgørelse om aflastning til pigen. Der er ikke afholdt samtale med pigen før afgørelsen træffes, hendes holdning til foranstaltningen er ikke søgt tilvejebragt på anden vis, men kommunen har foretaget en vurdering af, om samtalen kunne afholdes.

Ankestyrelsen vurderer, at kommunen i sidstnævnte sag har handlet i overensstemmelse med reglerne om afholdelse af børnesamtale.

6.1.7 Børnesamtale fordelt på foranstaltningstype

I forbindelse med børnesamtalen er det undersøgt, hvordan samtalen fordeler sig på foranstaltningstyper. Der er gennemført flest samtaler med børn og unge, der bevilliges

kontaktperson. I 91 procent af sagerne omhandlende kontaktperson er der gennemført børnesamtale. I sager om anbringelser er der gennemført samtaler i 60 procent af sagerne, og i 40 procent af sagerne om aflastning er der gennemført samtale med barnet eller den unge, jf. tabel 6.5.

Tabel 6.5 Gennemførte børnesamtaler fordelt på foranstaltningstyper

	Børnesamtale afholdt		Ikke afholdt		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Anbringelse	27	60	18	40	45	100
Aflastning	17	40	26	60	43	100
Fast kontaktperson	30	91	3	9	33	100
I alt	74	61	47	39	121	100

Det er ikke overraskende, at børnesamtale er afholdt i størstedelen af sager, hvor der træffes afgørelse om kontaktperson. Af sagerne fremgår det, at det ofte er barnet eller den unge selv, der henvender sig for at få en kontaktperson. Kommunen er dermed fra starten i dialog med barnet eller den unge. Desuden er det typisk de lidt ældre børn og de unge, der får kontaktperson.

Tabel 6.6 Afgørelser fordelt på aldersgrupper

	Anbringelse		Aflastning		Fast kontaktperson		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
15-17 år	21	47	2	5	16	48	39	32
12-14 år	14	31	5	12	12	36	31	26
7-11 år	1	2	25	58	4	12	30	25
4-6 år	1	2	8	19	0	0	9	7
0-3 år	8	18	3	7	1	3	12	10
I alt	45	100	43	100	33	100	121	100

6.2 Systematisk inddragelse af barnet/den unge og forældrene i forløbet er en forudsætning for dialog og samarbejde

Inddragelse af barnet eller den unge og familien er som tidligere beskrevet vigtig for at opnå formålet med en social indsats. Inddragelsen skal for det første sikre, at de rigtige oplysninger ligger til grund for de beslutninger, der tages. For det andet skal inddragelsen sikre, at de involverede parter oplever at blive taget alvorligt, at de støtter

op om indsatsen, og at man i videst muligt omfang undgår, at barnet eller den unge bliver midtpunkt i konflikter mellem myndighederne og familien. Det er således et spørgsmål om at styrke retssikkerheden for barnet eller den unge og familien. Endelig kan inddragelsen af forældre bidrage til at sætte fokus på ressourcerne frem for kun at se problemerne.

I servicelovens § 46, stk. 4 fastslås det, at løsninger på barnets eller den unges problemer, så vidt det er muligt, bør findes i forståelse med familien og med dennes medvirken.

Efter lovens § 47 skal kommunen overveje, hvordan der skal ske systematisk inddragelse af familie og netværk. Den systematiske inddragelse kan eksempelvis ske ved at anvende metoder som familierådslagning, netværksmøder eller familiekontrakter. Kommunen er ikke forpligtet til at anvende en bestemt metode, men kan efter behovet i den enkelte sag selv beslutte, hvordan det sikres, at familien inddrages systematisk.

Forældrene inddrages i højere grad end børnene og de unge i sagsforløbet. I 64 procent af sagerne er forældrene i høj grad inddraget systematisk, mens børnene/de unge er inddraget i høj grad i 38 procent af sagerne.

Samtidig er andelen af sager, hvor forældrene ikke er inddraget systematisk også lavere end andelen af sager, hvor barnet eller den unge ikke er inddraget systematisk i sagerne. Det er således i godt hver femte sag, at barnet eller den unge ikke inddrages systematisk i sagsforløbet, *jf. tabel 6.7.*

Vurderingen af i hvilket omfang børn og unge samt forældre er inddraget i sagsforløbet, er ikke indgået som et selvstændigt kriterium for en sags korrekthed, da der ikke er et entydigt krav om, hvordan og i hvilket omfang der bør ske inddragelse i sagerne. I stedet er inddragelse nærmere beskrevet i den børnesagkyndige vurdering i kapitel 7.

Tabel 6.7 Har der været systematisk inddragelse af sagens parter i sagsforløbet i kommunen?

Barnet/den unge	Antal	Procent	Forældrene	Antal	Procent
I høj grad	40	38	I høj grad	77	64
I nogen grad	27	25	I nogen grad	29	24
I ringe grad	14	13	I ringe grad	10	8
Nej	25	24	Nej	5	4
I alt	106²	100	I alt	121	100

² I 15 sager er det vurderet at inddragelse af barnet eller den unge ikke er relevant.

Af nedenstående tabel 6.8 og 6.9. ses på hvilken måde forældre og børn og unge er inddraget i sagsbehandlingen. Det ses at inddragelsen primært sker ved løbende samtaler.

Tabel 6.8 Hvordan er forældrene inddraget i sagsforløbet i kommunen?

	Antal
Ved løbende samtaler	113
Ved skriftlig orientering	60
Ved mundtlig telefonisk orientering	48
Ved gennemgang af § 50 undersøgelsen	26
Ved gennemgang af handleplan	15
Ved familierådslagning	4
Ved netværksmøder	46
Ved underretning om bekymring	36
Ved iværksættelse af § 50 undersøgelsen	72
Andet	7

Tabel 6.9 Hvordan er barnet/den unge inddraget i sagsforløbet i kommunen, jf. § 47?

	Antal
Ved løbende samtaler	66
Ved skriftlig orientering	11
Ved mundtlig telefonisk orientering	10
Ved gennemgang af § 50 undersøgelsen	6
Ved gennemgang af handleplan	6
Ved familierådslagning	0
Ved netværksmøder	8
Ved underretning om bekymring	4
Ved iværksættelse af § 50 undersøgelsen	12
Andet	19

6.2.1 Sagseksempler og Ankestyrelsens vurdering

Barnet/den unge og forældrene er inddraget i sagsforløbet

Sag nr. 105 Sagen der drejer sig om en 12-årig pige, der tildeles en fast kontaktperson, er omtalt under punkt 6.1.6. Kommunen har fulgt familien gennem mange år, og forældrene er løbende inddraget i sagsforløbet, ved løbende samtaler og skriftlig orientering, ligesom pigen er inddraget ved løbende samtaler.

Ankestyrelsen vurderer, at pigen og forældrene er inddraget i sagsforløbet i høj grad.

Sag nr. 025 Sagen der drejer sig om en dreng på 12 år, for hvem der etableres aflastning, er omtalt under punkt 3.3.1 og 4.4.1. Der er løbende afholdt samtaler med moderen på baggrund af underretninger og i forbindelse med støtteforanstaltninger over for drengens søskende. Desuden er der afholdt netværksmøder.

Ankestyrelsen vurderer, at drengen er inddraget i sagsforløbet i nogen grad, mens moderen er inddraget i høj grad.

Sag nr. 123 Sagen drejer sig om en dreng på 6 år, der siden han var 2 år har været i aflastning, der gradvist er udvidet i takt med at moderens psykiske sygdom er tiltaget. Kommunen træffer afgørelse om anbringelse af drengen. Kommunen taler med ham inden der træffes afgørelse, og hans holdning til anbringelsen tilvejebringes ved samtalen. Der har løbende været kontakt med forældrene i forbindelse med aflastningsordningen, og forældrene er inddraget ved iværksættelse af § 50 undersøgelsen og ved gennemgang af undersøgelsen.

Ankestyrelsen vurderer, at barnet – henset til hans alder – er inddraget i høj grad, ligesom forældrene er inddraget i høj grad.

Sag nr. 116 Sagen der drejer sig om en 17-årig pige, der tildeles fast kontaktperson, er omtalt under punkt 3.3.1, 3.4.1 og 5.4.1. Der er afholdt børnesamtale med den unge og desuden talt med hende flere gange. Begge forældre er inddraget i forløbet, siden pigen var indlagt og frem, dog bliver faderen ikke inddraget i forbindelse med kontaktperson. Der afholdes nogle møder uden ham, hvorefter han selv kontakter kommunen og gør opmærksom på, at han også ønsker at deltage i møder.

Ankestyrelsen vurderer, at den unge er inddraget "i høj grad", og at forældrene samlet er inddraget "i nogen grad".

Barnet og forældrene er ikke inddraget i sagsforløbet

Sag nr. 075 Sagen der drejer sig om en dreng på 9 år, for hvem der etableres aflastning, er omtalt under punkt 6.1.6. Der er ikke afholdt samtale med drengen før afgørelsen, og der er ikke i øvrigt talt med drengen på noget tidspunkt. Det fremgår ikke af sagen, at der har været afholdt samtaler med forældrene på baggrund af deres

ansøgning om aflastning, eller at de er orienteret om, at der er indstillet til aflastning eller at det er/hvornår det er bevilget. Forældrene orienteres først, da der er fundet en mulig aflastningsfamilie.

Ankestyrelsen vurderer, at forældrene kun i ringe grad er inddraget i sagsforløbet, og at drengen slet ikke er inddraget.

7 Den børnesagkyndige vurdering

Som følge af aftalen om Barnets Reform, skal Ankestyrelsens vurdering af de sager, der indgår i en praksisundersøgelse fremover suppleres med en børnesagkyndig vurdering af kommunens sagsbehandling. Begrundelsen for at foretage en børnesagkyndig vurdering er, at give kommunerne en ny mulighed for læring med fokus på en samlet juridisk og børnesagkyndig vurdering af sagen.

I denne praksisundersøgelse har Ankestyrelsen foretaget en børnesagkyndig vurdering af 40 af de 121 sager, som er indgået i undersøgelsen. Ankestyrelsen har på baggrund af gennemgangen af de 121 sager vurderet, hvilke sager der er særligt egnede til en børnesagkyndig vurdering med henblik på at udtrække læring for kommunerne. Sagerne er således ikke udvalgt tilfældigt. Der er valgt velbeskrevne sager med en vis tyngde og tydelig problemstilling. Endvidere er der udvalgt sager, hvor det er fundet relevant med en supplerende børnesagkyndig vurdering af, om kommunen har valgt den rette foranstaltning.

Den børnesagkyndige vurdering er i praksisundersøgelsen foretaget af et antal af de børnefaglige konsulenter, der er speciallæger i børne- og ungdomspsykiatri, som bistår Ankestyrelsen i den almindelige klagesagsbehandling af børnesager.

Den børnesagkyndige vurdering har særligt haft fokus på inddragelse af barnet eller den unge, herunder børnesamtalen samt inddragelse af forældre i sagsforløbet.

De børnesagkyndige har navnlig vurderet:

- om sagen overordnet set er tilstrækkelig belyst til at kunne vurderes børnesagkyndigt
- kvaliteten af børnesamtalen og inddragelsen af barnet eller den unge, herunder:
 - kommunens beslutning om, hvorvidt der skal gennemføres børnesamtale eller ej
 - om børnesamtalen er med til at understøtte valget af foranstaltning samt begrundelsen herfor
 - om barnet eller den unge generelt har været inddraget relevant i sagsforløbet
- kvaliteten af inddragelsen af inddragelsen af forældrene, herunder:
 - i hvilket omfang forældrene har været inddraget relevant i sagsforløbet
 - om inddragelsen af forældrene har været med til at understøtte valget af foranstaltning samt begrundelsen herfor
- om kommunerne samlet set har taget højde for barnets eller den unges situation

- om kommunens valg af foranstaltning er hensigtsmæssig og tilstrækkelig i forhold til barnets eller den unges støttebehov

Den børnesagkyndige vurdering af de enkelte sager er sammenskrevet og indgår i praksisundersøgelsen sammen med de børnesagkyndiges mere overordnede generelle bemærkninger til sagerne, som en beskrivelse af de fremherskende tendenser i de undersøgte sager. Der er således ikke tale om en afrapportering på enkeltsagsniveau.

7.1 Generel vurdering af kommunernes sagsbehandling

Den børnesagkyndige vurdering peger overordnet på, at der i kommunerne bør fokuseres på følgende:

- faste procedurer for hurtig opfølgning på underretninger og tidlig indsats
- iværksættelse af relevante og nødvendige undersøgelser
- helhedsorienteret sagsbehandling
- sagsbehandlerens styring af sagerne

7.1.1 Faste procedurer for hurtig opfølgning på underretninger og tidlig indsats

De børnesagkyndige peger i deres vurderinger på, hvad der er særlig hensigtsmæssigt i sagsbehandlingen, set ud fra en børnesagkyndig vinkel. Generelt er en hurtig opfølgning på underretninger om bekymring for et barn eller en ung meget væsentlig i relation til at kunne støtte barnet eller den unge relevant. Når et barn eller en ung får problemer eller kommer i vanskeligheder, er det nødvendigt, at kommunen tidligt i forløbet undersøger forholdene nærmere, og hurtigt inddrager både barnet eller den unge og forældrene for på et tidligt tidspunkt at kunne tilbyde barnet eller den unge konkret og tilstrækkelig intensiv støtte.

Det har endvidere betydning for resultatet af den iværksatte støtte, at der ikke går lang tid fra kommunen har truffet afgørelse om en foranstaltning til den iværksættes, eksempelvis i forbindelse med, at kommunen skal finde en konkret aflastningsfamilie eller kontaktperson. Det vurderes at være meget uhensigtsmæssigt, hvis barnet eller den unge orienteres om og forberedes på at skulle modtage støtte, men i stedet mødes med ventetid. Det kan være demotiverende og forværre barnets eller den unges problemer.

Det er afgørende, at man i kommunen prioriterer et tilbud, som kan imødekomme forskellige støttebehov hos barnet eller den unge, er tilgængelige og kan bruges ved behov.

7.1.2 Iværksættelse af relevante og nødvendige undersøgelser

I de børnesagkyndiges vurderinger er det flere gange bemærket, at der mangler udredning eller undersøgelse af barnet eller den unge – også efter at støtte er iværksat. Det er påpeget, at det er vigtigt for at kunne iværksætte relevant støtte, at barnet eller den unge og barnets eller den unges forhold er udredt, således at undersøgelsesresultaterne kan underbygge valget af foranstaltning. Der skal foretages undersøgelser i det omfang, det er relevant og nødvendigt. I nogle tilfælde er der som supplement til den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50, behov for en bred psykologisk undersøgelse af barnet eller den unge til afdækning af både det kognitive niveau samt en personlighedsvurdering. Kun i sjældne tilfælde er der behov for en egentlig børne- og ungdomspsykiatrisk undersøgelse. Resultatet af mangelfuld udredning eller undersøgelse af barnet eller den unge kan være, at den støtte som iværksættes ikke er tilstrækkelig, eller ikke er relevant i forhold til barnets eller den unges problemer.

I nogle sager er der behov for at foretage en forældrekompetenceundersøgelse med henblik på afdækning af forældrenes mulighed for at tage vare på barnet eller den unge.

7.1.3 Helhedsorienteret sagsbehandling

En anden problematik som flere gange er fremhævet i den børnesagkyndige vurdering er, at man i sagsbehandlingen har været for lidt opmærksomme på forældrenes egne vanskeligheder og behandlingen heraf. Har forældrene for eksempel alkoholproblemer eller psykiske problemer, er det afgørende for, om barnet eller den unge kan profitere af støtte, at forældrenes vanskeligheder behandles parallelt med at barnet eller den unge tilbydes støtte. Ligeledes vil undersøgelser af forældrene i mange tilfælde kunne være med til at underbygge og kvalificere en beslutning om støtte til et barn eller en ung.

Større børn og unge kan i nogle tilfælde med fordel inddrages i sagsforløbet på et tidligere tidspunkt, end det er tilfældet i de udvalgte sager, da en god kontakt er afgørende for, om det vil lykkes sagsbehandleren at "nå" et større barn eller en ung, og motivere ham eller hende til at modtage støtte. En god kontakt mellem sagsbehandleren og barnet eller den unge skabes oftest tidligt i sagsforløbet, inden barnets eller den unges vanskeligheder bliver for alvorlige eller tilspidses.

Endelig er det nødvendigt, når der iværksættes støtte til ét barn i familien, at eventuelle søskendes forhold ligeledes undersøges, da det er muligt, at en søskende til et udsat barn også har et støttebehov.

7.1.4 Sagsbehandlerens styring af sagerne

De børnesagkyndige har peget på, at sagsbehandlerne ofte skal forholde sig til svære problemstillinger og foretage nogle vanskelige afvejsninger i sager om støtte til børn og unge, og at det i nogle af de vurderede sager ses, at denne afvejning har været svær at håndtere.

Sagsbehandleren bør derfor være særlig opmærksom på at "styre" processen både i forhold til tidspunktet for inddragelse, dokumentation og faglig sparring.

Det er i den forbindelse fremhævet, at sagsbehandleren har en svær rolle, idet han eller hun skal være i stand til at opbygge en god og kvalificeret kontakt samt skabe tillid til barnet eller den unge samt forældrene, men også kunne træffe indgribende og svære beslutninger overfor familien.

I kontakten til forældre er det nødvendigt at være opmærksom på, at meget og gentagende mødeaktivitet og telefon- eller mailkontakt ikke i sig selv er medvirkende til, at øge kvaliteten af støtten til barnet eller den unge. Der er således i de gennemgåede sager eksempler på, at sagsbehandleren har givet forældrene "for lang snor" i forhold til at få truffet beslutning om at iværksætte den for barnet eller den unge bedste løsning.

Der er også eksempler på, at sagsbehandleren i for lang en periode forsøger at etablere et samarbejde med forældre, der for eksempel nægter at lukke op for sagsbehandleren eller ikke er hjemme ved aftalte hjemmebesøg og udebliver fra eller aflyser aftalte møder.

Ligeledes skal sagsbehandlerne være opmærksomme på at sikre den nødvendige dokumentation, for eksempel i forhold til børnesamtalen.

Det er desuden vigtigt, at sagsbehandlerne har fokus på om og hvornår der er behov for at inddrage hjælp og støtte i sagsbehandlingen, for eksempel i form af mulighed for sparring med kolleger eller andre fagpersoner.

De børnesagkyndige har samtidig fremhævet, at nogle af sagerne er særdeles velunderbyggede og godt tilrettelagt, samtidig med, at barnets eller den unges behov er imødekommet relevant, og at det er lykket for sagsbehandleren i disse sager at bedre barnets eller den unges forhold og vende en negativ udvikling.

I nogle få sager er det vurderet, at der har været et behov for at indhente yderligere ekspertviden fra VISO eller andre til støtte for sagsbehandlingen.

Nedenfor er anført et eksempel på en sag, hvor den unges vanskeligheder er så alvorlige, at sagsbehandleren burde have indhentet særlig ekspertviden fra VISO eller andre fagpersoner for at kunne imødekomme barnets eller den unges behov for støtte.

Sag nr. 048 Sagen handler om en 15-årig dreng, som igennem en del år har været i en kriminel løbebane og været ude af stand til at fastholde et skoleforløb, og hvor forældrene, som har få ressourcer og økonomiske problemer, ikke har kunne sætte relevante grænser for ham. Drengen tildeles en kontaktperson, der først iværksættes et år efter afgørelsen herom. Han kommer på efterskole og smides ud derfra, da han ryger hash.

Det vurderes, at sagsbehandleren i for høj grad har haft fokus på drengens indlæringsmæssige vanskeligheder og udelukkende har fokuseret på drengens problematik i skoleregi. Der har imidlertid hele tiden været tale om alvorlige underliggende psykiske problemer, som sagsbehandleren skulle have sørget for blev undersøgt med henblik på iværksættelse af relevant støtte til drengen og hans forældre. Sagsbehandleren kunne med fordel have indhentet viden fra VISO eller andre.

Den børnesagkyndige har vurderet, at en tidlig undersøgelse af behovet for støtte og hjælp til familien, samt iværksættelse af denne kunne have virket forebyggende på drengens kriminalitet.

7.2 Oplysningsgrundlaget skal være tilstrækkeligt

De børnesagkyndige har vurderet, om sagerne har været tilstrækkeligt belyst eller om kommunen med fordel kunne have indhentet mere viden, før afgørelsen blev truffet.

De fleste af de gennemgåede sager er overordnet set tilstrækkeligt belyst til at kunne vurderes ud fra en børnesagkyndig vinkel. Der har således i langt størstedelen af sagerne været tilstrækkelige oplysninger til, at man ved afgørelsen kunne vurdere barnets eller den unges støttebehov. Når en sag *har* været tilstrækkeligt børnesagkyndigt belyst, har begrundelsen ofte været, at der har været udfærdiget en fyldestgørende og grundig § 50 undersøgelse, som, i de sager hvor det har været relevant og nødvendigt, har været underbygget af psykologiske og psykiatriske undersøgelser af børn og forældre.

I de tilfælde, hvor det er vurderet, at sagen *ikke* har været tilstrækkeligt belyst til at kunne vurderes børnesagkyndigt, har det ofte været anført, at der mangler undersøgelser til belysning af barnets eller den unges vanskeligheder, eller at undersøgelser som allerede er gennemført, ikke er vedlagt sagen.

7.3 Samtaler med barnet eller den unge

De børnesagkyndige er bedt om at vurdere de samtaler, som har været afholdt med barnet eller den unge. Samtalerne er i denne sammenhæng defineret bredt. Der er ikke alene tale om den lovpligtige samtale efter servicelovens § 48, men om en generel vurdering af alle de samtaler, der er afholdt med barnet eller den unge i sagsforløbet og betydningen heraf.

7.3.1 Vurdering af om der skal tales med barnet eller den unge

De børnesagkyndige har forholdt sig til, om de er enige i kommunens beslutning om at gennemføre eller ikke at gennemføre samtale med barnets eller den unge.

I mange af sagerne har de børnesagkyndige fundet, at kommunen har foretaget en korrekt vurdering i forbindelse med beslutningen om gennemførelse af børnesamtalen. Ved vurderingen er der lagt vægt på barnets eller den unges alder og modenhed, indsigt, udviklingsmæssige niveau samt mulighed for at kunne indgå i en samtale. I nogle få sager har det ikke været muligt at vurdere kommunens beslutning om børnesamtale, da det ved gennemgang af sagsakter har været usikkert, om børnesamtalen har været afholdt, eller om der er taget stilling til, at den ikke kunne afholdes.

I to sager er det vurderet, at kommunens beslutning om *ikke* at afholde børnesamtale har været korrekt. De to sager er refereret nedenfor.

Sag nr. 069 Sagen handler om en 11-årig dreng, som er autist. Forældrene søger om aflastning til drengen. Sagsbehandleren vurderer, at der ikke skal afholdes en børnesamtale med drengen, da han ikke kender sagsbehandleren, og som følge af sin diagnose har store vanskeligheder med at skulle forholde sig til nye mennesker og til situationer, som for ham er uforudsigelige.

Sag nr. 129 Sagen handler om en 14-årig dreng med diagnosen Downs Syndrom. Moderen er alene med drengen og ønsker aflastning på grund af drengens store behov for praktisk hjælp og støtte i hverdagen. På baggrund af drengens nedsatte funktionsniveau besluttet det ikke at afholde børnesamtale. Sagsbehandleren besøger moderen og hilser på drengen for at få kendskab til ham og hans vanskeligheder.

I nedenfor nævnte sag er den børnesagkyndige *ikke* enig i kommunens beslutning om ikke at afholde børnesamtale, før der træffes afgørelse i sagen.

Sag nr. 113 Sagen handler om en 12-årig dreng med en blandet udviklings- og opmærksomhedsforstyrrelse (ADHD), der går på specialskole. Forældrene er skilt og har mange indbyrdes konflikter om opdragelse og samarbejde omkring drengen. Drengen bor hos moderen, der søger om aflastning til ham, hvilket bevilges. Kommunen beslutter i samråd med forældrene, at der ikke skal tales med drengen, før der iværksættes aflastning, idet han ikke skal forholde sig til planerne om aflastning.

Den børnesagkyndige er ikke enig i, at det er nødvendigt at tage dette hensyn til drengen, men finder det på baggrund af drengens vanskeligheder og alder vigtigt at inddrage ham direkte i forhold til den påtænkte foranstaltning.

7.3.2 Tidspunktet for afholdelse af samtale med barnet/den unge

For så vidt angår tidspunktet for afholdelse af samtaler med barnet eller den unge, har de børnesagkyndige vurderet, at det er problematisk, når en samtale med barnet eller den unge, der er afholdt på et tidligt tidspunkt i sagsforløbet ikke følges op af en fornyet samtale, hvor den aktuelle foranstaltning præsenteres og drøftes med barnet eller den unge. At der i sagsforløbet har været afholdt flere samtaler er naturligt, da sagsbehandleren har behov for at lære barnet eller den unge at kende. Det er imidlertid problematisk, at en foranstaltning iværksættes, uden at barnet eller den unge forud herfor har talt med sagsbehandleren og har haft mulighed for at give sin mening til kende i forhold til den konkrete foranstaltning, og er orienteret om, hvad der videre skal ske.

Et lignende problem opstår, når der tales for sent i forløbet med barnet eller den unge. Der er således eksempler på, at der først tales med unge på 14-15 år om fast kontaktperson eller anbringelse, efter at kommunen har truffet afgørelse herom. Dette er for sent, idet det er nødvendigt, ikke mindst på grund af den unges alder, at vide hvordan den unge selv ser på sin situation, og hvilke ønsker om støtte den unge har, før der træffes afgørelse. Når samtalen først finder sted efterfølgende, bliver der alene tale om en orientering om afgørelsen til den unge og ikke en drøftelse af støttemuligheder.

Det er således vigtigt, at der afholdes en samtale med barnet eller den unge umiddelbart før der træffes afgørelse, uanset om der også tidligere er gennemført en eller flere samtaler.

7.3.3 Dokumentation for samtaler med barnet eller den unge

De børnesagkyndige gør i deres bemærkninger meget ofte opmærksom på, at kommunen bør have fokus på børnesamtalen og dokumentationen heraf. Der bør være et notat fra børnesamtalen, der er struktureret, så det bliver tydeligt og brugbart for andre, som også skal vurdere sagen. Notatet bør efter de børnesagkyndiges opfattelse indeholde en vurdering af barnets modenhed og psykiske tilstand og omstændighederne for samtalen. Der bør endvidere være et referat af samtalen, hvoraf det fremgår, hvad der er talt med barnet eller den unge om, ligesom det anbefales, at sagsbehandleren refererer sine efterfølgende overvejelser og konklusionen på samtalen.

Det er påpeget, at der kan opstå tvivl om, hvorvidt der rent faktisk har fundet en børnesamtale sted, hvis det alene er nævnt i for eksempel kommunens journal eller handleplanen, at der vil blive eller der har fundet en samtale sted med barnet eller den unge, men der ikke findes et notat af samtalen i sagen.

Det har derfor stor betydning, at der i sagen findes tilstrækkelig dokumentation for samtaler med barnet eller den unge.

7.3.4 Om samtaler med barnet eller den unge er med til at understøtte valget af foranstaltning

De børnesagkyndige har vurderet, om børnesamtalen er med til at understøtte afgørelsen om den valgte foranstaltning.

Kun i få af de sager, hvor der er afholdt børnesamtale er det vurderet, at dette er tilfældet.

I de sager, hvor det er vurderet, at børnesamtalen understøtter den valgte foranstaltning, har de børnesagkyndige for eksempel beskrevet, at samtalen afdækker barnets eller den unges oplevelse af egen situation, at sagsbehandleren har en god kontakt til barnet eller den unge, og at foranstaltningen vælges i samarbejde med barnet eller den unge. I andre sager er det fremhævet som understøttende for valg af foranstaltning, at sagsbehandleren har konkluderet på samtalen med barnet eller den unge og derefter handlet.

En årsag til, at børnesamtalen ikke er med til at understøtte valget af foranstaltning er, at samtalen er afholdt efter, at afgørelsen om foranstaltningen er truffet, hvorfor samtalen ikke har kunnet understøtte foranstaltningen, men alene er blevet en orientering til barnet eller den unge. Endvidere er manglende dokumentation af børnesamtalen i en del sager anført som begrundelse herfor. Endelig er det fremhævet, at en samtale, der mangler konkret indhold, og hvor der således ikke tales om den påtænkte foranstaltning, ikke er med til at understøtte den valgte foranstaltning.

Den omstændighed at sagsbehandleren efter børnesamtalen vælger en anden foranstaltning end den, barnet eller den unge ønsker, er ikke nødvendigvis udtryk for, at samtalen ikke er med til at understøtte valget af foranstaltning. Sagsbehandleren kan nemlig under samtalen få et kendskab til barnet eller den unge, som bekræfter sagsbehandlerens beslutning om, ikke at iværksætte den af barnet eller den unge ønskede foranstaltning. Samtalen har således været relevant i forhold til at kunne træffe den for barnet eller den unge rigtige beslutning.

7.3.5 Samlet vurdering af børnesamtalen

De børnesagkyndige har vurderet, at børnesamtalen samlet set har været utilstrækkelig i mange af sagerne.

Begrundelsen herfor har oftest været, at børnesamtalen har haft for lidt selvstændig plads og er tillagt for lidt selvstændig vægt i sagsbehandlingen. Der er eksempler på, at samtalen virker vilkårlig og ikke drejer sig om den påtænkte foranstaltning, og at barnet eller den unge ikke har tillid til sagsbehandleren. Det kan også være, at referatet fra samtalen er upræcist og ofte udateret, og en egentlig dokumentation for samtalen og dens indhold, samt sagsbehandlerens refleksioner og konklusioner mangler. Det er således ikke nødvendigvis selve samtalen, men derimod dokumentationen eller

anvendelsen af samtalen, der er årsag til, at samtalen er vurderet som mindre god eller dårlig.

I de sager, hvor børnesamtalen samlet set er vurderet som tilstrækkelig, har de børnesagkyndige for eksempel fremhævet, at det tydeligt af notatet fra samtalen er fremgået, at der har været tillid og god kontakt mellem barnet eller den unge og sagsbehandleren, at barnets eller den unges holdning er kommet frem, og at især større børn og unge er inddraget relevant ved samtalen, og føler sig hørt og imødekommet. Når samtalen er målrettet, og sagsbehandleren har været fagligt godt forberedt på samtalen og har været i stand til at vurdere og tage højde for barnets eller den unges modenhed, er det også vurderet, at samtalen har været god.

7.4 Inddragelse af barnet eller den unge

De børnesagkyndige har vurderet, om barnet eller den unge generelt har været inddraget relevant i sagsforløbet.

I de fleste af de målte sager er det vurderet, at barnets eller den unges inddragelse i sagsforløbet ikke har været tilstrækkelig og/eller relevant. Inddragelsen skal her forstås som omfanget af møder, besøg og samtaler, og i hvilket omfang sagsbehandleren har tillagt disse vægt ved beslutningen om at iværksætte støtte til barnet eller den unge. Det er bemærket, at der kan være tale om relevant inddragelse i tilfælde, hvor kommunen vurderer, at barnet eller den unge ikke skal inddrages i sagsforløbet, for eksempel på grund af alder eller stærkt nedsat funktionsniveau.

Inddragelsen er eksempelvis vurderet som værende uhensigtsmæssig i sager, hvor der løbende tales endog meget ofte med barnet eller den unge om barnets eller den unges vanskeligheder eller mistroivsel på grund af massive problemer hos forældrene, men hvor samtalerne ikke medfører nogen handling fra sagsbehandlerens side. Barnet eller den unge føler sig i de situationer ikke hørt og oplever, at de mange samtaler ikke medfører nogen ændring af familiens situation.

Overordnet set vurderes det, at det er vigtigt, at barnet eller den unge inddrages i sagsbehandlingen via samtaler og besøg. Det kræver imidlertid børnefaglig kompetence at kunne inddrage barnet eller den unge relevant. Mange samtaler med barnet eller den unge eller meget hensyntagen til barnets eller den unges holdninger er ikke altid i barnets eller den unges interesse.

Især for større børn vurderer de børnesagkyndige, at der kan være en tendens til at sagsbehandleren i solidaritet med barnet eller den unge og ønske om at kunne være imødekommende, kommer til at inddrage barnet eller den unge for meget, og derved mister fokus på barnets eller den unges vanskeligheder. Sagsbehandleren kan således komme til at tillægge barnets eller den unges synspunkter for stor betydning i forhold til deres egentlige samlede behov.

Af bemærkningerne fra de børnesagkyndiges vurderinger fremgår det, at det er nødvendigt, at sagsbehandleren målrettet sætter rammer og struktur for, hvor meget barnet eller den unge skal inddrages, og hvilken vægt barnet eller den unges tilkendegivelser skal tillægges. For at kunne imødekomme dette bør der i sagsbehandlingen være fokus på børnefaglig viden og supervision om tilrettelæggelse og brug af børnesamtalen.

Nedenfor nævnte sag er et eksempel på rigtig god inddragelse af en ung.

Sag nr. 079 Sagen handler om en 17-årig dreng med psykiske vanskeligheder, der bor sammen med sin far. Drengen og faderen har indbyrdes mange konflikter, og drengen retter henvendelse til kommunen med ønske om at komme hjemmefra. Sagsbehandleren igangsætter hurtigt og relevant samtaler med drengen og faderen samt undersøgelse af forholdene. Desuden iværksættes samtaler hos en psykolog, der vurderer, at det er nødvendigt at støtte drengen i hans ønske om ikke at bo hos sin far, hvis han skal have det bedre. Kommunen beslutter, at drengen skal anbringes uden for hjemmet.

Den børnesagkyndige vurderer, at drengen føler sig hørt og imødekommet med relevant tilbud og støtte. Sagsbehandleren har været i en god dialog med drengen om støttemuligheder, og har forståelse for hans situation og behov.

Den børnesagkyndige har desuden vurderet, at sagsbehandleren i forbindelse med samtaler med faderen formår at formidle drengens problemstillinger og støttebehov til faderen på en måde, som hjælper faderen til at forstå og acceptere drengens problemer og ønske om og behov for at bo et andet sted. Samtidig formår sagsbehandleren at få faderen til at åbne sig om egne svagheder i forældrefunktionen. Den gode formidling af drengens vanskeligheder og behov til faderen resulterer i, at faderen er enig i anbringelsen.

7.5 Inddragelse af forældrene

De børnesagkyndige har vurderet, i hvor høj grad forældrene har været inddraget i sagsforløbet, om inddragelsen har været brugbar set i et børnesagkyndigt perspektiv, og om inddragelsen har været med til at understøtte den valgte foranstaltning.

I langt størstedelen af sagerne har forældrene været inddraget meget i sagsforløbet og tendensen er, at forældrene generelt inddrages i sagsbehandlingen, også i højere grad end tilfældet er for barnet og den unge, og det er tydeligt, at sagsbehandleren bruger mange ressourcer på at gennemføre samtaler med og tage på hjemmebesøg hos forældrene. Ved vurderingen af om denne inddragelse af forældrene har været brugbar og således har medvirket til, at sagsbehandleren kunne træffe den rigtige foranstaltning for barnet eller den unge, er dette tilfældet i langt størstedelen af sagerne.

I bemærkningerne fra de børnesagkyndige er der flere eksempler på, at sagsbehandleren har formidlet barnets eller den unges problemstilling og støttebehov på en måde, som har hjulpet forældrene til forståelse og accept heraf, at der er blevet lyttet relevant til forældrene, og at forældrene har givet udtryk for tilfredshed med samarbejdet med sagsbehandleren. I langt størstedelen af sagerne er sagsbehandlerne således gode til at opretholde en god og relevant forældrekontakt på trods af barnets eller den unges alvorlige problemer.

I få sager vurderes det imidlertid, at inddragelsen af forældrene *ikke* har været til gavn for sagen. De børnesagkyndige har hertil bemærket, at fokus på at opretholde den gode forældrekontakt i nogle tilfælde tager overhånd og kommer til at flytte fokus fra barnets eller den unges vanskeligheder og støttebehov. Hvor samarbejdet med forældrene ikke er muligt eller vanskeligt, kommer sagsbehandleren i nogle tilfælde til at bruge for mange ressourcer på forgæves at indkalde til møder og tage på hjemmebesøg, uden at dette har en egentlig positiv effekt på støtten til barnet eller den unge. Sagsbehandleren bør i disse tilfælde være opmærksom på, at forældrenes egne vanskeligheder og problemer kan gøre samarbejdet så krævende, at sagsbehandlerens ressourcer er bedre brugt på konkret at tage stilling til og beslutning om støtte til barnet eller den unge, om nødvendigt uden forældrenes samtykke.

Nedenfor nævnte sag er et eksempel på, at kommunen har for meget fokus på at inddrage forældrene i sagsforløbet.

Sag nr. 083 Sagen handler om et barn, der siden fødslen har været fokus på i kommunen, blandt andet på grund af forældrenes hashmisbrug. Der iværksættes derfor "hjemme-hos" støtte. Forældrene modarbejder imidlertid kommunen meget, idet de nægter at lukke kommunens medarbejder ind, eller de er ikke hjemme til aftalte tider, ligesom de ikke tager telefonen, og udebliver fra møder eller har en afvisende holdning, når sagsbehandleren er i hjemmet. Forældrene er uforstående overfor kommunens bekymring for barnet, der begrundes med deres mangelfulde forældreevne og manglende evne til at tilsidesætte deres egne behov til fordel for barnets. Efter en periode går forældrene fra hinanden. Barnet anbringes uden for hjemmet som 1½ årig.

Den børnesagkyndige vurderer, at begge forældre gennem lang tid har udvist manglende ansvarlighed og kompetence til at varetage forælderrollen, og at en anbringelse er den eneste rigtige løsning. Kommunen har ikke handlet tilstrækkelig resolut set ud fra barnets tarv, og de burde have anbragt barnet på et langt tidligere tidspunkt. Der er givet forældrene alt for lang snor. Den børnesagkyndige bemærker endvidere, at der ikke har kunnet etableres et tillidsfuldt samarbejde mellem kommunen og forældrene, og bekymringen fra kommunens side er ikke erkendt eller delt af forældrene. Først på et langt senere tidspunkt erkender forældrene, at de ikke kan magte at passe barnet. I de situationer hvor kontakten til forældrene giver sagsbehandleren viden om forældrenes vanskeligheder, bør sagsbehandleren reagere på sin viden og henvise

forældrene til rette behandling, således at forældrene kan få behandling og støtte parallelt med, at barnet eller den unge modtager støtte.

Det fremgår af de børnesagkyndiges bemærkninger, at der er tilfælde, hvor sagsbehandleren ikke har reageret på en forældres behov for psykiatrisk behandling. Endvidere er der eksempler på manglende reaktion fra sagsbehandleren på forældres behov for støtte på grund af indbyrdes uenigheder og konflikter eller forældres tilkendegivelse af magtesløshed overfor barnet.

Sagsbehandleren bør således af hensyn til barnet eller den unge være mere opmærksom på forældrenes vanskeligheder og der bør i kommunen være fokus på at give sagsbehandleren de rette faglige redskaber til at kunne indgå i et relevant samarbejde med forældre som selv har store vanskeligheder.

Endelig er der i de børnesagkyndiges bemærkninger flere eksempler på at begge forældre ikke er inddraget eller at den ene forælder er inddraget systematisk, mens den anden forælder er "glemt". Sagsbehandleren bør være opmærksom på at inddrage begge forældre i de tilfælde, hvor dette vurderes at være til barnets bedste – forudsat at der er fælles forældremyndighed - og ikke kun fokusere på den forælder, som selv har henvendt sig til kommunen.

7.5.1 Om inddragelsen af forældrene har været med til at understøtte den valgte foranstaltning

Sagerne i denne praksisundersøgelse omhandler frivillige foranstaltninger, hvor inddragelse og samtykke fra forældrene er en forudsætning for iværksættelse. Samlet set er det vurderet, at inddragelsen af og samarbejdet med forældrene har været med til at understøtte afgørelsen om støtte til barnet eller den unge i de fleste af sagerne.

Af bemærkningerne fra de børnesagkyndige fremgår det, at det særligt er i de tilfælde, hvor samarbejdet med forældrene har været dårligt eller ikke eksisterende, at det er vurderet, at samarbejdet ikke har kunnet understøtte valg af foranstaltning.

I nogle tilfælde har inddragelsen af forældrene været med til at understøtte foranstaltningen, men på en uhensigtsmæssig måde, hvor man igennem længere tid har fokuseret på forældresamarbejdet og har fulgt forældrenes ønske alt for langt i forhold til at tilgodese barnets eller den unges behov. Eksempelvis som i nedenfor anførte sag.

Sag nr. 080 Sagen handler om en 17-årig pige, som er vokset op i en familie med store sociale problemer. Hun har mange konflikter med sin mor, som har beskyldt faderen for seksuelt misbrug af pigen. Der har været iværksat familiebehandling og kontaktperson og pigen har været anbragt uden for hjemmet, men er hjemgivet til faderen. Forældrene har mange indbyrdes konflikter, og er ikke i stand til at samarbejde omkring pigen. Kommunen har hyppigt talt med begge forældre. Pigen anbringes, efter at kommunen

har haft kendskab til familie i flere år, på socialpædagogisk opholdssted, hvor hun kan modtage den rette behandling.

Den børnesagkyndige vurderer, at kommunen i for lang tid har talt med forældrene, og fulgt deres ønsker, og først efter en meget lang periode har iværksat en foranstaltning, som kan imødekomme pigens vanskeligheder.

7.6 Om kommunen samlet set har taget højde for barnets eller den unges situation, og om valget af foranstaltning er hensigtsmæssigt og tilstrækkeligt

I lidt under halvdelen af de udvalgte sager vurderer de børnesagkyndige, at kommunen i sagsbehandlingen samlet set *ikke* har taget højde for barnets eller den unges situation. Samtidig er det vurderet, at kommunens valg af foranstaltning ikke er hensigtsmæssigt og tilstrækkelig i forhold til barnets eller den unges støttebehov i lige så mange sager.

Årsagen hertil er ofte, at kommunen har handlet for sent eller har undladt at handle i forhold til bekymringer og underretninger om barnets eller den unges vanskeligheder. De børnesagkyndige har påpeget, at der i flere sager er gået mange måneder og i enkelte tilfælde år, fra kommunen har modtaget en eller flere bekymrende underretninger om et barn eller en ung, til kommunen har handlet. Dette er problematisk, når der som her er tale om udsatte børn og unge, som oftest ikke har mulighed for at søge støtte andre steder end i kommunen.

Årsagen kan også være, at manglende undersøgelser af barnet eller den unge eller manglende undersøgelse af forældres forældreevne, har gjort det vanskeligt at definere barnets eller den unges støttebehov, med det resultat, at den valgte foranstaltning ikke er tilstrækkelig til at imødekomme barnets eller den unges behov.

I nogle sager er det vurderet, at kommunen har valgt en klart utilstrækkelig foranstaltning for barnet eller den unge. Dette på trods af, at lovens formelle krav om at udarbejde § 50 undersøgelse og handleplan er opfyldt. Grunden hertil kan være, at arbejdet med barnet eller den unge er for overfladisk, og man derfor ikke kommer i dybden med barnets eller den unges egentlige problemstilling. Måske er der brugt for mange ressourcer på at tale med og indkalde forældrene til møder, måske er ressourcerne brugt på at udarbejde undersøgelser og planer, som formelt opfylder lovens krav, men som ikke i substansen forholder sig tilstrækkeligt til barnets eller den unges problematik.

I andre tilfælde er det vurderet, at grunden til at kommunen ikke har iværksat tilstrækkelig støtte til barnet eller den unge, er, at det ikke har været muligt at få et samtykke fra forældrene til en anbringelse uden for hjemmet af barnet eller den unge, og at kommunen ikke har ønsket at iværksætte en anbringelse imod forældrenes ønske, eller har vurderet, at betingelserne for en anbringelse uden samtykke ikke er opfyldt.

I andre sager er det vurderet, at sagsbehandleren i arbejdet med barnet eller den unge bliver opmærksom på relevante problemstillinger og peger på et relevant støttetilbud, men at det af praktiske grunde, som ventelister og mangel på institutionspladser, ikke er muligt at iværksætte støtten.

I de tilfælde, hvor kommunen *har* iværksat støtte, men hvor det alligevel er vurderet, at det ikke har været tilstrækkeligt og hensigtsmæssigt, har årsagen været, at den iværksatte foranstaltning har haft ringe effekt, og at kommunen ikke ved revision af foranstaltningen har tænkt tilstrækkeligt i nye og andre tiltag. Når en ung eksempelvis anbringes på institution, blandt andet fordi han eller hun har et hashmisbrug og kort tid efter smides ud af sammen institution, netop fordi han eller hun ryger hash, er det nødvendigt, at man i kommunen er opmærksom på at finde et anbringelsestilbud, der både kan rumme og behandle den unges misbrug. Det er således også vigtigt, at kommunen allerede i forbindelse med det første valg af anbringelsessted sikrer sig, at barnet eller den unge anbringes på et sted, der er i stand til at håndtere de problemstillinger, barnet eller den unge har.

Der bør ifølge de børnesagkyndige være fokus på om, og i hvilket omfang de tiltag, som iværksættes for et barn eller en unge virker. Det er nødvendigt, at man i kommunen arbejder på at skabe en rutine eller metode til effektvurdering, hvor man sikrer evaluering af de forskellige tiltag, som er iværksat i forbindelse med støtteforanstaltninger.

I en del af de sager, som omhandler iværksættelse af fast kontaktperson, er det vurderet, at denne foranstaltning alene ikke har været tilstrækkelig til at løse barnets eller den unges problemer, men at iværksættelse af kontaktperson kunne have været et godt supplement til en anden foranstaltning. Ved iværksættelse af fast kontaktperson er det påpeget, at det er altafgørende for effekten af foranstaltningen, at den person, som ansættes til at varetage opgaven som kontaktperson, opnår god kontakt til barnet. Det kan derfor ikke generelt vurderes, at foranstaltningen fast kontaktperson altid bør iværksættes som et supplement til en anden og mere indgribende foranstaltning.

I nedenfor nævnte sag har kommunen samlet set taget højde for barnets situation, ligesom kommunens valg af foranstaltning er vurderet til at være hensigtsmæssig og tilstrækkelig i forhold til barnets støttebehov.

Sag nr. 130 Sagen handler om en 13-årig pige med adfærdsmæssige vanskeligheder, der bor alene hos sin far med sparsom kontakt med moderen. Faderen har svært ved at varetage forælderrollen, og han beder kommunen om hjælp. Kommunen handler hurtigt og relevant på familiens problemer, og holder samtaler og møder med både forældrene (især faderen) og pigen. Ved samtaler med pige opnår sagsbehandleren en god åben dialog, hvor pigen fortæller om sine oplevelser og giver sin mening til kende. Der er ingen hemmeligheder mellem pigen og forældrene, og sagsbehandleren virker loyal

overfor både pigen og forældrene, og pigen virker tryk i samtalen. Sagsbehandleren taler også løbende med forældrene, og de inddrages også i møder med pigens skole og klub, hvor hendes vanskeligheder og behov drøftes. Kommunen beslutter at iværksætte aflastning til pigen, hvilket er i overensstemmelse med både faderens og pigens ønske. Foranstaltningen vurderes af den børnesagkyndige at være både hensigtsmæssig og tilstrækkelig for pigen.

Nedenfor er anført et eksempel, hvor den børnesagkyndiges vurdering har peget på, at den iværksatte foranstaltning *ikke* var tilstrækkelig til at løse barnets problemer.

Sag nr. 073 Sagen handler om en 3-årig dreng, der bor i en familie med i alt 4 mindre børn, hvor begge forældre er umodne og har meget få intellektuelle ressourcer. Der har været alvorlig bekymring for børnene siden fødslen af det første barn for 8 år siden. Kommunen iværksætter § 50 undersøgelser, og efterfølgende iværksættes aflastningsfamilie for drengen og hans søskende.

Den børnesagkyndige vurderer, at det ikke er tilstrækkeligt at tilbyde familien aflastning, forældrenes meget få følelsesmæssige og intellektuelle ressourcer og drengens massive vanskeligheder taget i betragtning.

Sag nr. 131 Sagen handler om en 8-årig pige, hvis forældre er skilt. Pigen bor mest hos faderen. Moderen har et misbrug, og har ikke overskud til pigen, og faderen lever i et voldeligt forhold med alkoholmisbrug. Pigen har alvorlige følelsesmæssige vanskeligheder, der betyder, at hun ikke kan fungere i skolen, hvor hun derfor er pylret og meget urolig. Der har været etableret aflastning og bevilget familiebehandling til faderen, men det kommer aldrig i gang. Kommunen træffer afgørelse om kontaktperson til pigen.

Den børnesagkyndige bemærker, at der er gået alt for lang tid med at finde ud af, hvad pigen fejler, idet der først foreligger en rapport fra PPR knap 4 år efter henvisningen dertil. Rapporten viser, at pigen generelt er sent udviklet og har generelle indlæringsvanskeligheder samt store eksekutive vanskeligheder. Den børnesagkyndige vurderer, at en kontaktperson ikke i tilstrækkeligt omfang kan kompensere for en misbrugende mor og en far, der ikke kan eller vil profitere af støtte og nærvær samt vise engagement i forhold til egen udvikling med henblik på at hjælpe pigen i forhold til hendes vanskeligheder. Faderen er udeblevet fra adskillige aftaler og har ikke deltaget i besluttet støtteforanstaltning.

Inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger

April 2011

Ankestyrelsen

BILAG

Bilag 1 Metode

1.1 Generelt om praksisundersøgelser

Ankestyrelsen, beskæftigelsesankenævnene og de sociale nævn har en forpligtelse til at koordinere, at afgørelser, der kan indbringes for Ankestyrelsen og nævnene, træffes i overensstemmelse med lovgivningen og praksis. Om lovgrundlaget henvises til § 76 og 79a i retssikkerhedsloven, lovbekendtgørelse nr. 1203 af 10. december 2009 (nu lovbekendtgørelse nr. 1054 af 7. september 2010) og til §§ 40-45 i Indenrigs- og Socialministeriets bekendtgørelse om retssikkerhed og administration på det sociale område nr. 709 af 3. juli 2009 (nu Socialministeriets bekendtgørelse nr. 1635 af 22. december 2010).

Ankestyrelsen har ansvaret for praksiskoordineringen på landsplan, mens nævnene har ansvaret på regionalt plan. Praksisundersøgelser er et redskab, som benyttes med henblik på at få klarhed over, om myndighedernes afgørelser er i overensstemmelse med lovgivningen og med henblik på at sikre ensartethed og ligebehandling på landsplan. Hvis undersøgelserne afdækker fejl og mangler i sagsbehandlingen, giver praksisundersøgelserne et grundlag for at målrette den fremadrettede vejledningsindsats.

Ved en praksisundersøgelse indkalder Ankestyrelsen et antal sager fra underinstanserne og foretager en gennemgang af disse med henblik på en legalitetsvurdering. Legalitetsvurderingen indebærer dels en materiel vurdering af afgørelsernes rigtighed i forhold til lovgivning og Ankestyrelsens praksis, dels en formel vurdering af sagerne i forhold til de forvaltningsretlige regler. I denne praksisundersøgelse indgår der kun frivillige foranstaltninger, hvorfor det er valgt ikke at foretage en vurdering af de

Titel Inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger_Bilag

Udgiver Ankestyrelsen, 978-87-7811-136-4

ISSN nr Identitet & Design AS

Layout Identitet & Design AS

Kontakt Ankestyrelsen

Amaliegade 25, 1256 København K

Telefon 33 41 12 00

Hjemmeside www.ast.dk

E-mail ast@ast.dk

forvaltningsretlige regler vedrørende afgørelsens form, begrundelse for afgørelsen og klagevejledning.

1.2 Udvælgelse af stikprøven

Praksisundersøgelser gennemføres som en stikprøve. Undersøgelsen tager ikke sigte på at vurdere praksis i den enkelte kommune, men udvalgte hovedresultater er offentliggjort på kommuneniveau.

Kommunerne får en konkret tilbagemelding på de enkelte sager i forbindelse med Ankestyrelsens afrapportering af den enkelte praksisundersøgelse.

Følgende 15 kommuner er udvalgt til at indsende sager til denne praksisundersøgelse:

København, Glostrup, Hvidovre, Høje-Taastrup, Hørsholm, Køge, Roskilde, Middelfart, Sønderborg, Esbjerg, Horsens, Odder, Århus, Brønderslev, Frederikshavn.

De udvalgte kommuner indgår alle i en tre-årsplan om deltagelse i Ankestyrelsens og nævnenes praksisundersøgelser. Treårs-planen bygger på en inddeling af samtlige kommuner i tre grupper. Hver gruppe indgår i praksisundersøgelser hvert tredje år. Det vil sige, at kommunerne i denne undersøgelse er valgt blandt 30 kommuner, som alle indgår i praksisundersøgelser i 2010. Kommunegrupperne er udvalgt med vægt på spredning i forhold til geografisk beliggenhed samt indbyggerstørrelse.

Kommunerne er bedt om at indsende 9 sager hver ud fra følgende kriterier:

- Typer af foranstaltninger:
 - 3 sager, hvor kommunen har truffet afgørelse om bevilling af en aflastningsordning efter servicelovens § 52, stk. 3, nr. 5
 - 3 sager, hvor kommunen har truffet afgørelse om bevilling af en fast kontaktperson efter servicelovens § 52, stk. 3, nr. 7
 - 3 sager, hvor kommunen har truffet afgørelse om frivillig anbringelse af et barn/ en ung under 18 år uden for hjemmet efter servicelovens § 52, stk. 3, nr. 8
- Afgørelserne skal være truffet inden d. 1. februar 2010
- Afgørelserne må ikke være anket og videresendt til det sociale nævn eller til Ankestyrelsen med henblik på behandling

Sagerne er tilfældigt udvalgt ved, at kommunerne er blevet bedt om at udvælge sagerne, så den første sag vedrører den nyeste afgørelse truffet før d. 1. februar 2010 om en af førnævnte afgørelser, den anden sag vedrører den næstnyeste afgørelse truffet før d. 1. februar 2010 og så fremdeles, indtil de 3x3 sager er fundet. Hvis der samme dato er truffet afgørelse om flere børn i samme familie, indgår sagen alene som én sag i undersøgelsen. Sagen vurderes ud fra afgørelsen om det ældste barn/ung i sagen.

Med 9 indkaldte sager fra hver af de 15 deltagende kommuner, er der indkaldt i alt 135 sager. Alle sager blev indsendt, dog er 14 af de indsendte sager ikke omfattet af undersøgelsestemaet, hvorfor disse er udgåede.³ Der indgår således 121 sager i praksisundersøgelsens vurderingsgrundlag.

1.3 Måleskema og vurderingsgrundlag

Måleskema

I forbindelse med Ankestyrelsens vurdering af de indsendte sager anvendes et måleskema, hvor der indgår de målelementer, som er relevante for den konkrete praksisundersøgelse. Så vidt muligt er graduerede svarmuligheder anvendt i vurderingerne. Det giver mulighed for et mere nuanceret billede af sagsbehandlingen og mulighed for bedre tilbagemelding til kommunerne.

Ankestyrelsen fremsender de vurderede og udfyldte måleskemaer til den enkelte kommune i forbindelse med afrapportering af praksisundersøgelsen.

Vurderingsgrundlag

Ved Ankestyrelsens vurdering af sagerne er der set på om kommunens afgørelse om frivillige foranstaltninger til børn og unge – aflastningsordning, fast kontaktperson og frivillig anbringelse, er behandlet i overensstemmelse med regler og praksis.

Ankestyrelsen offentliggjorde i december 2009 en praksisundersøgelse omhandlende kommunernes praksis i forhold til § 50 undersøgelser, handleplaner og børnesamtaler i sager med afgørelse om anbringelser, både med og uden samtykke. Idet nærværende praksisundersøgelse omhandler flere forskellige foranstaltninger, og at disse udelukkende er frivillige, er det derfor ikke muligt at sammenligne praksisundersøgelsens resultater direkte med den tidligere undersøgelse.

Overordnet ligger følgende vurdering til grund for undersøgelsens resultat:

- Opfylder undersøgelsen samlet set kravene i servicelovens § 50
- Opfylder handleplanen samlet set kravene i servicelovens § 140
- Er der gennemført samtale med barnet, jf. servicelovens § 48
- Er afgørelsen samlet set behandlet i overensstemmelse med regler og praksis

§ 50 undersøgelsen

Sagerne i praksisundersøgelsen er målt på baggrund af de regler, der var gældende til og med den 31. december 2010.

³ Årsager til frasorterede sager: Foranstaltningen er en del af en ungdomskontrakt, sager vedrører fortsat anbringelse, afgørelsen om foranstaltningen er flere år gammel og sagen indeholder både afgørelser om anbringelse, kontaktpersonordning og aflastning, hvorfor det ikke kan afgøres, hvilken foranstaltning der skal måles på.

Kommunen skal i forbindelse med udarbejdelse af § 50 undersøgelsen arbejde bredt og helhedsorienteret og have fokus på de ressourcer, der kan bidrage til at løse problemerne. Der er krav om, at § 50 undersøgelsen skal afdække både ressourcer og problemer i forhold til følgende seks punkter vedrørende barnets eller den unges 1) udvikling og adfærd 2) familieforhold 3) skoleforhold 4) sundhedsforhold 5) fritidsforhold og venskaber og 6) andre relevante forhold.

Ved bedømmelsen af § 50 undersøgelserne har Ankestyrelsen foretaget en helhedsvurdering af, hvorvidt undersøgelserne omfatter de seks ovennævnte punkter, om undersøgelsen afdækker både ressourcer og problemer i forhold til punkterne hos barnet eller den unge og forældrene. I vurderingen indgår desuden, om undersøgelsen afdækker de særlige forhold, der skal indgå ved valg af indsats for unge, der er fyldt 15 år.

Ankestyrelsen vurderer, at afgørelsen samlet set ikke er behandlet i overensstemmelse med regler og praksis, hvis § 50 undersøgelsen ikke eller kun i ringe grad afdækker de forhold (ressourcer og problemer) hos barnet eller den unge, som er relevante samt de forhold (ressourcer og problemer) hos forældremyndighedsindehaver(e), der er relevante, se evt. de indholdsmæssige spørgsmål vedrørende § 50 undersøgelsen i måleskemaet i bilag 4.

I forbindelse med § 50 undersøgelsen er der, udover de indholdsmæssige krav, regler i serviceloven om undersøgelsens tidsfrist og regler for rettidighed (§ 50, stk. 7 og § 52, stk. 2). Da det indholdsmæssige fokus i nærværende praksisundersøgelse er på inddragelsen af barnet og forældrene, er det alene kravet om, at § 50 undersøgelsen skal være afsluttet inden afgørelsen om foranstaltning (§ 52, stk. 2), der er indgået som et kriterium for sagens korrekthed. Selv om fire måneders fristen (§ 50, stk. 7) ikke indgår som et kriterium for sagens korrekthed i denne undersøgelse, præsenteres de særskilte resultater dog i kapitel 2 om § 50 undersøgelsen.

§ 140 handleplan

Ankestyrelsen har foretaget en vurdering af, i hvor høj grad handleplanen samlet set opfylder kravene i servicelovens § 140.

Ankestyrelsen har vurderet, at en sag ikke er i overensstemmelse med regler og praksis, hvis handleplanen ikke eller kun i ringe grad angiver formålet med indsatsen, hvis handleplanen ikke eller kun i ringe grad angiver hvilken indsats, der er nødvendig for at opnå formålet, og om hvis handleplanen samlet set ikke eller kun i ringe grad opstiller de mål og delmål, som er nødvendige for at nå formålet med foranstaltningen.

Ankestyrelsen har desuden vurderet, at en sag ikke er i overensstemmelse med regler og praksis, hvis handleplanen ikke er udarbejdet, inden der træffes afgørelse om støtteforanstaltning. Det indgår i vurderingen, at det i akutte situationer er tilstrækkeligt,

at der udarbejdes en foreløbig handleplan med en kortfattet angivelse af formålet med foranstaltningen.

Børnesamtalen

Der skal efter servicelovens § 48, stk. 1, finde en samtale sted med barnet eller den unge inden kommunen træffer afgørelse om blandt andet aflastningsordning, fast kontaktperson og frivillig anbringelse uden for hjemmet af barnet eller den unge.

Samtalen kan i henhold til lovens § 48, stk. 2, undlades i det omfang barnets modenhed eller sagens karakter i afgørende grad taler imod samtale gennemførelse. Hvis samtalen ikke gennemføres skal barnets holdning til den påtænkte foranstaltning søges tilvejebragt på anden vis.

Ankestyrelsen har vurderet, at en sag ikke er behandlet i overensstemmelse med regler og praksis i de tilfælde, hvor der ikke er afholdt børnesamtale, hvor barnets eller den unges holdning ikke er fremkommet på anden vis, og hvor der ikke er foretaget en vurdering på baggrund af barnets modenhed og sagens karakter af, om samtalen kunne afholdes.

Den samlede vurdering af afgørelserne

Den samlede vurdering af afgørelserne er foretaget ud fra, om afgørelserne er i overensstemmelse med regler og praksis, herunder reglerne for § 50 undersøgelse, handleplan, børnesamtale samt kravet om, at der skal foreligge samtykke til den frivillige foranstaltning. Derudover indgår der en vurdering af det generelle oplysningsgrundlag i den samlede vurdering.

I vurderingerne af, om afgørelserne er i overensstemmelse med regler og praksis, skal følgende kriterier være opfyldt;

Der skal i forbindelse med afgørelsen:

- foreligge samtykke til foranstaltningen fra sagens parter
- være tilstrækkeligt oplysningsgrundlag i sagen
- være udarbejdet en § 50 undersøgelse, herunder skal undersøgelsen:
 - indholdsmæssigt opfylde lovens krav
 - være udarbejdet før der træffes afgørelse om en af foranstaltningerne
- være udarbejdet en handleplan efter § 140, herunder skal handleplanen:
 - indholdsmæssigt opfylde lovens krav
 - være udarbejdet før der træffes afgørelse om en af foranstaltningerne
- være afholdt børnesamtale, være vurderet, om der skal afholdes børnesamtale eller barnets eller den unges holdning skal på anden vis være tilvejebragt

1.4 Udvidet børnesagkyndig vurdering

Et af hovedtemaerne i aftalen om Barnets Reform (som blev besluttet med et bredt flertal i Folketinget den 4. juni 2010) er kvalitet i indsatsen. Under dette tema blev det besluttet, at Ankestyrelsens praksisundersøgelser på børneområdet fremover skal *"suppleres med en børnesagkyndig vurdering (så de socialfaglige processer i sagens forløb (om barnet har fået den rette og nødvendige hjælp) også vurderes."* (Centralt initiativ, bilag 23).

Som følge af aftalen om Barnets Reform, som trådte i kraft den 1. januar 2011, skal Ankestyrelsens vurdering af de sager, der indgår i en praksisundersøgelse fremover suppleres med en udvidet børnesagkyndig vurdering af kommunens sagsbehandling. Ankestyrelsen blev med Anbringelsesreformen i 2006 forpligtet til at gennemføre mindst én praksisundersøgelse årligt på området for udsatte børn og unge. Denne undersøgelse er således den femte i rækken.

Ved at supplere den årlige praksisundersøgelse med en børnesagkyndig vurdering er det målet, at undersøgelserne i højere grad kan bidrage til læring i kommunerne, så udsatte børn og unge får den sagsbehandling, som de har krav på, og som når frem til beslutninger, som er til barnets eller den unges bedste.

Ankestyrelsen nedsatte i starten af 2010 en arbejdsgruppe, som skulle udvikle det nye koncept for praksisundersøgelser. Konceptet skulle afprøves på den praksisundersøgelse, som Ankestyrelsen skulle opstarte i 2010. Nærværende praksisundersøgelse er således en pilotundersøgelse, som er gennemført sideløbende med metodeudviklingsprojektet. Der var ved projektets start ikke en entydig definition af, hvad den børnesagkyndige vurdering skulle omfatte. Projektgruppen skulle derfor definere og afgrænse den børnesagkyndige vurdering samt klarlægge, hvilke faggrupper, som kan bidrage med børnesagkyndig vurdering.

Valg af børnesagkyndige konsulenter

Et af Ankestyrelsens kerneområder er at træffe afgørelse i klagesager om tvangsmæssige anbringelser af børn og unge samt at modtage og behandle underretningssager om udsatte børn og unge. I klagesager, som afgøres på ankemøde i Ankestyrelsen, deltager en børnesagkyndig ansat af Ankestyrelsen til at vejlede om børnesagkyndige elementer og bidrage med grundlag for Ankestyrelsens afgørelse. Det nuværende korps af børnesagkyndige konsulenter i Ankestyrelsen består af speciallæger i børne- og ungdomspsykiatri.

Ved valg af børnesagkyndige, der skulle inddrages i denne praksisundersøgelse, har Ankestyrelsen valgt at benytte sig af de børnesagkyndige konsulenter, der allerede er tilknyttet sagsbehandlingen i Ankestyrelsen. Det er lagt vægt på, at de børnesagkyndige konsulenter ud over deres børnefaglige viden, har viden om den kommunale

sagsbehandling og kan overskue hele sagsbehandlingsforløb. Konsulenterne har desuden et godt kendskab til, hvilke foranstaltningmuligheder der kan tilbydes i sagsbehandlingsforløbet.

Med Barnets Reform er Ankestyrelsens rolle styrket, hvilket betyder både flere klagesager og flere underretningssager. Og fra 1. januar 2011 skal der deltage en børnesagkyndig i alle underretningssager, som bliver afgjort på et ankemøde.

Grundlaget for juridisk og børnesagkyndig vurdering af de kommunale afgørelser

Den juridiske vurdering omfatter en vurdering af, hvorvidt den afgørelse, som er truffet af kommunen er truffet i overensstemmelse med lovgivning og praksis. Herunder om de særlige sagsbehandlingsregler som er på området er overholdt og om dokumentationsgrundlaget for at træffe den afgørelse, som rent faktisk er truffet, er til stede og i orden.

Hidtil har Ankestyrelsens praksisundersøgelser på børneområdet omfattet en vurdering af de materielle og formelle regler på området – herunder de særlige sagsbehandlingsregler, som gælder på området for udsatte børn og unge. Denne vurdering har også indeholdt et børnesagkyndigt element for eksempel ved vurdering af, om beskrivelsen af barnets eller den unges ressourcer var beskrevet i tilstrækkelig grad i den socialfaglige undersøgelse efter servicelovens § 50, så det understøttede den valgte foranstaltning.

Den udvidede børnesagkyndige vurdering skal i højere grad omfatte en vurdering af, om kommunerne har valgt den rette foranstaltning i forhold til barnets eller den unges bedste, og om der i sagsbehandlingen er taget højde for barnets eller den unges eventuelt særlige problemstillinger.

Valg af sager til børnesagkyndig vurdering

Formålet med en mere uddybende børnesagkyndig vurdering er som beskrevet, at kommunerne i højere grad end tidligere skal uddrage læring til behandling af sager på området for udsatte børn og unge. Det sker gennem en kvalitativ beskrivelse af udvalgte sager i praksisundersøgelsen. Den kvalitative beskrivelse koncentrerer sig om problemstillinger, hvor der vurderes at være udfordringer for enkelte eller flere kommuner eller hvor enkelte eller flere kommuner har valgt en god løsning. Det er således ikke væsentligt om et eksempel er repræsentativt for flere kommuner i undersøgelsen – det væsentlige er, om eksemplet bidrager til at fremhæve den gode inddragelse, som andre kommuner kan drage nytte af.

Der foretages derfor børnesagkyndig vurdering på et udsnit af sagerne i praksisundersøgelsen. I denne praksisundersøgelse er 40 sager udvalgt til særlig børnesagkyndig vurdering. Sagerne er ikke udvalgt tilfældigt, da forudsætningen for en børnesagkyndig vurdering har været, at sagens problemstilling fremstod tydeligt og var

velbeskrevet. Derfor er sager med en vis tyngde og sager, som er veldokumenterede valgt. Endvidere er der udvalgt sager, hvor det er fundet relevant med en supplerende børnesagkyndig vurdering af, om kommunen har valgt den rette foranstaltning.

Den børnesagkyndige vurdering afrapporteres således ikke for den enkelte sag, men giver et indblik i forskellige problemstillinger set fra en børnesagkyndig synsvinkel. Den børnesagkyndige vurdering adskiller sig fra den juridiske vurdering metodemæssigt, hvor alle de indhentede sager gennemgår en vurdering.

Indholdet i den børnesagkyndige vurdering

Ankestyrelsen har i samarbejde med en af Ankestyrelsens børnepsykiatriske konsulenter udarbejdet en række spørgsmål, som er blevet besvaret af de børnesagkyndige. Første del af spørgsmålene er af generel karakter og vil være gennemgående for praksisundersøgelser på området for udsatte børn og unge fremover. Anden del af spørgsmålene tager udgangspunkt i praksisundersøgelsens specifikke emne, hvilket i denne undersøgelse vil sige kommunernes inddragelse af barnet samt forældrene i sagsbehandlingsforløbet op til der træffes afgørelse om enten en frivillig foranstaltning eller anbringelse.

Evaluerings af konceptet – invitation til dialogmøde

Som afslutning på en praksisundersøgelse inviterer Ankestyrelsen de deltagende kommuner til et dialogmøde, hvor undersøgelsens resultater drøftes med henblik på fremadrettet læring og erfaringsudveksling kommunerne imellem. Hidtil har dialogmødet været afholdt efter offentliggørelsen af undersøgelsens resultater. For at understrege læringselementet i praksisundersøgelserne vil dialogmødet fremover blive afholdt i høringsfasen.

Bilag 2 Regelgrundlag mv.

2.1 Serviceloven

Lovbekendtgørelse nr. 941 af 1. oktober 2009 (historisk – erstattet af lovbekendtgørelse nr. 81 af 4. februar 2011)

§ 46. Formålet med at yde støtte til de børn og unge, der har et særligt behov for denne, er at skabe de bedst mulige opvækstvilkår for disse børn og unge, så de på trods af deres individuelle vanskeligheder kan opnå de samme muligheder for personlig udfoldelse, udvikling og sundhed som deres jævnaldrende.

Stk. 2. Støtten skal ydes tidligt og sammenhængende, så begyndende problemer hos barnet eller den unge så vidt muligt kan afhjælpes i hjemmet eller i det nære miljø. Støtten skal i hvert enkelt tilfælde udformes på baggrund af en konkret vurdering af det enkelte barns eller den enkelte unges og familiens forhold.

Stk. 3. Barnets eller den unges synspunkter skal altid inddrages og tillægges passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed.

Stk. 4. Barnets eller den unges vanskeligheder skal så vidt muligt løses i samarbejde med familien og med dennes medvirken. Hvor dette ikke er muligt, må foranstaltningens baggrund, formål og indhold tydeliggøres for forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge.

Stk. 5. Ved anvendelse af bestemmelserne i dette kapitel skal der lægges afgørende vægt på, at støtten ydes ud fra barnets eller den unges bedste, herunder at der lægges vægt på at give barnet eller den unge en stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i opvæksten.

§ 47. Kommunalbestyrelsen skal overveje, hvordan der kan ske en systematisk inddragelse af familie og netværk.

§ 48. Forinden myndigheden træffer afgørelse efter §§ 51, 52, 56, 57 a, 57 b, 58, 62 og 63, § 65, stk. 2 og 4, og §§ 68-71 og 75, skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge herom.

Stk. 2. Samtalen kan undlades, i det omfang barnets modenhed eller sagens karakter i afgørende grad taler imod samtalens gennemførelse. Kan samtalen ikke gennemføres, skal barnets holdning til den påtænkte afgørelse søges tilvejebragt.

...

§ 50. Hvis det må antages, at et barn eller en ung trænger til særlig støtte, herunder på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, skal kommunalbestyrelsen undersøge barnets eller den unges forhold. Afgørelsen træffes med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, jf. dog stk. 9 og § 51.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsens undersøgelse, jf. stk. 1, skal anlægge en helhedsbetragtning, der skal omfatte barnets eller den unges

- 1) udvikling og adfærd,
- 2) familieforhold,
- 3) skoleforhold,
- 4) sundhedsforhold,
- 5) fritidsforhold og venskaber og
- 6) andre relevante forhold.

Stk. 3. I sin undersøgelse skal kommunalbestyrelsen afdække ressourcer og problemer hos barnet, familien og netværket. For unge, der er fyldt 15 år, skal undersøgelsen afdække de særlige forhold, der skal indgå ved valg af indsats for denne aldersgruppe, jf. § 52 og § 76.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal som led i undersøgelsen inddrage de fagfolk, som allerede har viden om barnets eller den unges og familiens forhold. Dette kan ske ved at inddrage sundhedsplejersker, pædagoger, psykologer, lærere eller andre, jf. § 49. Hvis det er nødvendigt, skal kommunen lade barnet eller den unge undersøge af en læge eller en autoriseret psykolog.

Stk. 5. Undersøgelsen må ikke være mere omfattende, end formålet tilsiger, og skal i øvrigt gennemføres så skånsomt, som forholdene tillader.

Stk. 6. Undersøgelsen skal resultere i en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for at iværksætte foranstaltninger, og i bekræftende fald af hvilken art disse bør være. Der skal være oplysninger om, hvordan forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge stiller sig til foranstaltningerne, og om de forhold i familien eller i dennes omgivelser, som kan bidrage til at klare vanskelighederne.

Stk. 7. Undersøgelsen skal afsluttes senest 4 måneder efter, at kommunalbestyrelsen bliver opmærksom på, at et barn eller en ung kan have behov for særlig støtte. Hvis undersøgelsen undtagelsesvis ikke kan afsluttes inden 4 måneder, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en foreløbig vurdering og snarest herefter afslutte undersøgelsen.

Stk. 8. I forbindelse med undersøgelsen skal kommunalbestyrelsen vurdere, om der skal foretages en undersøgelse af eventuelle andre børn i familien.

Stk. 9. Hvis forældremyndighedens indehaver eller den unge, der er fyldt 15 år, ikke giver samtykke, jf. stk. 1, kan undersøgelsen gennemføres uden samtykke ved at indhente de nødvendige eksisterende oplysninger, jf. § 11 c, stk. 1, nr. 1, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Stk. 10. Hvis det må antages, at der kan opstå et behov for særlig støtte til et barn umiddelbart efter fødslen, skal kommunen undersøge de vordende forældres forhold nærmere. Afgørelse herom træffes med samtykke fra forældrene. Stk. 3-9 finder anvendelse ved afgørelsen.

...

§ 52. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om foranstaltninger efter stk. 3, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til et barns eller en ungs

særlige behov for støtte. Afgørelsen træffes med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren, jf. dog §§ 56, 57 a, 57 b og 58, § 68, stk. 2 og 3, og § 68 a. En afgørelse efter stk. 3, nr. 8, kræver tillige samtykke fra den unge, der er fyldt 15 år.

Stk. 2. Medmindre særlige forhold gør sig gældende, kan støtte kun iværksættes efter gennemførelse af en undersøgelse, jf. § 50 eller § 51. Kommunalbestyrelsen skal altid vælge den eller de mindst indgribende formålstjenlige foranstaltninger, som kan løse de problemer, der er afdækket gennem undersøgelsen.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan iværksætte hjælp inden for følgende typer af tilbud:

- 1) Konsulentbistand med hensyn til barnets eller den unges forhold. Kommunalbestyrelsen kan herunder bestemme, at barnet eller den unge skal søge dagtilbud, fritidshjem, ungdomsklub, uddannelsessted eller lignende.
- 2) Praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet.
- 3) Familiebehandling eller behandling af barnets eller den unges problemer.
- 4) Døgnophold, jf. § 55, for både forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge og andre medlemmer af familien i en plejefamilie, på et godkendt opholdssted eller på en døgninstitution, jf. § 66, nr. 1, 4 og 5, eller i et botilbud, jf. § 107 eller § 144.
- 5) Aflastningsordning, jf. § 55, i en netværksplejefamilie, i en plejefamilie, på et godkendt opholdssted eller på en døgninstitution, jf. § 66, nr. 1, 2, 4 og 5.
- 6) Udpegning af en personlig rådgiver for barnet eller den unge.
- 7) Udpegning af en fast kontaktperson for barnet eller den unge og for hele familien.
- 8) Anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet på et anbringelsessted, jf. § 66.
- 9) Formidling af praktiktilbud hos en offentlig eller privat arbejdsgiver for den unge og i den forbindelse udbetaling af godtgørelse til den unge.
- 10) Anden hjælp, der har til formål at yde rådgivning, behandling og praktisk og pædagogisk støtte.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan yde økonomisk støtte til udgifter i forbindelse med foranstaltninger efter stk. 3 og yde økonomisk støtte, hvis støtten erstatter en ellers mere indgribende og omfattende foranstaltning efter stk. 3. Støtten kan ydes, når forældremyndighedens indehaver ikke selv har midler dertil.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan yde økonomisk støtte til udgifter, der bevirker, at en anbringelse uden for hjemmet kan undgås, at en hjemgivelse kan fremskyndes, eller at støtten i væsentlig grad kan bidrage til en stabil kontakt mellem forældre og børn under et eller flere børns anbringelse uden for hjemmet.

Stk. 6. Kommunalbestyrelsen skal under en graviditet træffe afgørelse om foranstaltninger efter stk. 3, nr. 2, 3, 4, 7 eller 10, og stk. 4 og 5, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til barnets særlige behov for støtte efter fødslen. Afgørelsen træffes med samtykke fra forældrene. Stk. 2 finder anvendelse ved afgørelsen.

§ 53. Samtykke fra forældremyndighedens indehaver og den unge, der er fyldt 15 år, til en afgørelse efter § 52, stk. 3, nr. 8, skal omfatte formålet med anbringelsen, jf. § 140, stk. 5, 1. pkt.

...

§ 56. Afgørelse efter § 52, stk. 3, nr. 1, 6 og 7, jf. § 52, stk. 1, kan træffes, selv om forældremyndighedens indehaver ikke ønsker foranstaltningen iværksat, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til barnets eller den unges særlige behov for støtte, og når formålet med foranstaltningen skønnes at kunne opnås uanset det manglende samtykke. Afgørelse herom skal træffes i et møde i det personsagsudvalg, der efter § 17 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område varetager det pågældende sagsområde. I kommuner med magistratsordning træffes afgørelsen af vedkommende magistratsmedlem.

...

§ 58. Er der en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af

- 1) utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge,
- 2) vold eller andre alvorlige overgreb,
- 3) misbrugsproblemer, kriminel adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet eller den unge eller
- 4) andre adfærds eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge,

kan børn og unge-udvalget uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og den unge, der er fyldt 15 år, træffe afgørelse om, at barnet eller den unge anbringes uden for hjemmet, jf. § 52, stk. 3, nr. 8. Der kan kun træffes en afgørelse efter 1. pkt., når der er begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges fortsatte ophold i hjemmet.

Stk. 2. Når hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for det, kan børn og unge-udvalget beslutte, at barnet eller den unge skal anbringes uden for hjemmet efter stk. 1, selv om forældremyndighedens indehaver og den unge giver samtykke til anbringelse efter § 52, stk. 3, nr. 8.

Stk. 3. Såfremt en ung, der er fyldt 15 år, erklærer sig enig i anbringelsen, kan børn og unge-udvalget uanset betingelserne i stk. 1 træffe afgørelse om at anbringe den unge uden for hjemmet, jf. § 52, stk. 3, nr. 8, når anbringelsen må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges særlige behov og problemerne ikke kan løses under den unges fortsatte ophold i hjemmet.

Stk. 4. Afgørelser efter stk. 1-3 kan træffes foreløbigt efter reglerne i § 75, når betingelserne herfor er opfyldt.

...

§ 140. Kommunalbestyrelsen skal udarbejde en handleplan, inden der træffes afgørelse om foranstaltninger, jf. § 52 og § 76. Betyder hensynet til barnet eller den unge, at man ikke kan afvente udarbejdelsen af en handleplan, er en kortfattet angivelse af formålet

med foranstaltningen tilstrækkelig. Det påhviler da kommunalbestyrelsen snarest muligt og senest inden 4 måneder at opstille en handleplan.

Stk. 2. For unge under 18 år med et behandlingskrævende stofmisbrug skal kommunalbestyrelsen udarbejde en handleplan for den behandling, der skal iværksættes, og for den nødvendige støtte til den unge. Handleplanen udarbejdes i samarbejde med den unge og dennes familie.

Stk. 3. For unge under 18 år, der har begået voldskriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en handleplan for en indsats, der kan modvirke yderligere kriminalitet og yde den nødvendige støtte til den unge. Handleplanen udarbejdes i samarbejde med den unge og dennes familie.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal udarbejde en foreløbig handleplan, jf. stk. 3, senest 7 dage efter, at kommunen har modtaget dokumentation fra politiet om den begåede kriminalitet. Det skal i den forbindelse overvejes, om det vil være relevant at træffe afgørelse om ungepålæg, jf. § 57 b.

Stk. 5. En handleplan skal angive formålet med indsatsen, og hvilken indsats der er nødvendig for at opnå formålet. Handleplanen skal bygge på de undersøgelser, der er gennemført, jf. § 50, og opstille mål og delmål i forhold til barnets eller den unges

- 1) udvikling og adfærd,
- 2) familieforhold,
- 3) skoleforhold,
- 4) sundhedsforhold,
- 5) fritid og venskaber og
- 6) andre relevante forhold.

Stk. 6. En handleplan skal endvidere angive indsatsens forventede varighed. I sager om anbringelse uden for hjemmet, jf. § 52, stk. 3, nr. 8, og § 58, skal en handleplan tillige angive, hvilke former for støtte der selvstændigt skal iværksættes over for familien i forbindelse med, at barnet eller den unge opholder sig uden for hjemmet, og i tiden efter barnets eller den unges hjemgivelse.

Stk. 7. For unge, der er idømt en sanktion efter straffelovens § 74 a, skal handleplanen indeholde en konkret plan for, hvordan den unge snarest muligt og senest ved afslutningen af sanktionen påbegynder en uddannelse eller kommer i beskæftigelse.

Stk. 8. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde forældrene at udarbejde en særskilt plan for støtten til forældrene i forbindelse med en anbringelse uden for hjemmet.

2.2 Offentlighedsloven

Lovbekendtgørelse nr. 572 af 19. december 1985

§ 6. I sager, hvor der vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, skal en myndighed, der mundtligt modtager oplysninger vedrørende en sags faktiske omstændigheder, der er af betydning for sagens afgørelse, eller som på anden måde er bekendt med sådanne oplysninger, gøre notat om indholdet af oplysningerne. Det gælder dog ikke, såfremt oplysningerne i øvrigt fremgår af sagens dokumenter.

Stk. 2. Justitsministeren kan for nærmere angivne områder af forvaltningsvirksomhed fastsætte regler om opbevaring m.v. af meddelelser, der udfærdiges eller modtages ved hjælp af elektronisk databehandling.

Stk. 3. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om notatpligt for nærmere angivne grupper af sager om udøvelse af anden forvaltningsvirksomhed end nævnt i stk. 1.

2.3 Retssikkerhedsloven

Lovbekendtgørelse nr. 1203 af 10. december 2009 (historisk – erstattet af lovbekendtgørelse nr. 1054 af 7. september 2010)

§ 76. Ankestyrelsen har pligt til på landsplan at koordinere, at afgørelser, som kan indbringes for Ankestyrelsen, de sociale nævn og beskæftigelsesankenævnene træffes i overensstemmelse med lovgivningen. Ankestyrelsen følger praksis i kommunerne, jobcentrene, de sociale nævn og beskæftigelsesankenævnene og vejleder om ankeinstansernes praksis.

...

§ 79 a. Kommunalbestyrelsen behandler Ankestyrelsens og nævnenes undersøgelser af kommunens praksis på et møde.

2.4 Bekendtgørelse om retssikkerhed og administration på det sociale område

Indenrigs- og socialministeriets bekendtgørelse nr. 709 af 3. juli 2009 (historisk – erstattet af Socialministeriets bekendtgørelse nr. 1635 af 22. december 2010)

§ 40. Ankestyrelsen har pligt til på landsplan at koordinere, at afgørelser, som kan indbringes for Ankestyrelsen, beskæftigelsesankenævnene og de sociale nævn, træffes i overensstemmelse med lovgivningen.

Stk. 2. Beskæftigelsesankenævnene og det sociale nævn har pligt til inden for deres områder at koordinere, at afgørelser, som kan indbringes for nævnene, træffes i overensstemmelse med lovgivningen.

§ 41. Ankestyrelsen og nævnene gennemgår som led i opgaven med at koordinere praksis en række ensartede typer af sager i forhold til gældende ret, som fastlagt ved lov, bekendtgørelser og landsdækkende praksis.

§ 42. Ankestyrelsen og nævnene samarbejder om praksiskoordineringen. Nævnene foretager efter drøftelse med Ankestyrelsen praksiskoordinering inden for regionen.

§ 43. Hvis Ankestyrelsens og nævnenes undersøgelser viser, at praksis i kommunen ikke er i overensstemmelse med gældende ret, skal Ankestyrelsen og nævnene drøfte problemer, som undersøgelsen har vist, med kommunerne. Ankestyrelsen kan tilsvarende drøfte resultatet af en undersøgelse af nævnenes praksis med nævnene. Ankestyrelsens og nævnenes undersøgelser af kommunens praksis behandles, jf. lovens § 79 a, på et møde i kommunalbestyrelsen.

§ 44. Ankestyrelsen og nævnene kan ikke som led i opgaven med at koordinere praksis tage underinstansernes afgørelser op af egen drift.
Stk. 2. Ankestyrelsen og de sociale nævn kan dog i sager omfattet af § 65 i lov om social service tage sager op af egen drift.

§ 45. Ankestyrelsen udsender generel vejledning om praksis inden for Ankestyrelsens kompetenceområde og offentliggør i anonymiseret form afgørelser, som har principiel eller generel betydning.

Stk. 2. Ankestyrelsen yder af egen drift eller efter anmodning konkret vejledning til nævnene om styrelsens praksis samt om fortolkning af retsregler. Vejledning kan også ske i forbindelse med praksiskoordinering.

2.5 Anden relevant litteratur

"Anbringelser af børn og unge" (2009) Ankestyrelsens praksisundersøgelser

"Anbringelse af børn og unge" (2008) Ankestyrelsens praksisundersøgelser

"Håndbog om anbringelsesreformen" (2006) Servicestyrelsen

"Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier". Vejledning nr. 3 til serviceloven. Socialministeriet 5. december 2006

2.6 Barnets Reform

Lovforslag L 178 Forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forældreansvarsloven

Bilag 3 Udvalgte kommunefordelte resultater

Nedenstående tabeller viser Ankestyrelsens vurdering af de overordnede resultater på kommuneniveau.

3.1 Antallet af § 50 undersøgelser

Tablet 3.1 Antallet af § 50 undersøgelser

	Ja	Nej - fordi foranstaltning/an bringelse var akut	Nej - men det burde der have været	I alt
	Antal	Antal	Antal	Antal
Brønderslev	7	0	1	8
Esbjerg	4	1	3	8
Frederikshavn	8	1	0	9
Glostrup	7	1	1	9
Horsens	4	1	3	8
Hvidovre	3	0	6	9
Høje Taastrup	3	0	5	8
Hørsholm	7	0	2	9
København	4	2	2	8
Køge	3	1	2	6
Middelfart	5	0	1	6
Odder	4	1	4	9
Roskilde	8	0	1	9
Sønderborg	6	1	1	8
Århus	5	1	1	7
I alt	78	10	33	121

3.2 Antallet af handleplaner efter § 140

Tabel 3.2 Antallet af handleplaner efter § 140

	Ja	Nej - men det burde der have været	Nej - fordi foranstaltning/an bringelse var akut	I alt
	Antal	Antal	Antal	Antal
Brønderslev	7	1	0	8
Esbjerg	6	1	1	8
Frederikshavn	6	2	1	9
Glostrup	6	2	1	9
Horsens	6	2	0	8
Hvidovre	7	1	1	9
Høje Taastrup	3	5	0	8
Hørsholm	6	3	0	9
København	7	1	0	8
Køge	3	2	1	6
Middelfart	5	1	0	6
Odder	5	3	1	9
Roskilde	9	0	0	9
Sønderborg	3	4	1	8
Århus	6	1	0	7
I alt	85	29	7	121

3.3 Samlet vurdering af sagerne

Tablet 3.3 Ankestyrelsens vurdering af om sagerne samlet set er korrekte

	Ja	Nej	I alt
	Antal	Antal	Antal
Brønderslev	7	1	8
Esbjerg	3	5	8
Frederikshavn	4	5	9
Glostrup	1	8	9
Horsens	3	5	8
Hvidovre	2	7	9
Høje Taastrup	1	7	8
Hørsholm	1	8	9
København	2	6	8
Køge	3	3	6
Middelfart	2	4	6
Odder	3	6	9
Roskilde	5	4	9
Sønderborg	3	5	8
Århus	6	1	7
I alt	46	75	121

3.4 Dokumentation i sagerne

Tabel 3.4 Oplysningsgrundlaget i sagerne

	Ingen oplysninger mangler	Enkelte mindre væsentlige oplysninger mangler	Flere og/eller væsentlige oplysninger mangler	Afgørende oplysninger mangler	I alt
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Brønderslev	7	0	1	0	8
Esbjerg	3	2	3	0	8
Frederikshavn	6	2	1	0	9
Glostrup	4	3	1	1	9
Horsens	4	3	1	0	8
Hvidovre	7	1	1	0	9
Høje Taastrup	4	4	0	0	8
Hørsholm	5	2	2	0	9
København	5	3	0	0	8
Køge	2	3	1	0	6
Middelfart	4	2	0	0	6
Odder	3	3	3	0	9
Roskilde	5	2	1	1	9
Sønderborg	3	3	1	1	8
Århus	6	1	0	0	7
I alt	68	34	16	3	121

Bilag 4 Måleskema

Måleskema for PU 2010

Ankestyrelsen

Ankestyrelsen	
Måleskema til undersøgelse af kommunernes praksis i sager om frivillig aflastning, fast kontaktperson og frivillig anbringelse	
Identifikation af sagen	
Kommune	
Kommune nr.	
Sagsnr.	
Sagsbehandler (initialer)	
1. Grundoplysninger	
1.1. Barnets fødselsdato(ddmmyy)	
1.2. Køn	1. Dreng 2. Pige
1.3. Hvem har forældremyndigheden over barnet/den unge?	1. Fælles 2. Mor 3. Far 4. Andre 5. Uoplyst Bemærkninger

2. Oplysninger om kommunens afgørelse	
2.1. Dato for kommunens/børn og ungeudvalgets afgørelse? (ddmmyy)	1. Dato 2. Uoplyst Bemærkninger:
2.2. Hvad går kommunens afgørelse ud på?	1. § 52, stk. 3, nr. 5 – aflastningsordning 2. § 52, stk. 3, nr. 7 – udpegning af fast kontaktperson for barnet den unge. 3. § 52, stk. 3, nr. 8 – anbringelse med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år
4. Vurdering af særlige sagsbehandlingsregler	
Vurdering af § 50- undersøgelsen	
4.1. Er der udfærdiget en undersøgelse efter lov om social service § 50?	1. Ja 2. Nej – men det burde der have været 3. Nej – fordi foranstaltningen var akut Bemærkninger:
Hvis ja i spm. 4.1. gå da til 4.1.a og b	Hvis nej i spm. 4.1. gå da til spm. 4.12.
4.1.a. Er § 50 undersøgelsen afsluttet inden for 4 måneders fristen, jf. § 50 stk. 7?	1. Ja 2. Nej 3. Nej – men 4. måneders fristen er ikke udløbet Bemærkninger:
4.1.b Er § 50 undersøgelsen afsluttet inden foranstaltningen er iværksat, jf. § 52 stk. 2?	1. Ja 2. Nej 3. Nej – fordi anbringelsen var akut Bemærkninger:
4.2. Har forældremyndighedsindehaver givet samtykke til undersøgelsen, jf. § 50, stk. 1, 2. pkt.?	1. Ja, mor 2. Ja, far 3. Ja, begge 4. Ja, andre 5. Nej, ingen Bemærkninger:

Hvis ja i spm. 4.2.	
4.3. Hvordan har kommunen indhentet samtykket fra forældrene?	1. Skriftligt 2. Mundtligt 3. Andet 4. Ikke relevant Bemærkninger:
4.4. Har den unge, der er fyldt 15 år givet samtykke til undersøgelsen, jf. lov om social service § 50, stk. 1, 2. pkt.?	1. Ja 2. Nej 3. Ikke relevant (er ikke fyldt 15 år) 4. Ikke relevant Bemærkninger:
Hvis ja i spm. 4.4.	
4.5. Hvordan har kommunen indhentet samtykket fra den unge?	1. Skriftligt 2. Mundtligt 3. Andet 4. Ikke relevant Bemærkninger:
4.6. Afdækker undersøgelsen samlet set de forhold (ressourcer og problemer) hos barnet/den unge, som er relevante for at kunne iværksætte den påtænkte foranstaltning, jf. § 50 stk. 3?	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Bemærkninger:
4.7. Afdækker undersøgelsen de forhold (ressourcer og problemer) hos forældremyndighedsindehaver(e), som er relevante for at kunne iværksætte den påtænkte foranstaltning § 50 stk. 3?	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Bemærkninger:
4.8. Er der oplysninger om, hvordan forældremyndighedsindehaver(e) stiller sig til foranstaltningen, jf. lov om social service § 50, stk. 6, 2. pkt.?	1. Ja 2. Nej Bemærkninger:
4.9. Er der oplysninger om, hvordan barnet/den unge stiller sig til foranstaltningen, jf. lov om social service § 50, stk. 6, 2. pkt.?	1. Ja 2. Nej Bemærkninger:
4.10. Er § 50 undersøgelsen mere omfattende end nødvendig i forhold til den iværksatte foranstaltning, jf. § 50 stk. 5?	1. Ja 2. Nej Bemærkninger:
4.11. Har kommunen på baggrund af undersøgelsen udfærdiget en begrundet stillingtagen til foranstaltningen, jf. § 50, stk. 6, 1. pkt.?	1. Ja 2. Nej Bemærkninger:

Vurdering af handleplanen - § 140	
4.12. Er der udarbejdet en handleplan efter § 140?	1. Ja 2. Nej – men det burde der have været 3. Nej – fordi foranstaltningen var akut Bemærkninger
Hvis ja i spm. 4.12. gå da til spm. 4.12.a	Hvis nej i spm. 4.12. gå da til spm. 4.17.
4.12.a. Er handleplanen udarbejdet inden der er truffet afgørelse om iværksættelse af foranstaltning, jf. § 140 stk. 1?	1. Ja 2. Nej – men det burde der have været 3. Nej – fordi foranstaltningen var akut Bemærkninger
4.13. Angiver handleplanen formålet med indsatsen, jf. lov om social service § 140, stk. 5, 1. pkt.?	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Bemærkninger:
4.14. Angiver handleplanen, hvilken indsats, der er nødvendig for at opnå formålet, jf. lov om social service § 140, stk. 5, 1. pkt.?	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Bemærkninger:
4.15. Er der samlet set opstillet mål og delmål for barnet/den unge, som er nødvendige for at nå formålet med den iværksatte foranstaltning, jf. § 140 stk. 5, 2. pkt.	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Bemærkninger:
4.16. Er indsatsens forventede varighed angivet i handleplanen, jf. lov om social service § 140, stk. 6, 1. pkt.?	1. Ja 2. Nej Bemærkninger:

Samtykke til foranstaltningerne	
4.17. Har forældremyndighedsindehavere(n) i sager om anbringelse givet samtykke, som omfatter formålet med anbringelsen, jf. § 58 stk. 3 nr.8, jf. § 53?	1. Ja, mor 2. Ja, far 3. Ja, begge 4. Ja, andre 5. Nej, ingen 6. Ikke relevant (ikke sag om anbringelse) Bemærkninger:
4.18. Har den unge der er fyldt 15 år i sager om anbringelse givet samtykke, som omfatter formålet med anbringelsen, jf. § 58 stk. 3 nr.8, jf. § 53.	1. Ja 2. Nej 3. Ikke relevant (er ikke fyldt 15 år) 4. Ikke relevant (ikke sag om anbringelse) Bemærkninger:
4.19. Har forældremyndighedsindehaveren givet samtykke til, at der iværksættes aflastning, jf. § 52 stk. 3 nr. 5	1. Ja, mor 2. Ja, far 3. Ja, begge 4. Ja, andre 5. Nej, ingen 6. Ikke relevant (ikke sag om aflastning) Bemærkninger:
4.20. Har forældremyndighedsindehaveren givet samtykke til, at der udpeges en fast kontakt person for barnet eller den unge, jf. § 52 stk. 3 nr. 7.	1. Ja, mor 2. Ja, far 3. Ja, begge 4. Ja, andre 5. Nej, ingen 6. Ikke relevant (ikke sag om kontaktperson) Bemærkninger:
Vurdering af børnesamtalen	
4.21. er der gennemført en samtale med barnet inden der er truffet afgørelse om at iværksætte en foranstaltning, jf. § 48?	1. Ja 2. Nej Bemærkninger

Hvis ja i spm. 4.21.	
4.21.a. Er barnets holdning om den påtænkte foranstaltning tilvejebragt ved samtalen?	1. Ja 2. Nej 3. Ikke relevant Bemærkninger
Hvis nej i spm. 4.21.	
4.21.b. Er barnets holdning om foranstaltningen søgt tilvejebragt på anden vis?	1. Ja 2. Nej 3. Ikke relevant Bemærkninger
4.22. Har sagsbehandleren foretaget en vurdering af om der kunne afholdes samtale med barnet?	1. Ja 2. Nej Bemærkninger
4.23. Er barnet tilbudt bisidder i forbindelse med samtalen?	1. Ja 2. Nej 3. Ikke relevant Bemærkninger
4.24. Har barnet haft en bisidder med?	1. Ja 2. Nej 3. Ikke relevant Bemærkninger
3. Den materielle vurdering af kommunens afgørelse	
3.1. Er afgørelsen samlet set behandlet i overensstemmelse med regler og praksis?	1. Ja, afgørelsen er behandlet i overensstemmelse med regler og praksis 2. Nej, afgørelsen er ikke behandlet i overensstemmelse med regler og praksis Bemærkninger
3.2. I hvilket omfang er sagen oplyst?	1. Ingen oplysninger mangler 2. Enkelte mindre væsentlige oplysninger mangler 3. Flere og/eller væsentlige oplysninger mangler 4. Afgørende oplysninger mangler Bemærkninger:

5. Vurdering af om forældrene er inddraget § 47	
5.1. Er forældrene inddraget systematisk i sagsforløbet i kommunen, jf. § 47	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Bemærkninger
Hvis ja til spm. 5.1.	
5.1.a. Hvordan er forældre inddraget i sagsforløbet? (Sæt evt. flere krydser)	1. Ved indkaldelse til møder 2. Ved skriftlig orientering 3. Ved mundtlig telefonisk orientering 4. Ved gennemgang af § 50 undersøgelse 5. Ved gennemgang af handleplan 6. Ved familierådslagning 7. Ved netværksmøder 8. Ved underretning om bekymring 9. Ved iværksættelse af § 50 undersøgelsen 10. Andet Bemærkninger
5.2. Er barnet/den unge inddraget systematisk i sagsforløbet i kommunen, jf. § 47	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej 5. Ikke relevant Bemærkninger
5.2.a. Hvordan er barnet/den unge inddraget i sagsforløbet? (Sæt evt. flere krydser)	1. Ved løbende samtaler 2. Ved skriftlig orientering 3. Ved mundtlig telefonisk orientering 4. Ved gennemgang af § 50 undersøgelse 5. Ved gennemgang af handleplan 6. Ved familierådslagning 7. Ved netværksmøder 8. Ved underretning om bekymring 9. Ved iværksættelse af § 50 undersøgelsen 10. Andet Bemærkninger